

**Διεθνές Φεστιβάλ Κιλκίς
Παντομίμας & Κουκλοθεάτρου
(1999-2008)**

**Μεταπτυχιακή διπλωματική εργασία
της φοιτήτριας Δήμητρα Γιοβάνη
Τμήμα Θεάτρου, Σχολή Καλών Τεχνών, Α.Π.Θ
Επόπτης : Απόστολος Βέττας
Συνεπόπτης : Ανδρέας Δημητριάδης**

Ιούνιος 2009

Περιεχόμενα

▪ Εισαγωγή- Από την σκηνογραφία του θεάτρου... στο κουκλοθέατρο.....	3-4
▪ Η ουσία της κούκλας.....	4-5
▪ Λίγα λόγια για την κατάσταση του Κουκλοθεάτρου στην Ελλάδα.....	6-11
▪ Στο δρόμο για το Κυκλίκι.....	12
▪ Πρόταση για ένα φεστιβάλ.....	12
▪ Μορφή και Στόχοι του Φεστιβάλ.....	13
▪ Χορηγοί και χρηματοδότες.....	13-14
▪ Χώροι και αίθουσες.....	14-17
▪ Το κοινό	17
▪ Πρωταγωνίστριες κούκλες- Μορφές κουκλοθεάτρου.....	17-18
▪ Μαριονέτες με νήμα-σχοινιά.....	19-28
▪ Χρήση τεχνικής bunraku.....	29-35
▪ Μαρότες- γαντόκουκλες- χερόκουκλες-ποδόκουκλες.....	36-46
▪ Μεταμόρφωση αντικειμένων και ανθρώπων σε κούκλες.....	47-50
▪ Θέατρο Σκιών και Μαύρο Θέατρο.....	51-59
▪ Κλόουν – Παντομίμα.....	59-61
▪ Εργαστήρια- Σεμινάρια-Εκθέσεις.....	62-67
▪ Λίγα λόγια για τον κουκλοπαίχτη	68
▪ Επίλογος.....	69-70
▪ Πίνακας θιάσων – παραστάσεων.....	71-87
▪ Πίνακας εργαστηρίων – εκθέσεων.....	88-101
▪ Βιβλιογραφία.....	102-103

Εισαγωγή

Από την σκηνογραφία του θεάτρου ...στο κουκλοθέατρο

Εδώ και κάποια χρόνια διδάσκομαι την τέχνη της σκηνογραφίας, προσπαθώντας να δώσω απαντήσεις σε διάφορα ερωτήματα που προκύπτουν, είτε είναι τεχνικού ενδιαφέροντος, είτε αφορούν νοήματα και έννοιες. Ο σκηνικός χώρος, τα αντικείμενα, τα έπιπλα, οι διάφορες κατασκευές που απαρτίζουν ένα σκηνικό έχουν το ρόλο ενός ζωντανού οργανισμού. Οφείλει, λοιπόν, το σκηνικό, από την στιγμή που βρίσκεται επί σκηνής, «να παίζει». Μόνον τότε μπορούμε να νιώσουμε το λόγο για τον οποίο υπάρχει. Μόνον τότε η σκηνογραφία θα έχει επιτελέσει το έργο της και μόνον τότε της αξίζει να διακρίνεται ως μία αυτόνομη τέχνη.

Σκηνογραφία μπορεί να υπάρχει μέσα σ' έναν πίνακα, σε ένα γλυπτό, στην κίνηση και στο φως, στο ρυθμό και τις εναλλαγές της μουσικής, στη φύση και στους ήχους, ίσως και στην καθημερινότητα γύρω μας.

Κάθε φορά η ενίοτε μορφή σκηνογραφίας εμπεριέχει στα πλαίσια της, τη δυναμική της περασμένης ή της μελλούμενης ζωής και την αίσθηση του εκπληρωμένου ή του ανεκπλήρωτου. Τα σκηνογραφικά αντικείμενα με την αίσθηση μιας κούκλας, σε οποιαδήποτε μορφή, μας μεταφέρουν στην πεμπτουσία που έχει κρυμμένη μέσα της η σκηνογραφία. Αυτή η πεμπτουσία της κρυμμένης ψυχής, υπάρχει στην σκηνογραφία, έχει όμως το πλήρως ολοκληρωμένο πρόσωπο της στην τέχνη του κουκλοθεάτρου.

Έτσι, ασυνείδητα, μέσα από την προσπάθεια μου να διερευνήσω τις ποικίλες εκφάνσεις ζωής στη σκηνογραφία, οδηγήθηκα στο χώρο του κουκλοθεάτρου .

Το Φεστιβάλ Παντομίμας και Κουκλοθεάτρου ήταν ένας θεσμός που γνώριζα εξ' αποστάσεως, δίχως ποτέ να έχω παρακολουθήσει παραστάσεις του και δίχως να γνωρίζω ακριβώς, τι συνέβη αυτά τα δέκα χρόνια ζωής του, στο Κιλκίς. Προχώρησα, λοιπόν, σε μια έρευνα με δισταγμό, αλλά και περιέργεια για τον κόσμο της κούκλας. Το μονοπάτι αυτό με οδήγησε σε έναν δρόμο αρχαίο, μακρύ και με μεγάλη ιστορία. Άρχισα να συνειδητοποιώ πόσο κοντά στον άνθρωπο είναι η

κούκλα και πόσους ρόλους διαδραματίζει ακόμη και σήμερα, τόσο στην τέχνη, όσο και στην καθημερινή μας ζωή.

Στο Διεθνές Φεστιβάλ Κουκλοθεάτρου και Παντομίμας στο Κυκλίκ δέκα χρόνια τώρα γίνεται μια συνάντηση έντονου μορφολογικού ενδιαφέροντος, μιας και κάθε θίασος που έρχεται να συμμετάσχει κουβαλάει μαζί του κούκλες που είτε η ιστορία, είτε η έμπνευση, είτε οι πειραματισμοί τις έβαλαν στις αποσκευές του.

Η ουσία της κούκλας

Θα μπορούσε να υποστηρίξει κανείς πως πίσω από κάθε μορφής κούκλα βρίσκεται η ανάγκη του ανθρώπου να δώσει ζωή σε άψυχα αντικείμενα.

Ο άνθρωπος φτιάχνει μία κούκλα, ένα ομοίωμα, όπως το θέλει, ή όπως τον βολεύει, για να μπορέσει με τον τρόπο του να το ζωντανέψει, και την ίδια στιγμή ο ίδιος να κρυφτεί πίσω από αυτό, να χάσει την προσωπικότητά του. Η κούκλα πρωταγωνιστεί, ενώ κινείται και δρα ανάλογα με τον τρόπο που κατασκευάζεται. Έτσι ο άνθρωπος με τα ίδια του τα χέρια δημιουργεί ό,τι πλάσμα φανταστεί και παίζει μαζί του, μένοντας, ασχέτως ηλικίας, κοντά στο αρχέτυπο πρότυπο του *homo ludens*. Δημιουργεί έτσι έναν κόσμο πλασματικό και ολοκληρωμένο, καταδεικνύοντας τα θέλω του, και ζώντας, με τον τρόπο αυτό, το ιδανικό του.

Όπως αναφέρει και ο Johan Huizinga στο βιβλίο του, *Ο άνθρωπος και το παιχνίδι (homo ludens)* :

«Το παιχνίδι είναι μια λειτουργία εξίσου σημαντική όπως, η νοητική και η κατασκευαστική στη ζωή του ανθρώπου και έτσι δίπλα στον *homo sapiens* και στον *homo faber*, έχουμε τον *homo ludens*». ¹

Ο άνθρωπος παίζει με την κούκλα που κατασκεύασε, βιώνοντας ένστικτα παιδικά αλλά και πατρικά συγχρόνως. Κουκλοπαίχτες που μιλούν για τις κούκλες τους και

¹ Huizinga Johan, *Ο άνθρωπος και το παιχνίδι (homo ludens)*, Εκδ.ΓΝΩΣΗ, 1989.

την στιγμή της δημιουργίας συχνά δίνουν την αίσθηση πως αναφέρονται στη γέννηση ενός πλάσματος που σύντομα θα κάνει τα πρώτα του βήματα.

Το παρακάτω κείμενο είναι ένα απόσπασμα από μια ομιλία του κουκλοποιού και κουκλοπαίχτη Στάθη Μαρκόπουλου σε ένα διήμερο Συμπόσιο Τέχνης και Επιστημονικής Σκέψης με τίτλο « Ονειρικά Ταξίδια».

“Η γέννηση κουκλών είναι κι αυτή μια γέννα και προσωπικά τη βλέπω και σαν μια προετοιμασία της γέννησης πραγματικών παιδιών, με την έννοια ότι αυτό που σε κινεί ή ο σκοπός της γέννησης μιας κούκλας είναι (όπως και στην περίπτωση των πραγματικών παιδιών), αυτή η κούκλα να ζήσει. Το να ζήσει δεν σημαίνει απλά να υλοποιηθεί, πρέπει να εξασφαλίσεις ένα περιβάλλον γι’ αυτήν, να δημιουργήσεις έναν κόσμο μέσα στον οποίο να μπορεί να ζήσει πραγματικά και αυτός ο κόσμος και η ίδια, η κούκλα σαν οντότητα, έχει πάρα πολλές απαιτήσεις, όπως και ένα παιδί. Πρώτα από όλα πρέπει να γεννηθεί ο κόσμος μέσα στον οποίο θα ζήσει, και για τον οποίο φτιάχνεται, και μάλλον την κούκλα την βλέπω σαν αφορμή για να υπάρξει αυτός ο κόσμος παρά ο κόσμος για να υπάρξει αυτή η κούκλα. Το να ονειρευτείς έναν κόσμο, κατά τη γνώμη μου, είναι πιο σημαντικό από το να ονειρευτείς μια κούκλα, αν και η κούκλα είναι πάντα μια αφορμή για έναν κόσμο και αυτά τα δύο πάνε μαζί...”²

Πάντα στον χώρο των τεχνών αλλά και γενικότερα υπήρχαν και θα υπάρχουν άνθρωποι που θέλουν να πρωτοστατούν και άμεσα να εκδηλώνουν τα πάθη, τις ελπίδες, τα όνειρα και τις ανησυχίες τους και πάντα θα υπάρχουν κάποιοι που θέλουν να βρίσκουν άλλους τρόπους να μιλήσουνε, να καταδείξουνε, να σχολιάσουνε, να παθιαστούνε, να ονειρευτούνε ή να φωνάξουνε. Έτσι, με αυτόν τον απλό και κατά βάση ανθρωποκεντρικό διαχωρισμό καταλήγουμε σε δύο ξεχωριστά είδη θεάτρου, το κλασσικό θέατρο όπου πρωταγωνιστούν οι άνθρωποι-ηθοποιοί και το κουκλοθέατρο όπου πρωταγωνιστούν οι κούκλες – ηθοποιοί.

² Χειρόγραφα κείμενα του κουκλοπαίχτη, Στάθη Μαρκόπουλου, από ένα διήμερο Συμπόσιο Τέχνης & Επιστημονικής Σκέψης με θέμα: « Η Γέννα».

Λίγα λόγια για την κατάσταση του κουκλοθεάτρου στην Ελλάδα

Στα ελληνικά δεδομένα η ιστορία του νεότερου Κουκλοθεάτρου δεν έχει ιδιαίτερα μεγάλη παράδοση όμως παρατηρείται μια συνεχής δράση που διατηρεί την ύπαρξη του.

Γυρνώντας πίσω, στις αρχές του περασμένου αιώνα το 1910 βλέπουμε πως εμφανίζεται ο κουκλοπαίχτης Μαριδάκης, ο οποίος θεωρείται ότι τελειοποίησε το ελληνικό κουκλοθέατρο δημιουργώντας τους ήρωες «Φασουλής και Περικλέτος». Ο Φασουλής με φέσι ψηλό και μακριά φούντα, άσχημος, μονόφθαλμος και πανούργος επικράτησε ως χαρακτηριστική φυσιογνωμία εκείνη την εποχή στο κουκλοθέατρο.³ Τον Μαριδάκη διαδέχεται ο μαθητής του Χρήστος Κονιτσιώτης, ο οποίος και αντικαθιστά τον Φασουλή με έναν δικό του ήρωα, τον «Πασχάλη». Διασκεύαζε και έπαιζε ιστορίες από τις κωμωδίες του Μολιέρου και πέθανε το 1928. Στην πορεία εμφανίστηκε το Κουκλοθέατρο του Γεωργίου Ρώτα το οποίο και διήρκησε μέχρι τα πρώτα χρόνια της Κατοχής στη Αθήνα. Το θέατρο αυτό συνδέθηκε εκείνα τα χρόνια με έναν τομέα πολιτιστικής δραστηριότητας του Δήμου της Αθήνας, μαζί και με άλλα θεάματα, κινηματογράφος, παιδικό θέατρο, κ.ά.. Εκατό περίπου κούκλες, άνθρωποι και ζώα αποτέλεσαν τον θίασο του. Κεντρικός ήρωας του ήταν «ο Φασούλης», ο οποίος ήταν και η μοναδική κούκλα που ο ίδιος κατασκεύαζε, ενώ οι άλλες ήταν του εμπορίου.

Το 1940, δημιουργείται με ιδιωτική πρωτοβουλία το κουκλοθέατρο «Ο Μπάρμπα-Μυτούσης», το οποίο και συνεχίζει μέσα στην περίοδο της Κατοχής. Αρχικά δίνει παραστάσεις για παιδιά που νοσηλεύονταν σε νοσοκομεία ή βρίσκονταν σε διάφορα φιλανθρωπικά ιδρύματα. Στην πορεία, ιδρύει τον Όμιλο ψυχαγωγίας του παιδιού και δίνει τις παραστάσεις του στην αίθουσα του Ελληνικού Ωδείου. Ιδρύτρια του θιάσου ήταν η Ελένη Θεοχάρη Περάκη, ζωγράφος που είχε παρακολουθήσει στο Παρίσι το γαλλικό κουκλοθέατρο και με τον τρόπο της το μετέφερε στα έργα, δημιουργώντας ιστορικά, ένα ανωτέρου επιπέδου

³ Δαράκη Πέπη, *Κουκλουθέατρο*, GUTENBERG.

κουκλοθέατρο σε σχέση με ότι προϋπήρχε. Ο κεντρικός ήρωας ήταν ο μπάρμπα-Μυτούσης και τα ανηψάκια του Κλούβιος και Σουβλίτσα. Το θέατρο του Μπάρμπα-Μυτούση διένυσε μια πορεία 45 χρόνων και έπαψε να λειτουργεί το 1985.

Στο θίασο του Μπάρμπα-Μυτούση, για δεκαπέντε περίπου χρόνια, ήταν και η Αντιγόνη Παρούση, κουκλοπαίχτρια, παιδαγωγός, σκηνοθέτης κουκλοθεάτρου, την οποία και συναντάμε στην πορεία στην διοργάνωση του Φεστιβάλ Κουκλοθεάτρου της Ύδρας.

Αναφερόμενη στο κουκλοθέατρο θα ήταν σημαντικό, πιστεύω, να αναφερθεί πως το «οικείο» και το «προσφιλές» ήταν πάντα σταθερά χαρακτηριστικά του κουκλοθεάτρου και οι ίδιοι οι κουκλοπαίχτες το επιζητούσαν αυτό είτε από τον κόσμο είτε από συναδέλφους. Πολύ συχνά παρ' όλες τις δυσκολίες του επαγγέλματος, οι ενίοτε συντεχνίες κουκλοπαιχτών βρίσκανε και βρίσκουν πάντα διάφορες διόδους παρουσιάσεων και συγκεντρώσεων. Από παλαιότερα χρόνια το κουκλοθέατρο λόγω κυρίως του ψυχαγωγικού του χαρακτήρα και της αυτονομίας στην μετακίνηση έδινε το παρόν σε διάφορες γιορτές, πανηγύρεις, λαϊκά ή θρησκευτικά δρώμενα. Οι κουκλοπαίχτες είχαν πάντα την ευχέρεια, την γνώση και την εμπειρία να παίζουν εύκολα και στο δρόμο μιας και πάντα ο δρόμος αποτελούσε μια πραγματικότητα που θα είχε ίσως τις πιο «γνήσιες» για αυτούς απολαβές. Ένα κοινό ανυποψίαστο, με ελευθερία επιλογής είναι στην ουσία η πραγματικότητα που θέλουν να προσεγγίσουν με το θέαμα τους. Τα διάφορα Φεστιβάλ λοιπόν, στο χώρο του Κουκλοθεάτρου θα μπορούσαμε να πούμε ότι εκπροσωπούν και μια ευρύτερη ανάγκη των ανθρώπων του κουκλοθεάτρου να συγκεντρωθούν, να δούνε τί γίνεται αλλού, να δείξουνε, να γνωρίσουνε μικραίνοντας τις αποστάσεις και να συζητήσουν τις πορείες που διανύσανε με τις κούκλες τους μαζί με κάποιους που θα τους καταλάβουν.

Στην Ελλάδα αυτού του είδους οι συγκεντρώσεις είχανε τη μορφή κάποιων φεστιβάλ ακολουθώντας πρότυπα που είχαν φτιαχτεί και «δουλεύανε» στο εξωτερικό.

Το 1978, στην Ελλάδα ιδρύεται ο θίασος του Τάκη και της Μίνα Σαρρή ο οποίος θεωρείται και ο παλαιότερος που λειτουργεί σήμερα. Τότε στην Ελλάδα το επαγγελματικό κουκλοθέατρο ήταν σχεδόν ανύπαρκτο. Ο θίασος ονομάστηκε

«Θέατρο Κούκλας». Σήμερα μετράει 3000 παραστάσεις στην Αθήνα, σε άλλες

1. *Οι αδέσποτοι*, από το «Θέατρο Κούκλας», 2008. Ένα συνεχώς εξελισσόμενο έργο ζωής από τον Τάκη Σαρρή. Ένας ρακοσυλέκτης κάθεται να κολατσίσει και βγάζει μέσα από το σακούλι του έναν κόσμο ολόκληρο, κατά δικό του..

2. *Μα είμαι μια αρκούδα του Φράνκ Τάσλιν*. Ένα έργο με το οποίο συμμετείχαν και στο Φεστιβάλ του Κιλκίς, 2005. Διαφόρων ειδών κούκλες και σκηνικοί τρόποι δημιουργούν μια πολύ ευρηματικοί παράσταση.

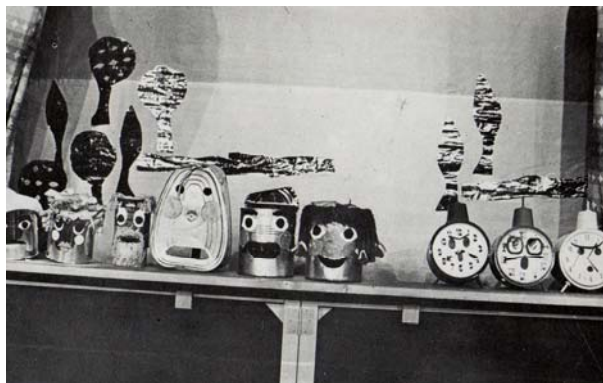
πόλεις της Ελλάδας και ιστορικά θεωρείται ο θίασος που ταυτίστηκε με την πορεία του ελληνικού πειραματικού κουκλοθεάτρου. Το «Θέατρο Κούκλας» συμμετείχε και σε φεστιβάλ του εξωτερικού και είχε ως στόχο από την πρώτη μέρα ίδρυσης τους τον πειραματισμό, τη διάδοση και την ανάπτυξη της τέχνης του κουκλοθεάτρου. Μετά από 30 χρόνια συνεχούς πορείας, συνεχίζει να στηρίζει το κουκλοθέατρο για παιδιά αλλά και για μεγάλους. Πλέον πέραν των παραστάσεων και των εργαστηρίων διοργανώνει με την κουκλοθεατρική ομάδα «Merlin» συναντήσεις κουκλοθεάτρου όπου πολλοί κουκλοπαίχτες έχουν την ευκαιρία να συγκεντρωθούν και να μιλήσουν για την τέχνη και την δουλειά τους, ανοιχτά στο κοινό πάνω σε διάφορα θέματα.⁴

⁴ <http://greekpuppettheatre.ath.cx/info/index.php?option=com>

Ένα άλλο κομμάτι του ελληνικού κουκλοθεάτρου είναι και η Ντενεκεδούπολη της Ευγενίας Φακίνου που απαρτίζεται από πέντε έργα. Τα έργα ήταν η *Ντενεκεδούπολη*, με ήρωα τον Λαδένιο, το *Κουρδιστάν*, το *Μεγάλο ταξίδι του Μελένιου* και ο *Κύριος Ουλτραμέρ* ενώ παίζονταν μέχρι το 1981. Η Ευγενία Φακίνου είχε σπουδάσει γραφικές τέχνες και ιδέα της δημιουργίας μιας ιστορίας την ώθησε στο κουκλοθέατρο. Επισκέφθηκε τη Γιουγκοσλαβία και από εκεί γνώρισε όλα τα είδη κουκλοθεάτρου.

Εκεί παρακολούθησε κάποια εργαστήρια, μαθήματα, είδε παραστάσεις και μετά επέστρεψε στην Ελλάδα έτοιμη να κάνει μια παράσταση κανονικού κουκλοθεάτρου. Όμως μια κλασσική παράσταση δεν ήταν αυτό που ήθελε και ξεφεύγοντας από το κλασσικό κουκλοθέατρο, έπλασε την «Ντενεκεδούπολη» ένα δείγμα αντικειμενοθεάτρου με τη χρήση πεταμένων αντικειμένων τα σε μια εποχή που στην Ευρώπη και στην Αμερική ζούσαν την χρυσή εποχή της αρχής του Μάππετ.^{5 6}

Τέσσερα χρόνια μετά την παύση της «Ντενεκεδούπολης», το 1985 και ενώ «Το Θέατρο Κούκλας» έχει ήδη μια πορεία εφτά χρόνων στα χώρου του

3. Ο κουκλοθίασος «Καλημέρα» με τις ντενεκεδένιες κούκλες του, 1977.

4. Φωτογραφία από το Φεστιβάλ της Υδρας. Το 2002, στο Φεστιβάλ του Κιλκίς έγινε μια έκθεση για τα 17 χρόνια Φεστιβάλ της Υδρας.

⁵ «Νήμα», Περιοδικό για το Κουκλοθέατρο, Τεύχος 34, Ιούλιος 2002.

⁶ Δαράκη Πέπη, *Κουκλοθέατρο*, GUTENBERG.

κουκλοθεάτρου, το 1985, στην Ύδρα, ξεκινάει η προσπάθεια διοργάνωσης ενός Διεθνούς Φεστιβάλ Κουκλοθεάτρου. Ο Michael Meschke, Σουηδός μίμος, κουκλοπαίχτης και ιδρυτής του Θεάτρου Μαριονέτας της Σοκχόλμης είχε ένα εξοχικό σπίτι στην Ύδρα. Ο Meschke ξεκίνησε τη διοργάνωση του τριήμερου αυτού φεστιβάλ το οποίο εν συνεχεία συντονιζόταν από την Αντιγόνη Παρούση.

Τρεις θίασοι, τα τρία βράδια κουκλοθεάτρου, έρχονταν στην Ύδρα και παίζανε κυρίως σε υπαίθριους, ανοιχτούς χώρους για το φεστιβάλ. Σεμινάρια, διαλέξεις, εργαστήρια, θέατρο για παιδιά την ημέρα και το βράδυ παραστάσεις ήταν συνοπτικά η μορφή φεστιβάλ. Το 1992 το φεστιβάλ διοργανώνεται για τελευταία φορά.

Παράλληλα η Αριάδνη Νόβακ κάνει ένα φεστιβάλ κουκλοθεάτρου για την Κρήτη. Η ίδια ασχολήθηκε με το κουκλοθέατρο από το 1975, ενώ είχε σπουδάσει οικονομικά, νομικά και νηπιαγωγός. Η αγάπη της για το κουκλοθέατρο, τα ταξίδια και οι επαφές της με το εξωτερικό και ξένους θιάσους την ώθησε στην δημιουργία ενός Διεθνούς Φεστιβάλ Κουκλοθεάτρου. Το 1988 ξεκίνησε αρχικά με τρεις ή πέντε θιάσους και στην συνέχεια στο ζενίθ του, το Φεστιβάλ είχε ως και 11 θιάσους, τους οποίους η ίδια προσκαλούσε προσωπικά. Η ίδια τους πλήρωνε τα εισιτήρια, το φαγητό και τη διαμονή. Οι θίασοι παίζανε σε όποιο χώρο μπορούσε η ίδια να τους εξασφαλίζει κάθε φορά. Το Φεστιβάλ ήταν περιοδευόν δηλαδή οι θίασοι παίζανε αρχικά στα Χανιά, μετά Ρέθυμνο και μετά Ηράκλειο. Ήταν ένα φεστιβάλ για την Κρήτη και οι παραστάσεις κουκλοθεάτρου ήταν κυρίως για μεγάλους και όχι τόσο για παιδιά. Παράλληλα διοργανώνονταν σεμινάρια και εργαστήρια από τους προσκεκλημένους. Όπως και η ίδια η Αριάδνη Νόβακ αναφέρει το φεστιβάλ διοργανώνεται τελευταία φορά το 1996 και μετά σταματά, οι δυσκολίες ήταν πάρα πολλές και η οικονομική ενίσχυση μηδαμινή.

Οι παραπάνω διοργανώσεις των φεστιβάλ αυτών, στην Ύδρα και στην Κρήτη όπως βλέπουμε, ξεκίνησαν από κάποιους που είχαν επαφή με το εξωτερικό και παρακολουθούσαν τα σύγχρονα κουκλοθεατρικά δεδομένα. Θίασοι που δούλευαν επαγγελματικά και παρουσιάζανε συνεχόμενη και εξελισσόμενη πορεία, δάσκαλοι

κουκλοθεάτρου, θεωρητικοί ή πρακτικοί, παραδοσιακές ή πειραματικές παραστάσεις ήταν οι προσκεκλημένοι από το εξωτερικό που ερχόταν στο φεστιβάλ.

Τα φεστιβάλ ήταν πάντα μια εξαιρετική ευκαιρία να δει κάποιος και να συγκρίνει τις προσπάθειες του κάθε δημιουργού, να επηρεαστεί και να επηρεάσει, να γνωρίσει παραδοσιακές μορφές αλλά και νεότερες

Το επίπεδο του κουκλοθεάτρου στο εξωτερικό βρίσκεται σε ένα ποιοτικά υψηλό επίπεδο καθώς υπάρχουν σχολές και πολλαπλές ειδικότητες πάνω στην τέχνη του κουκλοθεάτρου. Παγκόσμια Φεστιβάλ επίσης, που οργανώνονται σε διάφορες χώρες συντέλεσαν στην άνοδο της εξέλιξης και του ενδιαφέροντος της τέχνης του κουκλοθεάτρου. Τα Κουκλοθέατρα σε χώρες της Ανατολικής Ευρώπης όπως η Πολωνία, η Τσεχοσλοβακία, η Ρουμανία και η Βουλγαρία πειραματίζονται με ζήλο πάνω στο θέμα της πρωτοτυπίας και των νέων μεθόδων και το κουκλοθέατρο ως τέχνη λειτουργεί μέσω πολλών επαγγελματικών θιάσων.⁷

Στη Σοβιετική Ένωση, επίσης όπου υπάρχουν εκατοντάδες θιάσοι διατηρείται και η παραδοσιακή μορφή του θεάματος. Ο μεγάλος αριθμός χωρών ή θιάσων που κάθε τόσο συμμετέχει στα παγκόσμια αυτά φεστιβάλ δημιουργεί ζυμώσεις που κάθε τόσο ανεβάζουν τον καλλιτεχνικό πήχη δίνοντας την ευκαιρία σε πολλούς θιάσους να παρουσιάσουν τις ενίοτε αισθητικές κατακτήσεις τους.

Ένα φεστιβάλ που χρόνια αποτελεί πόλο έλξης και συνάντησης των καλύτερων και των πιο εξελιγμένων κουκλοθεάτρων όλου του κόσμου είναι το φεστιβάλ της Charleville.

Το φεστιβάλ της **Charleville Mezieres** ιδρύθηκε το 1961, χάρη στον Jacques Felix που ήταν λάτρης των μαριονετών και γίνεται κάθε τρία χρόνια στη Γαλλία. Από τους δρόμους της πόλης αυτής και τις αίθουσες της, έχουν «παρελάσει» λογιών λογιών κούκλες και θεάματα. Είναι ένα γεγονός γνωστό για την ποιότητα και το επίπεδο του και κάθε τρία χρόνια που διοργανώνεται συρρέουν απ'όλον τον κόσμο λάτρεις και ενδιαφερόμενοι του κουκλοθεάτρου ενώ διαρκεί δέκα μέρες του Σεπτέμβρη.

⁷ Θεοχάρη -Περάκη Ελένη, *Κουκλοθέατρο, Τέχνη και Τεχνική*, ΕΣΤΙΑ, 1988.

Στο δρόμο για το Κιλκίς

Οι κυριότερες πηγές μου για την συγγραφή αυτού του κειμένου, ταν τα προγράμματα που ευγενικά μου παραχώρησε ο Καλλιτεχνικός διευθυντής του φεστιβάλ, ό,τι υπάρχει στο διαδίκτυο και οι μαρτυρίες κάποιων ανθρώπων από το χώρο του κουκλοθεάτρου.

Μέσα από το παραπάνω υλικό και μέσα από μία συνέντευξη-συνομιλία που είχα με τον καλλιτεχνικό διευθυντή, Χουάνχο Κοράλες συγκέντρωσα στοιχεία για το ξεκίνημα του φεστιβάλ, τους βασικούς συντελεστές, την οικονομική του κατάσταση και την νοοτροπία του ως θεσμό.

Η Γενική Καλλιτεχνική Διεύθυνση του Φεστιβάλ ανήκε εξ αρχής στον ισπανικής καταγωγής Χουάνχο Κοράλες (Juanjo Corrales). Ο Χ. Κοράλες γεννήθηκε στο Μπιλμπάο της Ισπανίας. Προερχόμενος από τον χώρο της εκπαίδευσης και αφού είχε αποφοιτήσει από την παιδαγωγική σχολή με ειδικότητα στο παιδικό θέατρο, δούλεψε επαγγελματικά κυρίως στο κουκλοθέατρο. Από τότε, διατήρησε συνεργασίες με πολλούς φορείς και άτομα που είχαν σχέση με την τέχνη της κούκλας.

Το 1988, ο Χ.Κοράλες ήρθε στην Ελλάδα όπου και συνέχισε να ασχολείται με το αντικείμενο του. Για ένα χρόνο, το 1988-89, τελούσε καθήκοντα καλλιτεχνικού διευθυντή στο νεοσύστατο τότε θέατρο Principal και μετά συνέχισε διευθύνοντας πολιτιστικά προγράμματα κυρίως για νέους.

Πρόταση για ένα φεστιβάλ

Το 1993, όπως ο ίδιος ο Χ. Κοράλες αναφέρει, είχε προτείνει στον ιδιοκτήτη του Μύλου στη Θεσσαλονίκη τη δημιουργία ενός Φεστιβάλ κουκλοθεάτρου και παντομίμας με διεθνή χαρακτήρα. Η πρόταση όμως αυτή δεν έγινε αποδεκτή. Το 1998, έγινε ακριβώς η ίδια πρόταση στο δήμαρχο του Κιλκίς. Η πρόταση πάλι δεν εισακούστηκε. Όταν όμως, το 1999, η Δημαρχία της πόλης άλλαξε χέρια, οι νέες δημοτικές αρχές έκαναν δεκτή την πρόταση, ελπίζοντας μακροπρόθεσμα να δημιουργηθεί μια νέα πολιτιστική ταυτότητα στην πόλη του Κιλκίς.

Μορφή & Στόχοι του Φεστιβάλ

Το Φεστιβάλ διοργανώνεται κάθε χρόνο, συνήθως, τέλη Σεπτέμβρη με αρχές Οκτώβρη συμβαδίζοντας κατά κάποιο τρόπο με την έναρξη της σχολικής χρονιάς. Ο Χ. Κοράλες αναφέρει πως το φεστιβάλ εξ αρχής προγραμματίστηκε έτσι ώστε να έχει μια μορφή εργαστηριακή. Δηλαδή παράλληλα με τις παραστάσεις πραγματοποιούνται και κάποια εργαστήρια-σεμινάρια έτσι ώστε παιδιά και γονείς (μικροί και μεγάλοι) να γνωρίσουν καλύτερα την τέχνη του κουκλοθεάτρου και να μπορούν να συμμετέχουν όλα τα μέλη μιας οικογένειας συγχρόνως.

Από την πρώτη χρονιά έγινε ένας σχεδιασμός για τα πρώτα 15 χρόνια χωρίς όμως να υπάρχει η σιγουριά της υλοποίησης όλων των ιδεών. Αρχικός στόχος του προγραμματισμού ήταν το φεστιβάλ να γίνει γνωστό στον πληθυσμό του Κιλκίς. Μετά τον τρίτο χρόνο άρχισε να προβάλλεται ευρύτερα και να προσελκύει κοινό έξω από την πόλη.

Οι βασικοί στόχοι του Φεστιβάλ ήταν, α) η υπεράσπιση και η προώθηση της Τέχνης του Κουκλοθεάτρου & της Παντομίμας, β) η δημιουργία ενός νέου πολιτιστικού φορέα γύρω από τον οποίο θα συσπειρωνόταν ο πληθυσμός του Κιλκίς αρχικά αλλά και όσο το δυνατόν περισσότερος κόσμος από τους γύρω νομούς, γ) η ενεργή συμμετοχή της εκπαιδευτικής κοινότητας στις εκδηλώσεις.

Χορηγοί και Χρηματοδότες

Όσον αφορά τις χορηγίες του Φεστιβάλ, οι τοπικοί οικονομικοί παράγοντες δεν είχαν συμφέρον έτσι ώστε να ενδιαφερθούν και να επιχορηγήσουν τον θεσμό. Το Φεστιβάλ όμως είχε πάντα κάποιον κρατικό ή δημοτικό χορηγό. Αρχικά ήταν ο Δήμος Κιλκίς αλλά υπήρξαν και κρατικοί χορηγοί όπως υπουργεία και ο Ο.Π.Α.Π. Το 2001, το Φεστιβάλ και ολόκληρη η διοργάνωση ενταχθήκαν στο ελληνικό πολιτιστικό δίκτυο πόλεων που υπάγεται στο Υπ. Πολιτισμού. Έτσι το Κιλκίς αναδείχθηκε σε πόλη του Κουκλοθεάτρου και υπογράφηκε μια σύμβαση χρηματοδότησης για πέντε χρόνια, εκ των οποίων τα τρία δεν έχουν αποπληρωθεί ακόμη, ενώ έχει δηλωθεί ξεκάθαρα η αδυναμία οικονομικής στήριξης από το Υπ.

Πολιτισμού. Από το 2005, το φεστιβάλ χρηματοδοτείται εξολοκλήρου από το Δήμο Κιλκίς. Επίσης, ως χορηγοί λειτουργούν τα Υπ. Εξωτερικών και Πολιτισμού διαφόρων χωρών που ενίοτε συμμετέχουν, καθώς και Ινστιτούτα ή ακόλουθοι ξένων χωρών που βρίσκονται στην Ελλάδα.

Χώροι-αίθουσες

Τα δύο πρώτα χρόνια του Φεστιβάλ δεν υπήρχε κάποια θεατρική αίθουσα που θα μπορούσε να λειτουργήσει ως σκηνή και παραχωρήθηκε η αίθουσα της Νομαρχίας η οποία είχε 180 θέσεις και μια σκηνή που εξοπλίστηκε κατάλληλα. Υπήρχε βέβαια, στο κτίριο της Νομαρχίας μια ανολοκλήρωτη αίθουσα-γιαπί, την οποία μέχρι τότε δεν είχε παραδώσει ο εργολάβος.

5. Η αίθουσα της Νομαρχίας του Κιλκίς που άρχισε να λειτουργεί από την τρίτη χρονιά του φεστιβάλ, ως και σήμερα.

Την τρίτη χρονιά, η Δημοτική αρχή του Φεστιβάλ ενεργοποίησε μια χρηματοδότηση για την αποπεράτωση αυτής της αίθουσας. Η σκηνή έχει διαστάσεις 9 επί 7μ. ενώ η χωρητικότητα της πλατείας είναι 250-300 θέσεις (εικ. 5).

Η θεατρική σκηνή είναι εξοπλισμένη πλήρως, με πολλούς θεατρικούς μηχανισμούς και τεχνικά μέσα. Διαθέτει μπουκά, τρεις κουίντες δεξιά και αριστερά, ηλεκτρικά σταγκόνια που ελέγχονται από 8 μοτέρ και κυκλόραμα. Η σκηνή εσωτερικά διαθέτει γέφυρα που χρησιμοποιείται από τους φωτιστές αλλά συχνά τη χρησιμοποιούν και οι κουκλοπαίχτες για να κινούν, χωρίς να φαίνονται, τις μαριονέττες τους. Το

6. Ανοιχτό θέατρο Δήμου Κιλκίς.

θέατρο επίσης διαθέτει δύο προτζέκτορες, ενώ έχει ψηφιακή κονσόλα ηχητικής εγκατάστασης με 24 κανάλια. Οι προβολείς που είναι συνήθως στημένοι είναι των

δυνατοτήτων των 50.000 watt, ενώ υπάρχει και η ευχέρεια αν κάποιος θιάσος χρειαστεί να αναρτηθούν και άλλοι μέχρι 80.000 watt. Επίσης διαθέτει κανόνι και στρομβοσκόπιο.

Το Φεστιβάλ είχε εκφράσει στις Δημοτικές αρχές την επιθυμία ύπαρξης δύο θεατρικών σκηνών και αυτή του η επιθυμία πραγματοποιήθηκε.

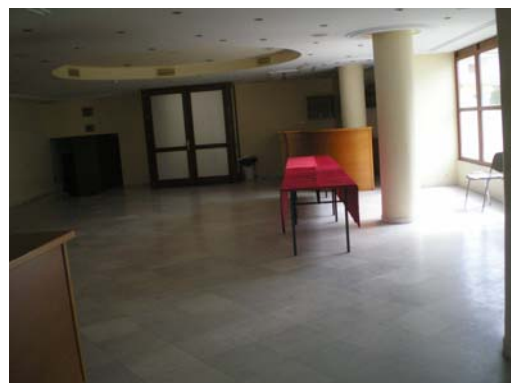

Έτσι, εκεί που η πόλη του Κιλκίς δεν είχε καμία θεατρική σκηνή, βρέθηκε με δύο. Η μία είναι κλειστή θεατρική σκηνή και η άλλη μια σκηνή ανοιχτού θεάτρου, χωρητικότητας 2.500 θέσεων (εικ. 6).

8 α,β Εργαστήριο κουκλοποιίας για τα σεμινάρια που διοργανώνονται.

Επίσης δημιουργήθηκαν τρεις αίθουσες για να γίνονται τα εργαστήρια και τα σεμινάρια εκ των οποίων η μια είναι διαμορφωμένη για μαθήματα κινησιολογικά ή σωματικά και οι άλλες δύο είναι εξοπλισμένες καταλλήλως για τα εργαστηριακά - κατασκευαστικά σεμινάρια (εικ. 8α,β). Οι εκθέσεις γίνονται στο φουαγιέ του θεάτρου (εικ.7).

7. Φουαγέ - Αίθουσα εκθέσεων.

Η βιβλιοθήκη της Νομαρχίας επίσης, είναι ένας χώρος που συμμετέχει στη φιλοξενία παραστάσεων, διαμορφωμένος κυρίως για παραστάσεις με θεατές μικρά παιδιά. Στο χώρο αυτό είναι ακόμη πιο άμεση η επαφή με το κουκλοθέατρο, μιας και δεν υπάρχει η σύμβαση του θεάτρου και της απόμακρης σκηνής. Χωράει γύρω στους 50 θεατές και τα

9. Οι παραστάσεις για παιδιά αποτελούν ένα βασικό σημείο του φεστιβάλ.

παιδιά κάθονται σε μαξιλάρια κάτω στο πάτωμα μαζί με τους δικούς τους. Οι παραστάσεις που επιλέγονται είναι συνήθως στα ελληνικά. Η πρώτη επαφή των παιδιών με το κουκλοθέατρο μπορεί να γίνει με αυτόν τον τρόπο πιο ομαλά αφού δεν επικρατεί το άγχος ενός ξένου χώρου με πολλές καρέκλες και πολύ κόσμο όπου το απότομο κλείσιμο ή άνοιγμα των φώτων μπορεί να τα κάνει να δυσανασχετήσουν ή και να τρομάξουν. Πέραν αυτών των χώρων, οι οποίοι βρίσκονται συγκεντρωμένοι στο κέντρο του Κιλκίς, παραστάσεις έχουν δοθεί σε δρόμους, σε πλατείες, αλλά και σε κάποια νυχτερινά κέντρα. Τα τελευταία χρόνια, επίσης, κάποια σεμινάρια γίνονται στη Θεσσαλονίκη (Γαλλικό, Ιταλικό, Βρετανικό Ινστιτούτο), με στόχο την προσέγγιση ενός ευρύτερου κοινού.

Χαρακτήρας του φεστιβάλ

Το Φεστιβάλ δεν είχε ποτέ διαγωνιστικό χαρακτήρα. Στο πρόγραμμα του συμμετείχαν πάντοτε γνωστοί διεθνώς και αναγνωρισμένοι θίασοι δίπλα σε σχήματα πειραματικά ή λιγότερο διάσημα.

Γι' αυτόν τον λόγο το φεστιβάλ λειτουργεί τόσα χρόνια κυρίως με τη μορφή εκθετηρίου, ενώ για πρώτη φορά σκοπεύει να βάλει, το 2009, ένα διαγωνιστικό κομμάτι μόνον για νέους Έλληνες κουκλοπαίχτες. Αρχικά ο θεσμός του Φεστιβάλ στο Κιλκίς ξεκίνησε με στόχο να αγαπηθεί και να στηριχτεί από τους ντόπιους. Σιγά σιγά άρχισε να γίνεται γνωστό στην υπόλοιπη Ελλάδα και στον κόσμο. Μπορεί να ξεκίνησε με κλειστό χαρακτήρα, σήμερα όμως δεν μένει πια μέσα στα όρια της

πόλης του Κιλκίς. Πριν δύο χρόνια ξεκίνησε και το Διεθνές Φεστιβάλ Κουκλοθεάτρου στην Κύπρο στηριζόμενο στο πρότυπο του Κιλκίς. Τα δύο φεστιβάλ συνεργάζονται στενά.

Αξιοσημείωτο είναι ότι τα τελευταία χρόνια έχει δημιουργηθεί ένα δίκτυο συνεργασίας, ανάμεσα στις χώρες που διοργανώνουν φεστιβάλ κουκλοθεάτρου. Οι χώρες αυτές είναι η Βουλγαρία, η Ισπανία, η Ιταλία, η Γαλλία, η Σερβία, η Ουγγαρία, η Ελλάδα και η Κύπρος .

Το κοινό του Φεστιβάλ

Οι παραστάσεις που δίνουν οι θίασοι στο Φεστιβάλ, είναι πάντα τουλάχιστον δύο την κάθε ημέρα, η μία για τα σχολεία το πρωί και η άλλη για το κοινό. Το 90% των σχολείων που το επισκέπτονται είναι από το Κιλκίς.

Αρχικά, τα τρία πρώτα χρόνια, προσέλκυε γύρω στους 3000 θεατές. Τα τελευταία χρόνια οι θεατές ξεπερνούν τις 12.000, μόνον μέσα στην πόλη του Κιλκίς. Εκτός του Κιλκίς, υπολογίζονται πλέον, άλλες 5 παραστάσεις σε Αθήνα και Καλαμαριά, τις οποίες παρακολουθούν συνολικά 1.500-2.000 άτομα.

Πρωταγωνίστριες κούκλες - Μορφές κουκλοθεάτρου

Στην εποχή μας το κουκλοθέατρο έχει εισάγει πολλές νέες τεχνολογίες, δίχως βέβαια να έχουν ξεχαστεί και οι παραδοσιακοί τύποι κούκλας και παιξίματος. Είναι ένα είδος θεάτρου με δικά του χαρακτηριστικά και ιδιαιτερότητα στην αισθητική. Στο φεστιβάλ όπως και σε κάθε φεστιβάλ γίνεται μια μικρή σύναξη κάποιων από αυτούς και έτσι υπάρχει κάποιο κοινό μέρος συνάντησης και παρατήρησης της εξελικτικής πορείας αυτής της τέχνης.

Στο κουκλοθέατρο οι κούκλες, μπορεί να έχουν πολλών ειδών μορφές όπως και διαφορετικούς τρόπους παιξίματος.

Συναντάμε κούκλες που έχουν τη μορφή τους πάνω ή γύρω από ένα ύφασμα που φοριέται από τον κουκλοπαίχτη σαν γάντι (γαντόκουκλα), άλλες που φοριούνται σε

δάχτυλα (χερόκουκλες), άλλες που στηρίζονται πάνω σε ένα ξύλο, γύρω από έναν κύλινδρο και κινούνται πάνω κάτω (μαρότες), άλλες που είναι λεπτές σχεδόν δυσδιάστατες και παίζουν στη σκιά, πίσω από τον μπερντέ (φιγούρες θεάτρου σκιών), άλλες που κινούνται με νήματα, άλλες που κινούνται με τη μέθοδο της άμεσης κίνησης (bunraku) μέσω κάποιων ξύλων-χειρολαβών ή συρμάτων. Ακόμη, πειραματισμοί με διάφορα υλικά έχουν δώσει την ευκαιρία σε πολλούς κουκλοπαίχτες να εξελίσσουν ποικιλοτρόπως τις τεχνικές τους.

Επίσης διάφορα αντικείμενα και συγκεκριμένα σημεία του ανθρώπινου σώματος (κοιλιά, πλάτη, πόδια, χέρια..) μπορούν και δημιουργούν μορφές πλάθοντας χαρακτήρες με τη βοήθεια μικρών αξεσουάρ, υφασμάτων, κ.τ.λ.

Μια άλλης μορφής κούκλα προκύπτει από την πλήρη μεταμφίεση των ηθοποιών μέσω μιας μάσκας. Η μάσκα μπορεί να μετατρέψει τον άνθρωπο σε κούκλα που κινείται, μιλά και πράττει ως μια αισθητικά νέα αυθύπαρκτη οντότητα. Έτσι μπορούμε να θεωρήσουμε πως η μιμική και οι κλόουν αποτελούν μορφές τέχνης που βρίσκονται πολύ κοντά στο κουκλοθέατρο.

Μαριονέτες με νήμα-σχοινιά

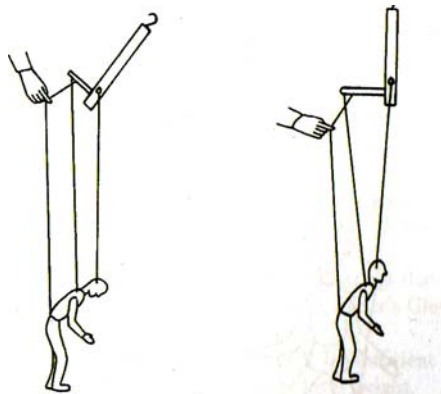
Οι **μαριονέτες με νήμα** (κλωστές ή μπετονιές) είναι κούκλες αρθρωτές, συνήθως κατασκευασμένες από ξύλο αλλά και άλλα υλικά όπως αφρολέξ, φελιζόλ, παπιέ μασέ, υφάσματα.

Οι κλωστές τους ξεκινάνε από το πάνω μέρος του τμήματος που πρέπει να κινηθεί και όλες καταλήγουν και στηρίζονται σε μία ξύλινη βάση που ονομάζεται σταυρός (εικ.10). Οι μαριονέτες με νήμα μπορεί να έχουν πολλών λογίων σταυρούς ανάλογα με τα μέρη που πρέπει να κινήσουν.⁸

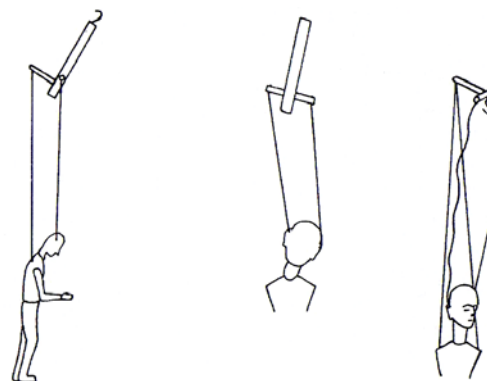

10. Ο σταυρός της μαριονέτας στηρίζει τις βάσεις όπου είναι δεμένες οι κλωστές του κάθε σημείου του σώματος της μαριονέτας.

Η παραμικρή κίνηση των κλωστών από τον κουκλοπαίχτη μπορεί να αλλάξει την στάση της μαριονέτας (εικ. 11).

11. Τα νήματα και τα δάχτυλα του κουκλοπαίχτη ορίζουν την κίνηση της κούκλας.

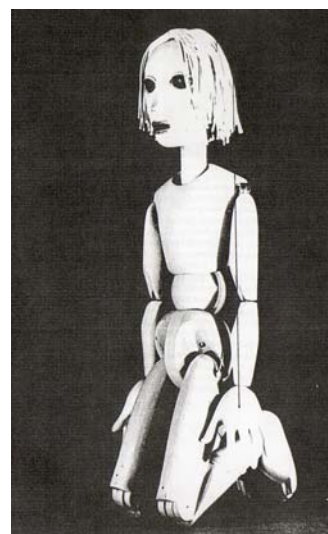

12. Η κίνηση του σταυρού πολλές φορές καθορίζει την κίνηση της κούκλας.

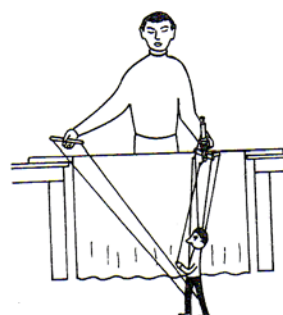
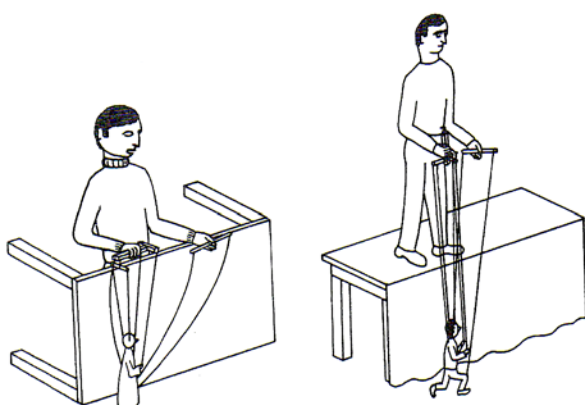
⁸ Τα επεξηγηματικά σκίτσα και οι φωτογραφίες είναι από το βιβλίο, Currel David, *The Complete book of Puppet Theatre*, A & C Black London, Gr.Britain, Bath Press, AVON, 1974, 1985.

Ο θεατρικός χώρος στον οποίο παίζεται το θέατρο μαριονετών με νήμα είναι ένας χώρος απλός στην κατασκευή του.

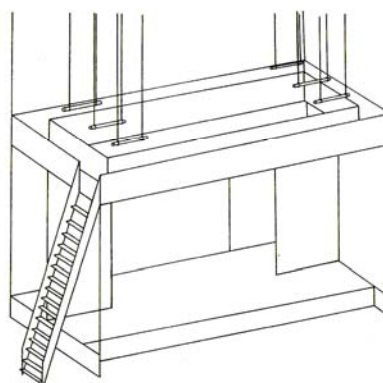
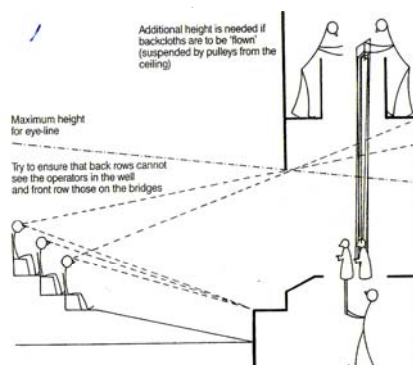
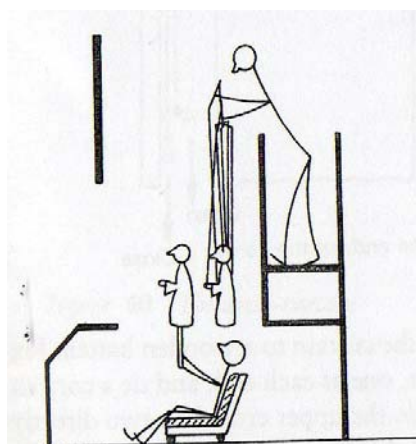
Θα μπορούσε κάποιος να στήσει το δικό του κουκλοθέατρο, τοποθετώντας κάθετα την επιφάνεια ενός τραπεζιού και παίζοντας από πίσω, ανεβαίνοντας επάνω στο τραπέζι και παίζοντας από εκεί δημιουργώντας με κάποιο τραπεζομάντηλο κάποιου είδους φόντο στηρίζοντας ένα ξύλο ανάμεσα και ρίχνοντας από επάνω του ένα ύφασμα (εικ. 14).

13. Η μαριονέττα είναι μια αρθρωτή κούκλα.

14. Εναλλακτικοί τρόποι σκηνής θεάτρου μαριονετών.

15, 16. Σκηνή κουκλοθέατρου μαριονέττας αλλά και γαντόκούκλας.

Οι κουκλοπαίχτες σε μια κανονική σκηνή κουκλοθεάτρου μπορεί να βρίσκονται και πάνω από την σκηνή και κάτω, έτσι ώστε το σημείο φυγής του βλέμματος των θεατών να μην συναντά την ανθρώπινη παρουσία (εικ .16).

Σε ένα τέτοιο χώρο κουκλοθεάτρου αν υπάρχει η υποδομή μπορούμε να συναντήσουμε και άλλα είδη κούκλας πέραν των μαριονετών με νήμα όπως η γαντόκουκλα (εικ.15).

Τέτοιου είδους κουκλοθέατρο παρουσιάστηκε ποικιλοτρόπως στα δέκα αυτά χρόνια του φεστιβάλ. Άλλοτε το θέαμα στηριζόταν μόνο σε αυτή τη τεχνοτροπία και άλλοτε πάλι συνδυαζόταν και με άλλες τεχνικές. Τις περισσότερες φορές ο κουκλοπαίχτης μπορεί να είναι ορατός αλλά η κούκλα είναι το στοιχείο που δρα και τραβά την προσοχή. Ο φωτισμός, εξαφανίζει όσο είναι δυνατόν τα νήματα και τον σκουροντυμένο κουκλοπαίχτη. Πάνω στην σκηνή ένας κόσμος μικρότερης κλίμακας εμφανίζεται και οι κούκλες είτε ακολουθούσαν τα ανθρωπομορφικά πρότυπα, είτε τα

ζωόμορφα, είτε είχαν κάποια άλλη μορφή, ήταν ήρωες πραγματικοί και συμπεριφερόντουσαν αληθινά, με βάση τη λογική.

16, 17. Μαριονέτες με νήμα, Το τραγούδι των νεροκολοκυθών, « La Case», Γαλλία , 2005.

Μελετώντας το φωτογραφικό υλικό των θιάσων αυτών, άρχισα να παρατηρώ τις εκφράσεις, τα χρώματα, τα ρούχα και την αισθητική τους γενικότερα. Κάποιες είτε λόγω της έντονης λεπτομέρειας είτε λόγω της ακέραιης αφαιρετικότητας τους, τράβηξαν

18. Κούκλα απο νεροκολοκύθα... «La Case», 2005.

περισσότερο το ενδιαφέρον μου.

Οι θίασοι που ήρθαν από άλλες ηπείρους ήταν αυτών οι κούκλες που κυρίως ξεχώριζαν και πώς άλλωστε να μην συμβαίνει αυτό όταν πέραν της μακροχρόνιας ιστορικής παράδοσης, υπάρχει και μια μεγάλη διαφορά από τόπο σε τόπο όσον αφορά τα υλικά, τις μεθόδους, τις τεχνικές και τη θεματολογία.

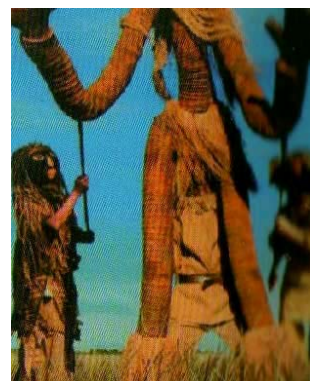
Πόσο μάλλον από Ανατολή σε Δύση.

Μόνον σε μια περίπτωση μπερδεύτηκα, βλέποντας κάποιες κούκλες πίστεψα πως ο θίασος ήταν από την Αφρική, όμως ένας θίασος από τη Γαλλία, ο θίασος «La Case» είχε ανεβάσει ένα έργο βασισμένο σε μία αφρικανική ιστορία. Μια χώρα, με όρεξη να γνωρίσει κάτι ξένο παίρνει στοιχεία από έναν άλλον πολιτισμό και δημιουργεί. Το τραγούδι των νεροκολοκυθών, το 2005, ήταν μια παράσταση με ξεκάθαρες επιρροές από την Αφρικανική κουλτούρα.

Το κάθε τι πάνω στις κούκλες το αποδεικνυε. Τα υλικά, τα σχήματα, οι μορφές, τα χρώματα και τα υφάσματα δήλωναν ξεκάθαρα την επιθυμία

προσέγγισης του θιάσου στο αφρικάνικο πνεύμα μέσω της δικής τους αισθητικής αντίληψης (εικ.16,17,18).

Κατά πάσα πιθανότητα οι κούκλες είναι φτιαγμένες από νεροκολοκύθες ή υλικά

19. Γιγαντόκουκλα και κούκλα από *Το τραγούδι των νεροκολοκυθών*, « La Case», Γαλλία, 2005.

20. Κουκλοπαίχτες του θιάσου «Yukiza», εν ώρα δράσης, 2004.

21 . *Sambaso*, από το θίασο «Yukiza», 2004.

που μιμούνται τις νεροκολοκύθες.

Όπως φαίνεται και στις εικόνες (εικ. 19) πέραν των μαριονετών, προφανώς χρησιμοποιήθηκε και γιγαντόκουκλα , η οποία οδηγούνταν από τρεις τουλάχιστον αναλόγως ενδεδυμένους κουκλοπαίχτες.

Το ιαπωνικό θέατρο «Yukiza», ήταν ένα δείγμα παραδοσιακής μορφολογίας κουκλοθεάτρου και από άποψη μαριονετών αλλά και θεματολογίας. Το 2004,

22. *Tsuri Omna* ,από το θίασο «Yukiza», 2004.

Το χαρούμενο λιοντάρι (*Sambaso*) (εικ.21) και το Ψαρεύοντας σύζυγο (*Tsuri Omna*) (εικ.22). Πρόσωπα λευκά , βαμμένα στο λευκό του τελετουργικού ιαπωνικού θεάτρου, ενδύματα παραδοσιακά όπως αρμόζει στην αναπαράσταση αυτών των παραδοσιακών μύθων. Από πίσω οι κουκλοπαίχτες ντυμένοι απλά, μονόχρωμα σε τόνους σκούρο γκρι, κινούν τις κούκλες αταίριαστοι με την αισθητική του σκηνικού χώρου και των μικρών ηρώων σαν να αποστασιοποιούνται ηθελημένα.

Αντιθέτως, όσον αφορά τις Ευρωπαϊκές χώρες, τα λεπτομερή, τα ανθρωπόμορφα χαρακτηριστικά κυριαρχούν στις μαριονέτες με νήμα. Ο ελληνικός θίασος «Αθηναϊκές μαριονέτες» είναι ένα παράδειγμα ενός

23. Σκηνή από το έργο *Κοπέλια*, «Αθηναϊκές μαριονέτες», 2002.

πολυπληθούς θιάσου μαριονετών, με στόχο των κούκλων-ηθοποιών να παίξουν μια μορφή ολοκληρωμένου δράματος.

Το 2002, λοιπόν, εμφανίζονται στο φεστιβάλ με το έργο *Κοππέλια* (εικ. 23). Μια σαφής μίμηση του κλασσικού θεάτρου με ανθρωπόμορφες κούκλες σε ρόλους, κοστούμια και σκηνικά μικρογραφίες. Από την «Ακαδημία Κούκλας του Bialystok», της Πολωνίας μια κοπέλα-απόφοιτη της σχολής πειραματίζεται ως κουκλοπαίχτρια και αναμετρείται με έναν κλόουν (εικ. 24). Ο κλόουν είναι η κούκλα και η παράσταση *Άσπρο-Μαύρο*, είναι ένα παιχνίδι σχέσης ανάμεσα στον άνθρωπο και την κούκλα.

24. Άσπρο-Μαύρο, από το Bialystok, της Πολωνίας, το 2003 .

Σκηνικό μοιάζει να μην υπάρχει και η παράσταση ξεφεύγει από τη μορφή μιας κλασσικής παράστασης μαριονετών που αλληλεπιδρούν η μία με την άλλη. Βλέπουμε λοιπόν τη διάθεση για πειραματισμούς του κουκλοπαίχτη με την κούκλα του, μέσα από μια αισθητική συναισθηματικών συγκρούσεων. Η συνύπαρξη βέβαια του κουκλοπαίχτη επί σκηνής με την κούκλα του δεν είναι κάτι καινούργιο, ούτε κάτι που δεν συναντάμε συχνά. Στην νέα εξελικτική πορεία της κούκλας, η κούκλα δεν είναι πάντα ο μοναδικός συντελεστής της παράστασης αλλά συμμετέχει , ισότιμα στο θέαμα και ο κουκλοπαίχτης.⁹

Απλώς το να είναι ευδιάκριτη η προσωπικότητα του κουκλοπαίχτη ως κουκλοπαίχτη και της κούκλας ως κούκλας, δίχως να μπερδεύονται οι

25, 26. Κούκλες του θιάσου «Kolibri», 2006.

⁹ Μαρκόπουλος Στάθης, Νίκη Χαλκιαδάκη Μιχαλά, Κείμενα , *Το κουκλοθέατρο στο Σύγχρονο Θέατρο*

δυναμικές τους είναι αυτό που μπορεί να κρατήσει την ισοροπία στην σκηνή.

Άλλα δείγματα Ευρωπαϊκών θιάσων που χρησιμοποιούν ανθρωπόμορφες μαριονέτες με νήμα είναι ο θιάσος, «Kolibri» από την Ουγγαρία (εικ. 25, 26), ο θιάσος «Pendel Marionetten» από την Γερμανία (εικ.27) αλλά και οι Έλληνες «Αντάμα Πανταχού» (εικ.28).

27. Θιάσος «Pendel Marionetten», 2008.

Όπερα και συγκεκριμένα Μότσαρτ, θα συνοδεύει την παράσταση *Απόδραση από το Σαράι*, του θιάσου Kolibri με στόχο να επαναφέρει την ατμόσφαιρα εκείνης της εποχής. Ενδυματολογία, κομμώσεις, πρόσωπα και βλέμματα μιας ιστορικής εποχής.

Ο θιάσος «Pendel Marionetten», μεταφέρει το κοινό του σε μια παράσταση όπου μαριονέτες των 30-60 εκατ. χωρίς λόγια, μόνον με κινήσεις ζούνε σε μικρές φωτιστικά εστιασμένες περιοχές ιστορίες και παραμύθια με μύθους νεράιδων. Ενώ αντίστοιχα ο περιβόητος κλέφτης *Γαργαληστής* κλέβει γέλιο για να το δώσει σε παιδιά που δεν έχουν και το μοιράζει με τη μορφή ενός μαγικού φίλτρου.

Οι θιάσοι «Kolibri», «Pendel Marionetten», οι «Αθηναϊκές Μαριονέτες» και όχι τόσο οι «Αντάμα Πανταχού», μοιάζουν να αποφεύγουν το γκροτέσκο στοιχείο της θεατρικής γραφής όπως κατά κόρον συνήθιζε το κουκλοθέατρο για να σατιρίσει στοιχεία χαρακτήρων των ηρώων.

28. Ο Γαργαληστής από τους «Αντάμα Πανταχού», 2008.

Επίσης παρατηρούμε πως μέσα από την επιλογή της θεματολογίας τους, κλίνουν περισσότερο προς την ιστορική αναδρομή και την ευαισθησία .

Στην απέναντι όχθη του ίδιου ποταμού, Ο Pavel Vangeli, μαριονετίστας από την Τσεχία, παρουσιάζει μαριονέτες με πιο γκροτέσκα χαρακτηριστικά, στο φεστιβάλ του 2004. Είναι περίεργοι, μυθικοί ήρωες με ενδυμασία μίμου ανθρωπολογικά αλλά και ζωόμορφα χαρακτηριστικά (εικ. 29, 30, 31). Παρουσιάζουν έντονο υφολογικό ενδιαφέρον, έχουν ύψος 70εκ. και συνδυάζουν παραδοσιακές μορφές βαριετέ με κουκλοθέατρο.

Ο λόγος τους όπως και στα βαριετέ παύει να είναι εκλεπτυσμένος,

χρησιμοποιεί το black humor σε συνδυασμό με τεχνικές τσίρκου και δίνει τις παραστάσεις του στο δρόμο.

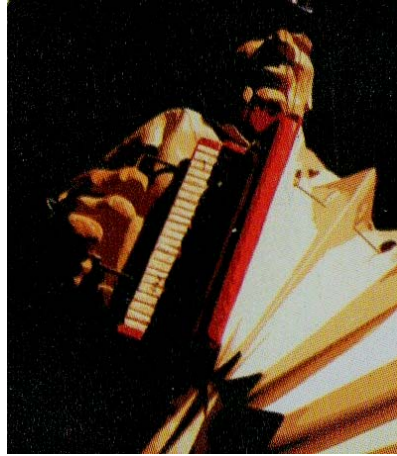
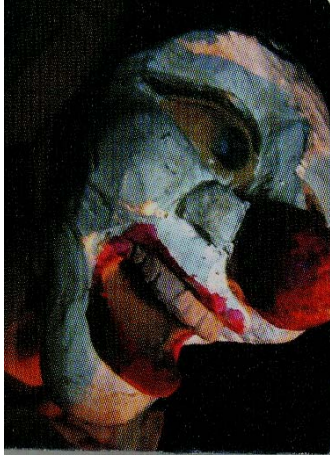
Στην ίδια κατηγορία με τον Pavel, θα έβαζα και κάποιες ακόμη συμμετοχές των «Αντάμα Πανταχού» ,

με κούκλες ακροβάτες και μουσικούς στον δρόμο (εικ. 34, 35), το (2004, 2006) και τον Στάθη Μαρκόπουλο, το κουκλοθέατρο «Αγιούσαγια!», με το *Circo Mechanico*, (εικ. 32, 33) το 2004.

29, 30, 31. Οι κούκλες του «Pavel Vangeli», 2004.

Αυτό που συνδέει αυτούς τους καλλιτέχνες είναι μια πιο κοντινή θεματολογία συγκριτικά με την παρουσία της δυτικής κουλτούρας. Η τσιρκοειδής τους φύση, το χιούμορ και το επιτηδευμένο γκροτέσκο δημιουργούν μια διαφορετική

ατμόσφαιρα για διαφορετικούς ήρωες.

.....

32, 33. *Circo Mechanico*, από το Κουκλοθέατρο «Αγιούσαγια», 2004.

34, 35. *Ακροβασίες*, «Αντάμανταχού», το 2004.

Πιο παραδοσιακή μορφή κουκλοθεάτρου μοιάζει να είναι αυτή με το μικρό κουκλοθέατρο, σαν ένα ορθογώνιο, ψηλό κουτί ντυμένο με μια κουρτίνα-αυλαία να κρύβει όσο είναι δυνατόν τη μορφή των κουκλοπαιχτών και να

εμφανίζει, σε πρώτο πλάνο τη μαριονέτα να κάνει το σόλο κομμάτι της. Αυτή είναι μια καθαρή μορφή κουκλοθεάτρου που βίωσε χρόνια στην ιστορία αυτής της τέχνης με στάσεις στους δρόμους και πλέον μένει σπάνια «άθικτη» στις θεατρικές σκηνές.

Ο «Bence Sarkadi» από την Ουγγαρία, το 2008 και οι «Tancharina» από την Ισπανία, το 2004 στηρίζουν το θέαμα τους σ' αυτήν την μορφή κουκλοθεάτρου.

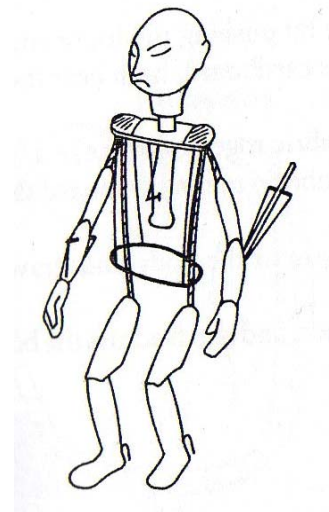
36. Ο «Bence Sarkadi», στο δρόμο με Την απομηχανής φιγούρα, το 2008.

37. Οι «Tancharina», από την Ισπανία με το έργο Titiricircus, 2004.

Χρήση τεχνικής bunraku

Οι κούκλες **Bunraku** είναι αρθρωτές ειδικά κατασκευασμένες με κρυφούς χειρισμούς (εικ.38). Κινούνται από τρεις κουκλοπαίχτες, ορατούς στο κοινό ντυμένους στα μαύρα. Ο Δάσκαλος που είναι και ο κύριος χειριστής είναι ντυμένος με παραδοσιακή φορεσιά και έχει τον κεντρικό έλεγχο της κούκλας κινώντας το κεφάλι με το ένα του χέρι και το δεξί χέρι της κούκλας με το άλλο. Ο δεύτερος χειριστής κινεί τα πόδια και ο τρίτος το αριστερό χέρι της κούκλας.¹⁰

38. Μία τυπική κούκλα bunraku.

Ο σκηνικός χώρος είναι μια κανονική σκηνή θεάτρου με σκηνογραφία ανάλογη της θεματολογίας. Ανάλογα με τη θεματική του έργου και την κλίμακα της κούκλας, τα αντικείμενα που μπορεί να χρησιμοποιηθούν αλλάζουν.

39. Ένα ενδεικτικό σκίτσο των κρυφών χειρισμών της κούκλας bunraku.

Figure 47 An angled neck attached to a pistol-grip control

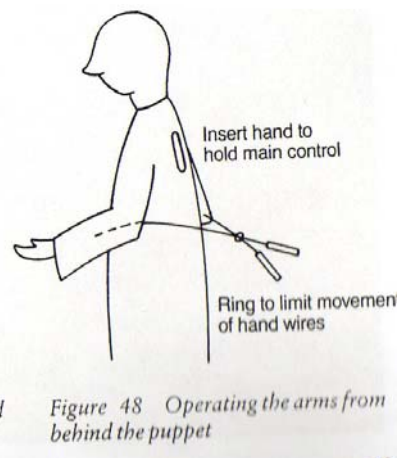

Figure 48 Operating the arms from behind the puppet

Όπως βλέπουμε και από τα σχέδια (εικ. 39), η κούκλα bunraku έχει ένα άνοιγμα ψηλά, πίσω στην πλάτη της από όπου ο χειριστής περνάει το χέρι του και ελέγχει

¹⁰ Mesche Michael, *Το θέατρο στ'ακροδάχτυλα*, Εκδ. Τυπωθήτω, 2004

έτσι τις κινήσεις του κεφαλιού, ενώ με εξωτερικές ράβδους προσδίδει κίνηση στα χέρια.

Ίσως να μην είναι η αυθεντική γιαπωνέζικη τεχνική, αυτή που αναγνώρισα σε πολλές παραστάσεις αλλά την αναφέρω ως μια ξεχωριστή κατηγορία γιατί χρησιμοποιείται αρκετά συχνά είτε από μόνη της είτε σε συνδυασμό με άλλες τεχνικές. Η τεχνική αυτή χρησιμοποιείται με κάποιες παραλλαγές σε κάποιες περιπτώσεις σαν ένα πρόσθετο “πιάσιμο” που διευκολύνει τον κουκλοπαίχτη στο να του δώσει λίγο χρόνο ενώ έχει ήδη μια κούκλα επί σκηνής όταν πρέπει να βρεθεί σε ακινησία ενώ αυτός κινεί μια άλλη.

Το Bunraku είναι μια τεχνική κίνησης της κούκλας που στηρίζεται σε μεθόδους του παραδοσιακού, ιαπωνικού θεάτρου κούκλας και δεν γίνεται να υπάρξει αν δεν τηρούνται τα εξής χαρακτηριστικά: α) αφήγηση από έναν ταγυ (αφηγητή), β) μουσική συνοδεία από έναν

41, 42. Τεχνική Bunraku, από το «Teatro Alegre», 2004

παίκτη shamisen, γ) κούκλες κινούμενες από 3 κουκλοπαίχτες.¹¹ Στις παρακάτω παραστάσεις δεν τηρούνται σε όλες κατά πάσα πιθανότητα εξ'ολοκλήρου, τα στοιχεία αυτά που όπως είναι γνωστών μόνο στο «Εθνικό θέατρο Bunraku στην Osaka» γίνονται κατά τον πατροπαράδοτο τρόπο, και έτσι τις ονομάζω παραστάσεις με επιρροές bunraku.

Με τη χρήση των λαβών που δίνει η κατασκευή bunraku στην κούκλα, η κούκλα μπορεί ενώ κάθεται, κάποιος να της κινεί μόνον το ένα χέρι ή το κεφάλι έτσι ώστε να μην δείχνει τελείως νεκρή.

Στις παραστάσεις που θα παραθέσω είναι πιο ξεκάθαρη η χρήση της τεχνικής στο φωτογραφικό κυρίως υλικό. Κάποιες φορές βλέπουμε τους κουκλοπαίχτες να συμμετέχουν στο θέαμα και να ενσωματώνουν το ντύσιμο τους στο κλίμα της παράστασης, φορώντας ανάλογα ρούχα ή αξεσουάρ. Άλλες φορές πάλι οι καλλιτέχνες φορούν μαύρα και προσπαθούν με τη βοήθεια του φωτισμού να κάνουν όσο γίνεται πιο διακριτική την παρουσία τους.

43. «Teatro Alegre», 2004.

Όπως για παράδειγμα το «Teatro Alegre» από την Ιταλία, στην παράσταση *Μαριονέτες που αναζητούν ένα χέρι οδηγό*, το 2004. Οι κουκλοπαίχτες του συγκεκριμένου θιάσου δημιούργησαν κούκλες με λεπτομέρεια και ρεαλισμό και η κίνηση δινόταν στις κούκλες μέσω των λαβών που είχαν στα βασικά σημεία κίνησης (εικ.41, 42, 43).

Αντίστοιχα ο ελληνικός θιάσος «Baruti», το 2005, παρουσίασε στο Φεστιβάλ την παράσταση *Μικρές ιστορίες, μεγάλα όνειρα*, ακολουθώντας την ίδια τεχνική και με τους κουκλοπαίχτες ντυμένους στα μαύρα, να κινούν τις κούκλες.

¹¹ Waszkiel Marek (Συλλογή κειμένων), *Σύγχρονες Τάσεις στην έρευνα του Παγκόσμιου κουκλοθεάτρου*, Κουκλοθέατρο «Αγίουσαγια!», 1998.

Οι κούκλες βέβαια αυτή τη φορά ήταν αρκετά διαφορετικές από τις συνηθισμένες. Το υλικό, αφρολέξ, σε κάποιες δίνει μια αφαιρετική μονόχρωμη φιγούρα (εικ. 45, 46) και σε άλλες δημιουργεί ήρωες με περισσότερη λεπτομέρεια (εικ. 44).

44. κούκλα, θιάσου «Baruti», από ξύλο, με λεπτομέρεια.

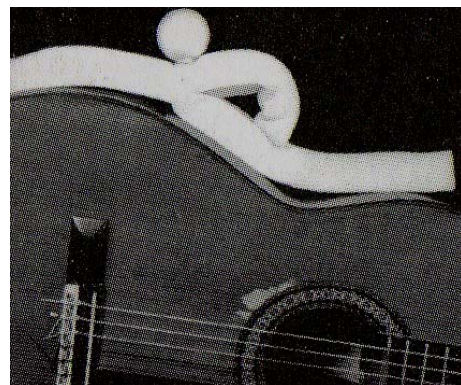

45, 46. Κούκλες του θιάσου «Baruti», από αφρολέξ, 2005.

Ακόμη πιο αφαιρετικές ήταν οι μαριονέτες του θιάσου Jordi Bertran, από την Ισπανία, το 2001.

Οι κούκλες ήταν φτιαγμένες από κομμάτια και λωρίδες αφρολέξ, κομμένες με λεπτομέρεια και κινούμενες από ράβδους που ήταν κολλημένες

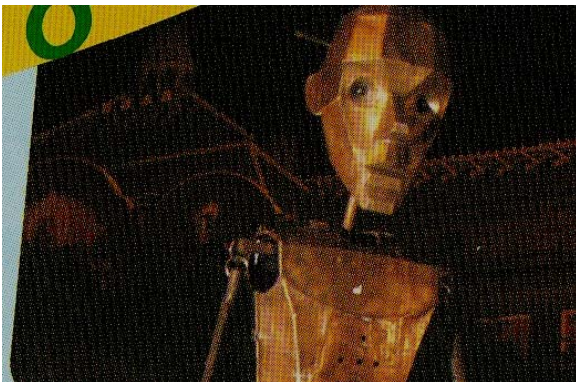
στα σημεία που χρειαζόταν (εικ. 47).

47. Οπτικά ποιήματα, από τον θίασο «Jordi Bertran», 2001.

Η παράσταση *Οπτικά Ποιήματα* ήταν μια παράσταση χωρίς λόγια, με ήχους, μουσική και ρυθμό. Οι μικροσκοπικές αυτές κούκλες, όπως φαίνεται και στις φωτογραφίες, είχαν κάτι το ιδιαίτερο, κυρίως λόγω της απλότητας, της ευλυγισίας και των αντιδράσεων του υλικού στην κίνηση.

Οι κούκλες που χρησιμοποίησαν οι παραπάνω θίασοι είχαν μικρές διαστάσεις, ενώ η τεχνική bunraku μπορεί να κινήσει και αρκετά μεγαλύτερες κούκλες, γιγαντόκούκλες, όπως και έκανε το 2008 ο θίασος «Pinokio» από τη Σερβία όταν παρουσίασε θέατρο δρόμου, με ήρωα την κούκλα Max Metalik (εικ. 48, 49, 50).

48, 49, 50. Ο *Max Metalik*, από το θίασο «Pinokio», στο φεστιβάλ, το 2008.

Η τεχνική bunraku, όπως προαναφέραμε, χρησιμοποιείται ποικιλοτρόπως. Κάποιες φορές ο κουκλοπαίχτης δεν προσπαθεί να κρυφτεί.

51. Δον Κιχώτης, «Bambalina Titelles», 2003.

Αυτό συμβαίνει στους θιάσους «Il Dottor Bostik», από το Τορίνο της Ιταλίας, το 2002 και στους «Bamballina Tittleles», από την Ισπανία, το 2003. Οι καλλιτέχνες φορούν μαύρα ρούχα αλλά είναι εκεί και πολλές φορές με ηχητικά εφέ ή λόγια

βοηθούν στην εξέλιξη της δράσης, μιλώντας όμως σχεδόν πάντα για χάρη της κούκλας (εικ. 51, 52). Μια ακόμη παρουσία όπου είδαμε αρκετά συχνά τη χρήση αυτής της τεχνικής ήταν και «Ο Θίασος Κουκλοθεάτρου Δήμου Κιλκίς», με το έργο *Γκιούλιβερ*, το 2002 (εικ. 53).

52. Το νερό, «Il Dottor Bostik», 2002.

Σε άλλες περιπτώσεις βλέπουμε τους κουκλοπαίχτες, κατά τη διάρκεια της παράστασης να παίρνουν ρόλο αφηγητή, παραμυθά ή και να συμμετέχουν κανονικά στη δράση. Στη σκηνή διάφορα αντικείμενα δημιουργούν τον σκηνικό χώρο και η κούκλα – ηθοποιός συνυπάρχει ισότιμα με τον άνθρωπο. Έτσι βλέπουμε την Εμανουέλα Καποκάκη, από την ομάδα «Πράσσειν άλογα», στο φεστιβάλ του 2001, με το έργο *Τα πέντε δάχτυλα και το φεγγάρι* (εικ. 54). Οι κούκλες, 50 και 25 εκατ., ήταν κούκλες άμεσης κίνησης (bunraku) και κινούνταν με την

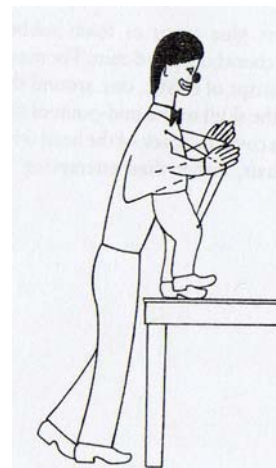
53. Γκούλιβερ, 2002.

συμμετοχή ενός ανθρώπου που δρά ως ρόλος μέσα στην παράσταση μαζί με τις κούκλες.

54. Ο θίασος «Πράσσειν άλογα» με το έργο *Τα πέντε δάχτυλα και το φεγγάρι*, 2001.

Η **Humahette** είναι ένα άλλο είδος κούκλας που στην ουσία είναι μισό κομμάτι κούκλα και μισή άνθρωπος (κουκλοπαίχτης). Χρησιμοποιείται συχνά και στο μαύρο θέατρο, όπου ο κουκλοπαίχτης φορώντας μαύρα ρούχα δεν φαίνεται και τον πρώτο λόγο έχει η κούκλα που βρίσκεται πάνω του και την κινεί.

40. Ένα σκίτσο όπου φαίνεται η λειτουργία της humanette.

Γενικά, σε διάφορους πειραματισμούς είδαμε τη Humanette και ως κανονική κούκλα χωρίς να κρύβεται στα μαύρα ο κουκλοπαίχτης της. Συχνά ο κουκλοπαίχτης γονατίζει και φαίνεται πως η κούκλα βαδίζει στο έδαφος.

Ο θεατρικός χώρος είναι μια κλασσική σκηνή θεάτρου, ο φωτισμός χρησιμοποιείται ενίοτε σαν αποκρυπτικός μηχανισμός και η σκηνογραφία συνήθως συνδεδεμένη με την θεματολογία.

55. Οι «Paramana» και το 02-02, 2007.

Δύο παραδείγματα μας δείχνουν τη μορφολογία αυτού του είδους κουκλοθεάτρου.

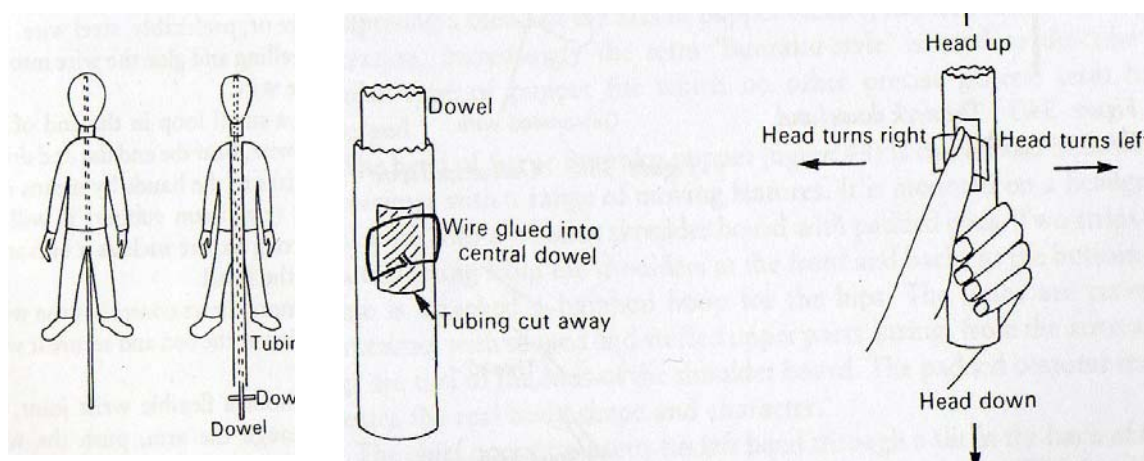
Το ένα είναι από τον «Figuren Theatre Tubingen» που συμμετείχε ερχόμενος από την Γερμανία, στο φεστιβάλ του 2006 παρουσιάζοντας το έργο *Κούκλες από δεύτερο χέρι* (εικ. 56) και το άλλο ήταν από τον νεοσύστατο ελληνικό θίασο «Paramana» (εικ. 55), με το έργο 02-02. Στις δύο αυτές παραστάσεις οι κουκλοπαίχτριες φορούν τα γάντια- χέρια της κούκλας, έχοντας το σώμα του μπροστά να τις καλύπτει και παίζουν τους ρόλους τους με άμεσες χειρονομίες που αρμόζουν στον κάθε χαρακτήρα.

56. Κούκλα με τη χρήση bunraku, από τους «Figuren Theatre Tubingen», 2006.

Μαρότες- Γαντόκουκλες – χερόκουκλες- ποδόκουκλες

Η **μαρότα** είναι μια από τις παλαιότερες μορφές ανδρείκελου και η πιο απλή μορφή κούκλας. Το κεφάλι της είναι συνήθως από φελιζόλ και έχει μια τρύπα στη μέση για να σφηνωθεί ένα ξύλο έως 50εκ. ύψος στο σημείο όπου υπάρχει ένα τετράγωνο «δαχτυλίδι» που θα μιμηθεί τον λαιμό της κούκλας. Πέρα από την απλή ξύλινη κατασκευή της μαρότας υπάρχει και ένας μηχανισμός εσωτερικά στην ξύλινο ράβδο –κορμό της κούκλας που λειτουργεί για να κινεί το κεφάλι πάνω – κάτω, δεξιά-αριστερά (εικ. 57,58). Η ξύλινη ράβδος είναι κούφια και εσωτερικά έχει ένα άλλο ξύλο που στηρίζει μόνο το κεφάλι, ενώ το εξωτερικό κρατά σταθερό το σώμα.

57, 58. Σκίτσο μηχανισμού λειτουργίας μαρότας.

Ο σκηνικός χώρος στον οποίο εμφανίζεται είναι όμοιας κατασκευής με αυτόν της γαντόκουκλας και λογικά η σκηνογραφία θα ακολουθεί την θεματολογία του έργου.

Ο πολύ γνωστός Γάλλος Marcel Temporal, δάσκαλος και δημιουργός του παιδικού κουκλοθεάτρου έχει γράψει:

« Ο πρόγονος της marotte είναι ο γελωτοποιός του Βασιλιά.

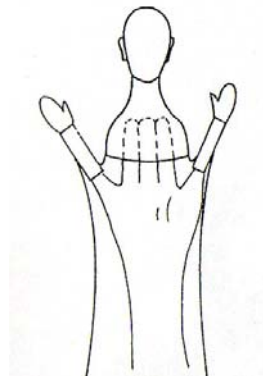
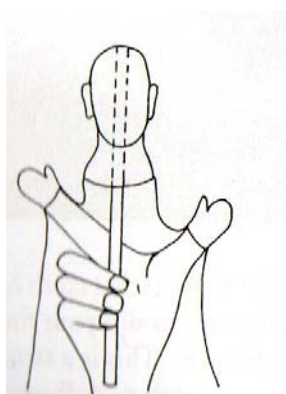
Κρατούσε τη marotte όπως ο βασιλιάς κρατούσε το σκήπτρο του και κάθε τόσο τη συμβουλευόταν και αυτή του

59. Ένα σκίτσο που μας παραπέμπει στην αρχέγονη μορφή της μαρότας.

υπαγόρευε τρέλες».¹²

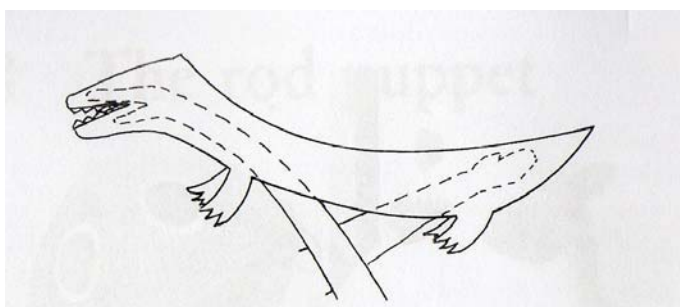
Οι **γαντόκουκλες** είναι κούκλες πιο αφαιρετικές, όπου συνήθως δεν κατασκευάζεται ολόκληρο το σώμα τους, απλώς υπονοείται. Το κεφάλι τους είναι κατασκευασμένο από πηλό ή παπιέ μασέ, ενώ τα χέρια της και το υπόλοιπο σώμα είναι σκέτο ύφασμα ή κάποια ελαφριά κατασκευή από ενδεδυμένο αφρολέξ.

60. Γαντόκουκλα με ξύλο, 61.Γαντόκουκλα με δάχτυλα.

Τα μεσαία δάχτυλα του χεριού κινούν το κεφάλι της κούκλας και τα ακριανά δάχτυλα προσαρμόζονται στα χέρια της κούκλας (εικ. 61). Πολλές φορές το κεφάλι δεν κινείται από δάχτυλο, αλλά από μία ξύλινη ράβδο (εικ. 60) θυμίζοντας την τεχνική της μαρότας. Το υπόλοιπο ύφασμα καλύπτει το γυμνό χέρι δημιουργώντας το ένδυμα της κούκλας.

Βέβαια υπάρχουν και γαντόκουκλες που το σώμα τους είναι κατασκευασμένο με λεπτομέρεια και δίνει μια πιο ολοκληρωμένη μορφή στην κούκλα (εικ. 63) ή κούκλες που για να παιχτούν ο κουκλοπαίχτης χρησιμοποιεί και τα δύο του χέρια (εικ 62) .

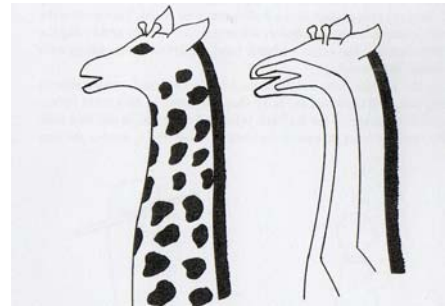
62. Γαντόκουκλα όπου ο κουκλοπαίχτης χρησιμοποιεί και τα δυο του χέρια.

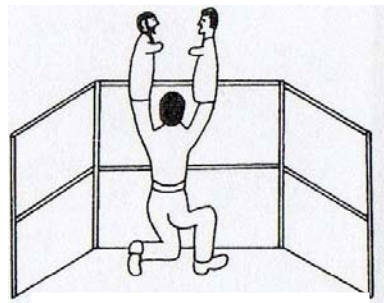
63. Ολόσωμη γαντόκουκλα.

¹² Θεοχάρη –Περάκη Ελένη, *Κουκλοθέατρο, τέχνη και τεχνική*, Εστια, 1988.

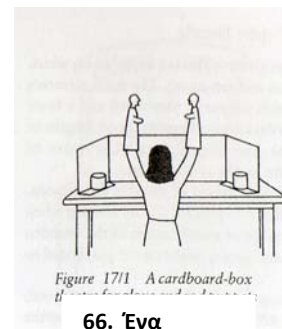
Συχνά μια γαντόκουκλα καλύπτει εξ'ολοκλήρου το χέρι του κουκλοπαίχτη (εικ. 64). Ο χώρος όπου παίζεται το θέατρο της γαντόκουκλας έχει τη μορφή ενός απλού παραβάν, πίσω από το οποίο ο κουκλοπαίχτης όρθιος ή γονατιστός, ανάλογα τα επίπεδα υψώνει τις κούκλες του. Ως μια εναλλακτική και απλή μορφή σκηνικού μπορεί να είναι ένα παραβάν από χαρτόνι πάνω σε ένα τραπέζι, δημιουργώντας την αίσθηση του σκηνικού χώρου πάνω από τον οποίο εμφανίζονται οι κούκλες (εικ. 65, 66).

64. Γαντόκουκλα-καμηλοπάρδαλη.

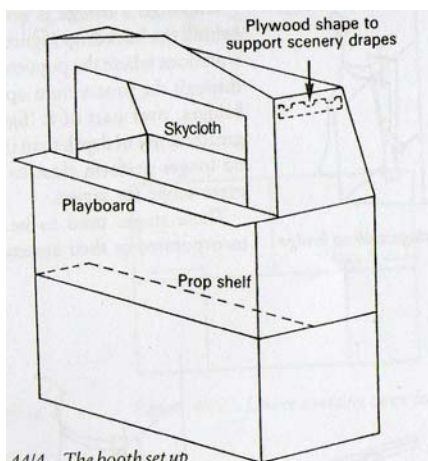

65. Ένα παραβάν μπορεί να κρύψει τον κουκλοπαίχτη.

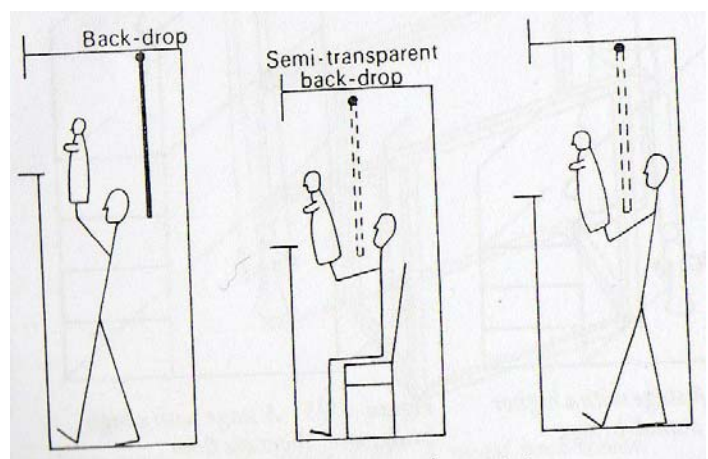

66. Ένα παραβάν από χαρτόκουτα.

Σε μια πιο εξελιγμένη μορφή κουκλοθεάτρου μπορεί να υπάρχουν επίπεδα παιχνιδιού και ύψη (εικ. 67) όπου ο κουκλοπαίχτης αλλάζει το ύψος της κούκλας πίσω από ένα υφασμάτινο παραβάν εξυπηρετώντας τις εναλλαγές των δράσεων (εικ 68).

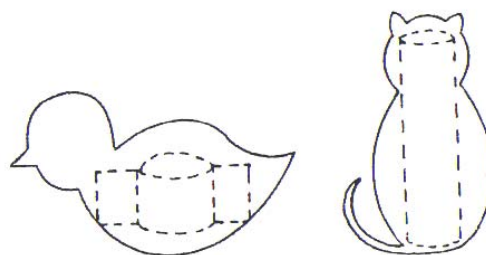

67. Μια πιο ολοκληρωμένη μορφή κουκλοθεάτρου.

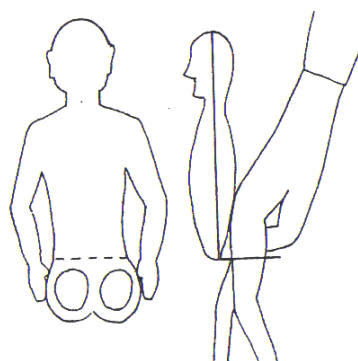
68. Ο κουκλοπαίχτης αλλάζει το ύψος του σώματος του.

Οι **δαχτυλόκουκλες** είναι μια άλλη μορφή κούκλας. Στην πιο απλή μορφή της το σώμα της κούκλας εφαρμόζει σε ένα δάχτυλο (εικ. 69). Υπάρχει βέβαια και η δαχτυλόκουκλα όπου ο κουκλοπαίχτης μετατρέπει τα δάχτυλα του σε πόδια της κούκλας (εικ. 70).

69. Η πιο απλή μορφή δαχτυλόκουκλας.

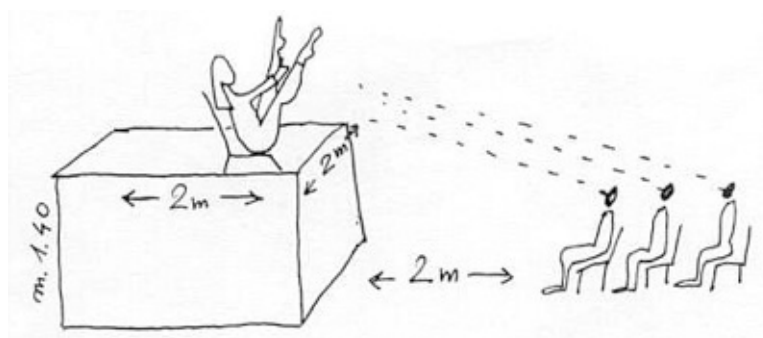
Στην δεύτερη περίπτωση οι κουκλοπαίχτες κινούν την κούκλα δημιουργώντας δύο τρύπες στη βάση του μικροσκοπικού σώματός της. Συχνά αν το σώμα δεν στέκεται όρθιο το δένουν με κάποιον τρόπο στο χέρι και το σύνολο της κούκλας πολλές φορές ολοκληρώνεται ντύνοντας ο κουκλοπαίχτης τα δάχτυλα του δημιουργώντας ακόμη πιο έντονα την αίσθηση των ποδιών. Ο σκηνικός χώρος λογικά

70. Δαχτυλόκουκλα μιας πιο πολύπλοκης μορφής

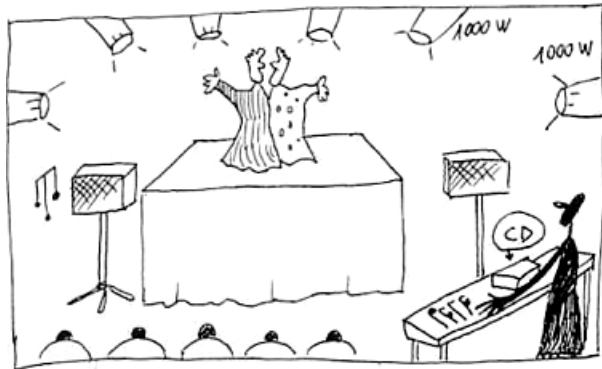
έχει πολύ μικρές διαστάσεις δεδομένου ότι οι κούκλες δεν μπορούν να ξεπεράσουν σε μέγεθος τα 30-40 εκ. Τα υλικά από τα οποία είναι κατασκευασμένες πρέπει να έχουν ελάχιστο βάρος και συνήθως είναι υφάσματα και χαρτόνια.

Οι **ποδόκουκλες** επίσης είναι μια μορφή κούκλας που λειτουργεί κατά κάποιο τρόπο σαν την χερόκουκλα-γαντόκουκλα.

71. Σκίτσο της οπτικής της παράστασης.

Ο κουκλοπαίχτης κάθεται σε ένα ειδικό κάθισμα, ντυμένος στα μαύρα και έχοντας τα πόδια του ψηλά, δίχως κάποιο σκηνικό χώρο ή παραβάν δημιουργεί τις κούκλες του επί σκηνής. Έχει κλεισμένες μέσα σε κάποιες βαλίτσες τα αντικείμενα των ιστοριών και των ηρώων που θα παρουσιάσει και παίρνοντας σταδιακά ότι χρειάζεται φτιάχνει τις ιστορίες.

72. Σκίτσο οργάνωσης της παράστασης από το μπλόκ του σκηνογράφου

73. Η Veronica Gonzalez ετοιμάζεται για την παράσταση της.

74,75. Η Veronica Gonzalez την ώρα της παράστασης δημιουργεί τις ποδόκουκλες τις επί σκηνής.

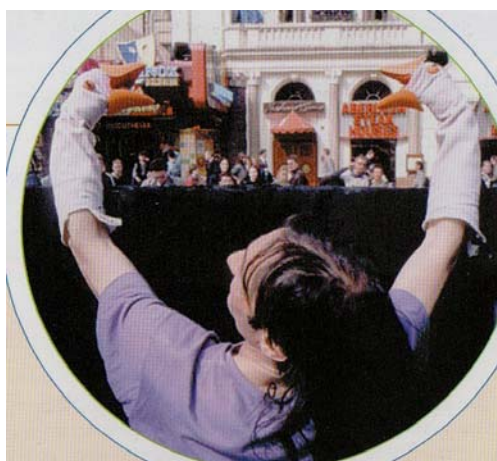
Στο θέατρο της γαντόκουκλας βλέπουμε ήρωες που συνήθως δεν ξεπερνούν το μέγεθος του ανθρώπινου χεριού. Αυτή η παραδοσιακή μορφή κουκλοθεάτρου επιβιώνει μέχρι σήμερα κυρίως στους δρόμους και στις πλατείες. Το θέατρο αυτό, εμποτισμένο με την αίσθηση της γιορτής και τον αέρα του καρναβαλιού δίνει

76, 77. *Abo Taleb* , από το «Εθνικό Κουκλοθέατρο θιάσο της Συρίας», 2007.

αρκετές παρουσίες στο Φεστιβάλ του Κιλκίς. Η ποικιλία στη μορφή των παραστάσεων συνεχίζει να υπάρχει: άλλες φορές βλέπουμε παραστάσεις με πολλές κούκλες επάνω στο πάλκο και άλλες μόνους κουκλοπαίχτες να κάνουν την παράσταση τους μόνον με έναν ή δύο ήρωες. Η παράσταση *Abo Taleb* (*Η αλεπού*) του «Εθνικού Θεάτρου της Συρίας», το 2007, παρουσίασε ένα πολυπρόσωπο έργο επί σκηνής με ιδιαίτερη λεπτομέρεια στον σκηνογραφικό περίγυρο, έντονη περιγραφικότητα στην κατασκευή των κουκλών, με ένα πολύ εντυπωσιακό αποτέλεσμα (εικ.76, 77).

Ο «Andrian Bandirali», αντιθέτως παρουσίασε, στο φεστιβάλ του 2000, μικρές χιουμοριστικές ιστορίες, χωρίς λόγια με τίτλο *Antidoto Lento*. Μια μορφή παράστασης που αν και παρουσιάστηκε σε αίθουσα, έχει τη μορφή

78. Ο Andrian Bandirali, 2000.

παράστασης δρόμου(εικ. 78).

Αντίστοιχα το Κουκλοθέατρο «Αγιούσαγια!», με τον κουκλοπαίχτη Στάθη Μαρκόπουλο, το 2003 παρουσίασε στο Φεστιβάλ τον *Φασουλή*. Η παράσταση ήταν σχεδιασμένη για να παίζεται στο δρόμο(εικ. 42), χωρίς κείμενο, με έντονη δράση, ζωντανή μουσική και ηχητικά εφέ. Ο λαϊκός αυτός ήρωας που έχει τις ρίζες του στο παραδοσιακό κουκλοθέατρο αναβιώνει με στόχο να παρουσιάσει και στην εποχή μας μέσα από τη γκροτέσκα φυσιογνωμία του έναν χαρακτήρα δίχως καμία ηθική αναστολή.

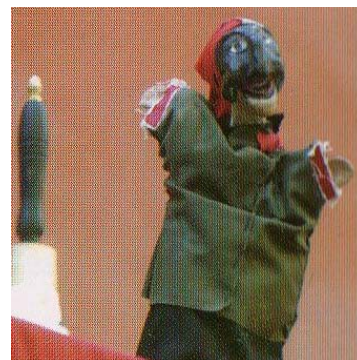
79. Ο Φασουλής, από το κουκλοθέατρο Αγιούσαγια, 2003.

Ο *Φασουλής*, του Μαρκόπουλου, ήταν ντυμένος στα κόκκινα, χρώμα που συμβολίζει τα έντονα πάθη του ήρωα. Η προσωπικότητα του διαγράφεται ανάγλυφα στο πρόσωπό του, όπου κυριαρχεί το έντονο, σατυρικό ύφος (εικ. 79).

80. Κουκλοθέατρο Αγιούσαγια, 2003.

Έναν διαφορετικό Φασουλή, φιλοξένησε το Φεστιβάλ το 2007, όταν ο ελληνικός θίασος Paramana παρουσίασε κουκλοθέατρο στο δρόμο

81, 82. Ο Φασουλής, στο δρόμο, από το θίασο Paramana, το 2007.

για μικρά παιδιά.

Ο Φασουλής που βλέπουμε εδώ δεν είναι κόκκινος αλλά κυρίως πράσινος, φορά κι αυτός σκουφί και η μορφολογία του προσώπου του θυμίζει κάπως τον προσφιλή σε όλους μας Καραγκιόζη (εικ. 81, 82)

Φεύγοντας από την μορφή της γαντόκουκλας θα περάσουμε στο θέατρο της χερόκουκλας ή δαχτυλόκουκλας. Δύο παραστάσεις από ελληνικούς θιάσους, η μία του Παύλου Καββαδία και η άλλη από τον θίασο «Της χείρας τα καμώματα» πειραματίζονται πάνω στην φόρμα της κούκλας, στους όγκους που μπορεί να σχηματίσουν τα χέρια και δημιουργούν δικούς τους πρωτότυπους ήρωες.

Ο Παύλος Καββαδίας παρουσιάζει *Τα ποντικογατοκουνήματα*. Οι ήρωές του είναι ζώα που παριστάνουν τους μουσικούς (εικ 84, 85). Η παράσταση παίχτηκε στον δρόμο και οι μικροί ήρωες διηγήθηκαν εκεί τις ιστορίες τους (εικ. 83).

Ο θίασος της «Της Χείρας τα Καμώματα» πειραματίζεται και με άλλον τρόπο πάνω στην χερόκουκλα. Στο Φεστιβάλ του 2003, παρουσίασε το έργο *Μικρές Ερωτικές Ιστορίες με δάχτυλα*. Βλέπουμε

χέρια να μεταμορφώνονται σε ανθρώπινες μορφές και ζώα, να ερωτεύονται, να προκαλούν και να χορεύουν. Συνθέτουν εικόνες με χιούμορ πάνω σ'ένα ξύλινο τραπέζι.

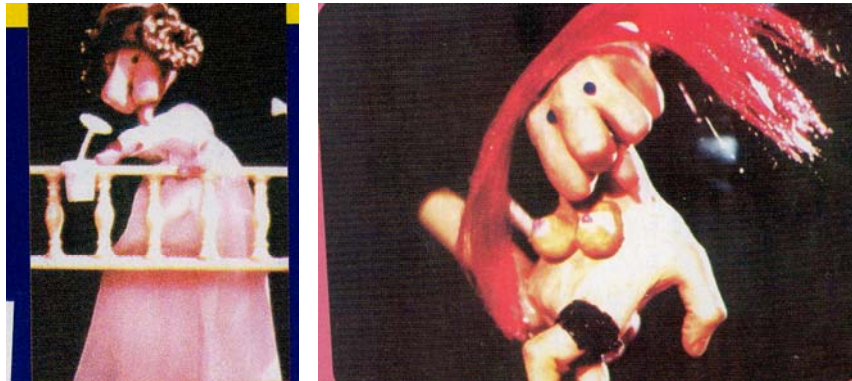
83. Ο Παύλος Καββαδίας και το Κουκλοθέατρο του στο δρόμο, 2004

84, 85. Τα ποντικογατοκουνήματα, 2004.

Οι ήχοι της παράστασης γίνονται από τον κουκλοπαίχτη. Βλέπουμε δάχτυλα λυγισμένα, με τη βοήθεια μικροαντικειμένων να συνθέτουν μορφές με περίεργα πρόσωπα που κινούνται και δρουν σε έναν δικό τους κόσμο (εικ 86, 87).

86, 87. «Της Χείρας τα Καμώματα, 2003.

Αντίστοιχα η Ιωάννα Μαμακούκα, ζωγραφίζει μορφές στα χέρια της ή τα ντύνει με γαντόκουκλες κατά τη διάρκεια της αφήγησης παραμυθιών (εικ. 88). Το 2006 εμφανίζεται στο φεστιβάλ, με μια παράσταση αφήγησης για παιδιά όπου χρησιμοποιεί αυτές τις τεχνικές κουκλοθεάτρου. Παράλληλα χρησιμοποιεί μάσκες, διάφορα αξεσουάρ και μια βαλίτσα ως βασικό σκηνογραφικό αντικείμενο. Η βαλίτσα αυτή θα μεταμορφωθεί σε σπίτι και ντουλάπα, η κάπα της σε δάσος, ενώ οι ήρωες εμφανίζονται μέσα από τα χέρια, τα μπράτσα και δάχτυλα της.

88. Η Ιωάννα Μαμακούκα, το 2006.

Παρομοίως αλλά με διαφορετική προφανώς θεματολογία και αντιμετώπιση, οι «Porte Girevoli», από την Ιταλία παρουσιάζουν το 2000 στο φεστιβάλ, το *Καρδιοχτύπι*.

Μια χιουμοριστική παράσταση που διαπραγματεύεται με αβανταδόρικο τρόπο το θέμα της αγάπης. Βλέπουμε για μια ακόμη φορά τα ίδια τα χέρια, γυμνά, δίχως να ενσωματώνονται σε κάποια κουκλοκατασκευή να μεταμορφώνονται σε ρόλους και να παίζουν. Βλέπουμε την πλήρη απελευθέρωση των κουκλοπαιχτών να φτιάχνουν κούκλες σχεδόν με το τίποτα, στηρίζοντας την ουσία της εμπύχωσης στην κίνηση και στον ρυθμό

(εικ. 89).

89. Οι «Porte Girevoli», με το έργο *Καρδιοχτύπι*, 2000.

Μια άλλη μορφή θεάτρου κούκλας που εμφανίζεται στο φεστιβάλ, από την αρχή της διοργάνωσης του το 1999, είναι το θέατρο ποδιών.

Η «Laura Kibel», το ξεκίνησε αρχικά και η «Veronica Gonzalez», μαθήτριά της, από την Αργεντινή την ακολούθησε. Κατά τη διάρκεια των παραστάσεών τους μετατρέπουν τα πόδια τους σε κούκλες και

90. Η Laura Kibel, 1999

δημιουργούν μικρές αυτοτελείς ιστορίες.

Εμφανίστηκαν στο φεστιβάλ και χωριστά αλλά και μαζί, σε μια παράσταση που ονομάστηκε *Σονάτα των τεσσάρων ποδιών*, το 2007.

91. Η Veronica Gonzalez, μετατρέπει σε κούκλα το γόνατο της, 2006.

Έχοντας τα πόδια τους ψηλά και χρησιμοποιώντας υφάσματα κατάλληλα πιασμένα έτσι ώστε να εφαρμόζουν στους αστραγάλους τους, δημιουργούν το κοστούμι της κούκλας και με διάφορα άλλα μικροαξεσουάρ, φτιάχνουν μύτες, μάτια, καπέλα, κ.τ.λ. (εικ. 92, 93)

92, 93 . Η Laura Kibel & η Veronica Gonzalez σε κοινή τους παράσταση, το 2007.

Μεταμόρφωση αντικειμένων & ανθρώπων σε κούκλες

Στο φεστιβάλ του Κιλκίς παρουσιάστηκαν και παραστάσεις εμπροτισμένες με την ιδέα της κούκλας αλλά με κάπως διαφορετικό τρόπο. Η εμπύχωση αντικειμένων που συνήθως έχουν χρηστική αξία και η μεταμόρφωση τους σε κούκλες αλλά και η μεταμόρφωση των ανθρώπων με μάσκες προσώπου ή σώματος σε κούκλες είναι το θέμα αυτής της κατηγορίας. Ενώ το παραδοσιακό κουκλοθέατρο στηρίζεται επί το πλείστον στην εικόνα της κούκλας και ο κουκλοπαίχτης παραμένει αφανής, εδώ όχι απλά έχει βγει επάνω στη σκηνή και συνομιλεί με την κούκλα αλλά γίνεται μέρος της, την πλάθει ή μετατρέπεται και ο ίδιος σε κούκλα.

94, 95. Λαογραφικές φαντασίες, 2006.

Παρατηρώντας το φωτογραφικό υλικό βλέπουμε τον θίασο του «Κουκλοθεάτρου Βάρνας», με το έργο *Λαογραφικές φαντασίες*, το 2006, να παίζει με υφάσματα και διάφορα άλλα αντικείμενα, μεταμορφώνοντάς τα σε ζώα και ανθρώπους.

96. Λαογραφικές φαντασίες, 2006.

Με φανερή την συμμετοχή του κουκλοπαίχτη, τα τραπεζομάντιλα μεταμορφώνονται σε πεταλούδα ή σε πολύχρωμο φτέρωμα πουλιού (εικ. 94, 95), ενώ δύο σκούπες, με κάποιες προσθήκες μετατρέπονται σε ένα ζευγάρι χωρικών που συζητούν. Τέσσερις κουκλοπαίχτες συνεργάζονται για την δημιουργία των χωρικών, οι δύο κρατούν και

κινούν τα κεφάλια κυρίως των κουκλών, ενώ οι άλλοι δύο ενσωματώνουν τα χέρια τους στις κούκλες (εικ. 96).

Την ίδια χρονιά, το 2006, ο θίασος «Tabola Rassa» από τη Γαλλία παρουσιάζει το έργο *Ο φιλάργυρος*, του Μολιέρου, με πρωταγωνιστές βρύσες.

Με την προσθήκη διαφόρων υφασμάτων και την συμμετοχή και άλλων αντικειμένων κάνουν κουκλοθέατρο με αντικείμενα. Στην συγκεκριμένη παράσταση οι πρωταγωνιστές δεν μάχονται για το χρήμα, αλλά για το νερό. Μπουκάλια, σωλήνες και οποιοδήποτε άλλο αντικείμενο μπορεί να έχει σχέση με το πολύτιμο αυτό υγρό, συμμετέχει στην παράσταση. Οι κουκλοπαίχτες παίζουν στη σκιά, ενώ μπροστά, πάνω στον φωτισμένο διάδρομο, ζωντανεύουν οι βρύσες και οι στρόφιγγες.

97. Φιλάργυρος, «Tabola Rassa» 2006.

Διαφορετικών χρωμάτων υφάσματα ντύνουν ρόλους με διαφορετικό περιεχόμενο συνθέτοντας με τα χρώματα και την υφή των υφασμάτων τις διαφορές των χαρακτήρων (εικ. 97, 98 α,β).

Εκτός των αντικειμένων σε κάποιες παραστάσεις παρατηρούμε και ηθοποιούς να μπαίνουν σε ρόλους κούκλας. Αυτό το επιτυγχάνουν κυρίως με χρήση μάσκας, αλλά και χρησιμοποιώντας κάποια ιδιαίτερη κινησιολογική προσέγγιση.

98 α, β. Φιλάργυρος, «Tabola Rassa», 2006.

Έτσι το 2007, η Εταιρεία Θεάτρου «Χώρος», παρουσιάζει, το έργο *GOΛΦΩ 2.3 Beta*, ένα θέαμα όπου οι ηθοποιοί φορώντας μάσκες μετατρέπονται φωνητικά και κινησιορυθμικά σε κούκλες. Οι ηθοποιοί προσαρμόζονται στη μάσκα, στο ύφος, στο στύλ που τους προσδίδει (εικ.99).

Με αφετηρία το νέο τους πρόσωπο, δημιουργούν μια δική τους υφολογική συνέχεια, μια νέα φωνή, διαφορετικές αντιδράσεις, πιο έντονο ή πιο ήρεμο ρυθμό, κ.τ.λ. Το σώμα τους δηλαδή ακολουθεί, αυτό που το πρόσωπο προστάζει.

99. *GoΛΦΩ 2.3Beta*, 2007.

Σε μια άλλη περίπτωση όμως, το κεφάλι ακολουθεί τη μάσκα που φοράει το σώμα. Αυτό συμβαίνει στις παραστάσεις των θιάσων «Ciroka» από την Ουγγαρία και «Trukitrek», με ηθοποιούς από την Ισπανία και την Βραζιλία. Ο Θιάσος «Ciroka» παρουσιάζει, το 2007, το έργο, *Η ιστορία του κοριτσιού με τα μπλε*, όπου γίνεται ένα παιχνίδι ζωντανών σωμάτων μπροστά από ζωγραφισμένα ταμπλώ. Στην επάνω εικόνα φαίνεται ξεκάθαρα η τεχνική αυτή όπου κατά τη διάρκεια της παράστασης ζωντανεύουν τα χέρια και το πρόσωπο ενός ζωγραφικού πίνακα (εικ. 100) .

100. Θιάσος «Ciroka», Ουγγαρία, 2007.

Ο θίασος «Trukitrek», το 2008, παρουσιάζει το έργο, *Ξενοδοχείο ο Κάβουρας*. Στην παράσταση όπως φαίνεται και στις εικόνες, οι ήρωες είναι μισοί άνθρωποι, μισές κούκλες. Είτε με τη μέθοδο των ταμπλώ είτε με τη χρήση

τρισδιάστατων

σωμάτων χωρίς χέρια και κεφάλι, οι ηθοποιοί μετατρέπονται οι ίδιοι σε κούκλες (εικ. 101, 102, 103).

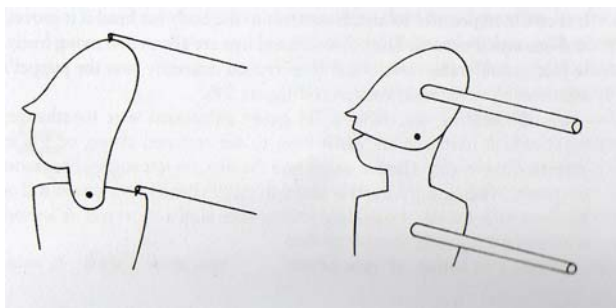

101, 102, 103 .Τρία σκετσάκια από τις παραστάσεις των «Trukitrek», 2008.

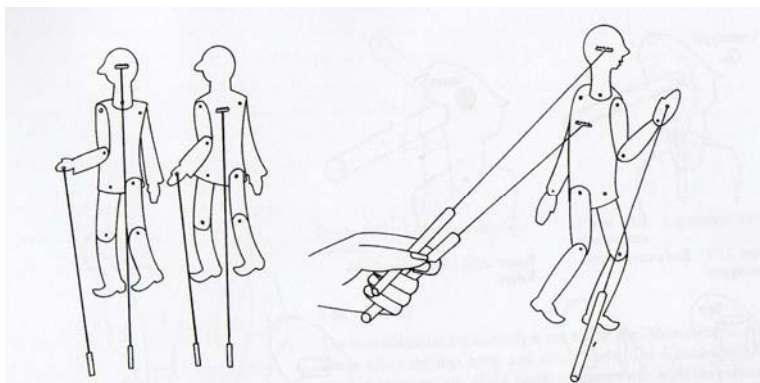
Θέατρο Σκιών & Μαύρο Θέατρο

Οι κούκλες του **Θεάτρου Σκιών**, ανήκουν σε ένα άλλου είδους θέαμα που λόγω της βασικής λειτουργίας του στο φως και στην σκιά έχει εξελίξει διαφορετική τεχνική υποδομή από το υπόλοιπο κουκλοθέατρο.

Οι φιγούρες του θεάτρου Σκιών είναι κούκλες δύο διαστάσεων. Ο κουκλοπαίχτης τις κινεί πάνω στην επιφάνεια ενός πανιού, το οποίο φωτίζεται από κάτω, στη βάση του τελάρου, έτσι ώστε οι φιγούρες να διαγράφονται ξεκάθαρα όταν ακουμπούν στο πανί. Τα υλικά με τα οποία σήμερα κατασκευάζονται κούκλες Σκιών είναι πάρα πολλά και πλέον δεν θεωρείται υποχρεωτικό να είναι ημιδιαφανή. Δέρμα, σύρμα, χαρτόνι, σελοφάν, PVA, PVC και πολλές φορές και μείξη αυτών των υλικών μπορούν να δημιουργήσουν μια φιγούρα. Άλλες είναι σκαλιστές και περίτεχνα τρυπημένες, άλλες χρωματιστές και άλλες απλές και μαύρες.

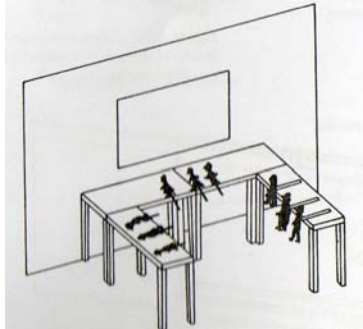
104. Σκίτσο όπου φαίνεται ο σχεδιασμός κινούμενου στόματος.

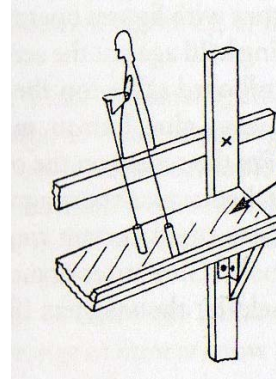
105. Κούκλες αρθρωτές με ράβδους- χειριστήρια από πίσω.

Οι φιγούρες είναι ως επί το πλείστον αρθρωτές για να μπορούν να κινούνται. Τα βασικά κομμάτια τους είναι στηριγμένα σε ράβδους (εικ. 105) τις οποίες χειρίζονται οι κουκλοπαίχτες.

Ο σκηνικός χώρος όπου γίνονται οι παραστάσεις είναι μια σκηνή, ο λεγόμενος μπερντές, ο οποίος διαθέτει ένα πλαίσιο από τεντωμένο ύφασμα και από πίσω ένα περβάζι (εικ.106) για να στηρίζονται οι ράβδοι των φιγούρων (εικ. 107).

106. Η μορφή ενός
θεάτρου σκιών.

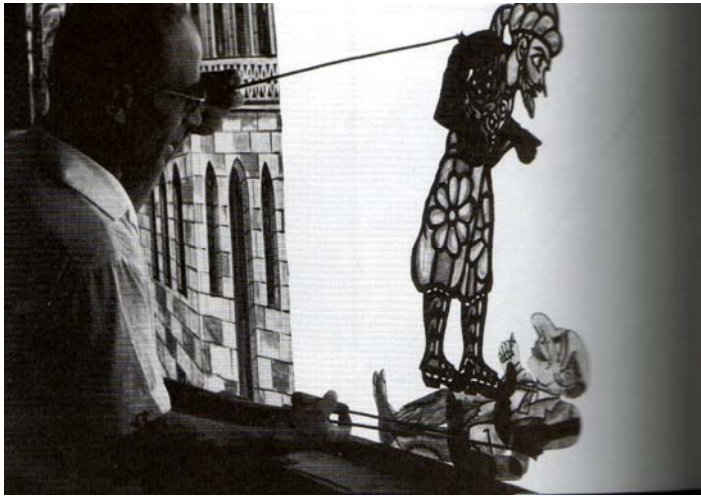

107. Στήριγμα, κάτω
από την οθόνη για
στέκεται η φιγούρα.

Το σκηνικό υπάρχει εξ αρχής ή δημιουργείται στην πορεία. Στο παραδοσιακό θέατρο σκιών του Καραγκιόζη η παράγκα του Καραγκιόζη και το Σεράι του Πασά βρίσκονται εξ'αρχής στη σκηνή. Ο τρυπητός τους διάκοσμος αφήνει το φώς να διαπερνά από μέσα τους και να φωτίζει τις χρωματιστές ή άχρωμες διαφάνειες που συνήθως καλύπτουν τα τρυπητά σημεία.

108, 109. Οι Gioco Vita κατά τη διάρκεια κατασκευής και
χρωματισμού των φιγούρων τους.

110, 111. Ο Καραγκιοζοπαίχτης Βάγγος εν ώρα δράσης. Στις φωτογ. Ξεχωρίζει και το Σεράι του Πασσά και η καλύβα του Καραγκιόζη.

Το θέατρο σκιών, όπως στην Ελλάδα το γνωρίσαμε, είναι άρρηκτα συνδεδεμένο με τους ήρωες του Καραγκιόζη και για μας αυτή θεωρείται η κλασική παραδοσιακή, μορφή θεάτρου σκιών. Ο Ευγένιος Σπαθάρης και ο Χρήστος Στανίσης ήταν οι εκπρόσωποι του λαϊκού Καραγκιόζη στο Φεστιβάλ του Κιρκίς .

112. Σκηνή Θεάτρου Σκιών Χρήστου Στανίση

Ένα άλλο παραδοσιακό θέατρο σκιών είναι το ινδονησιακό Wayang. Ο θίασος «Puppet Ajen» παρουσιάζει, το 2008, το έργο *Η ιστορία του Wayang*. Οι δερμάτινες, περίτεχνα σκαλιστές φιγούρες των «Puppet Ajen», δημιουργούσαν στη σκιά παραδοσιακές μορφές με έντονο υφολογικό και ενδύματολογικό ενδιαφέρον.

113. Μπερντές ινδονησιακού wayang, 2008.

Τα τραβηγμένα πρόσωπα και τα έντονα χαρακτηριστικά τους αποκάλυπταν μορφές της ινδονησιακής λατρευτικής παράδοσης. Ρόλοι και ήρωες βγαίνουν μέσα από επικά ινδονησιακά έργα και οι μορφές τους έχουν έντονο το στοιχείο της

114. Σκηνές από παράσταση Ινδονησιακού wayang.

καρικατούρας (εικ. 114, 115). Το Wayang σαν όρος προέρχεται από τη λέξη Bayang που σημαίνει σκιά. Ξεκίνησε από την αρχαιότητα, σαν μια τελετή, όπου κρεμώντας

μια λάμπα με λάδι καρύδας και σχηματίζοντας σκιές στον τοίχο, καλούσαν πνεύματα νεκρών. Ο συγκεκριμένος τύπος της κούκλας Wayang, αποτελείται από δυσδιάστατες φιγούρες, κατασκευασμένες από δέρμα, ο χειριστής των οποίων, αποκαλούμενος Dalang, βρίσκεται πίσω από μια οθόνη που φωτίζεται με λάμπα. Οι θεατές μπορούν να

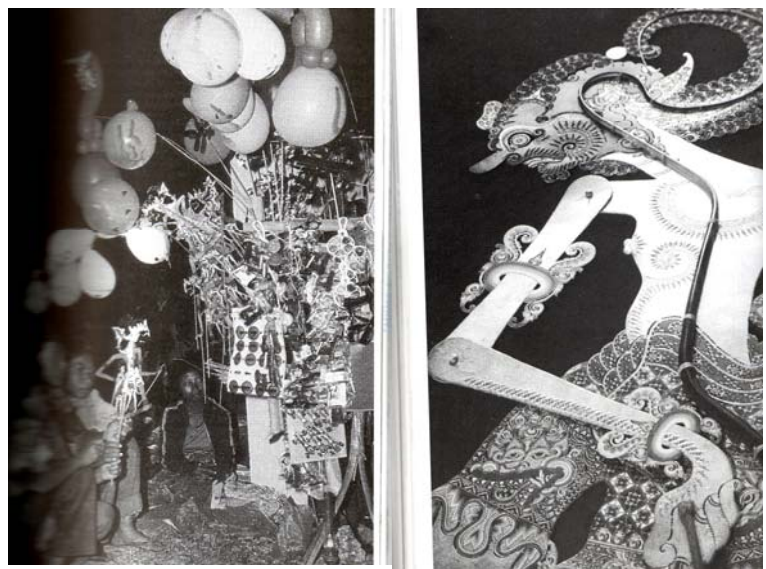

115. Έντονο το στοιχείο της καρικατούρας στις κούκλες σκιών του Wayang.

παρακολουθούν είτε μπροστά είτε πίσω από την οθόνη. Το είδος αυτό αποκαλείται Wayang kulit. Kulit

σημαίνει δέρμα και αναφέρεται στις φιγούρες που είναι κατασκευασμένες από δέρμα, το οποίο έχει υποστεί πολύ προσεκτική επεξεργασία, με ιδιαίτερα λεπτά εργαλεία και στηρίζεται σε λαβές από κέρατο βούβαλου.

Η διάρκεια κατασκευής μιας τέτοιας φιγούρας μπορεί να είναι αρκετές εβδομάδες απασχολώντας διάφορες ειδικότητες καλλιτεχνών οι οποίοι εργάζονται σε ομάδες. Ο τύπος της δερμάτινης φιγούρας επικρατεί κυρίως στην Ανατολική και Κεντρική Ιάβα. Κάποιοι άλλοι τύποι του Wayang χρησιμοποιούν τρισδιάστατες ξυλόγλυπτες φιγούρες, που ονομάζονται Wayang Golek. Στη Δυτική Ιάβα που επικρατεί ο συγκεκριμένος τύπος, η θεματογραφία αντλείται μέσα από τα έπη Ramayana και Mahabharata.¹³

¹³ <http://www.104fmgr/all-news/culture/78-various/2185-wayang>

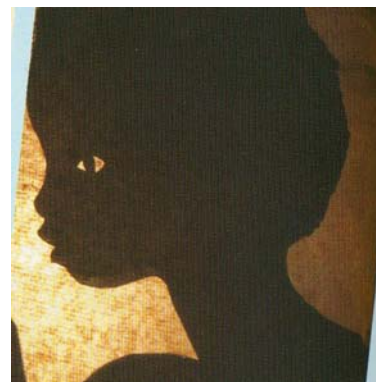
116. Χαρακτηριστική φιγούρα του θεάτρου Σκιών Wayang Kulit της Ινδονησίας.

117. Τα παιδιά περιμένουν να ξεκινήσει η εννιάωρη παράσταση Wayang.

118. Χαρακτηριστική σκηνογραφία του θεάτρου Wayang.

Το 2008, το «Οπτικό Θέατρο Sogo» , μοιάζει επίσης να ζωντανεύει κόσμους βγαλμένους από την παράδοση (εικ. 119). Η παράδοση σε αυτήν την περίπτωση έρχεται από την αφρικάνικη ήπειρο. Η Janni

Yunge, ιδρύτρια του «Sogo Visual Theatre» στη Ν.Αφρική, δημιουργεί

119. Εικόνες από την παράσταση *Καρύδα*, 2008.

ένα θέαμα με τίτλο *Καρύδα* και χαρακτήρες από την παράδοση της Αφρικάνικης φυλής των Xhosa.

Ερχόμενοι τώρα στα νεότερα δεδομένα του θεάτρου σκιών βλέπουμε συμμετοχές με ενδιαφέροντες πειραματισμούς από Βουλγαρία, Γερμανία και Σκωτία. Ο κάθε θίασος με τον δικό του τρόπο και με την δική του αισθητική προσεγγίζει τον κόσμο της σκιάς.

120. Θέατρο Handgemenge, 2007.

Το θέατρο «Handgemenge» από την Γερμανία παρουσιάζει το *Ταξίδι του Βασιλιά* (εικ.120), με ενδιαφέρουσα αισθητική αντίληψη, λεπτομέρειες στις αναλογίες και θεματολογία γερμανικής

121. Εικόνα από το έργο *Tam O'Shanter*, 2002.

παράδοσης.

Ο θίασος «Puppet Lab», από την Σκωτία, δημιουργεί ένα θέαμα με έντονα χρωματικά στοιχεία και παίζει το έργο *Tam O'Shanter*, το 2002. Μεικτές τεχνικές, άσπρες και μαύρες φιγούρες πάνω σε έναν εναλλασσόμενο χρωματικά μπερντέ, που μοιάζει με κυκλόγραμμα, συνθέτουν το θέαμα (εικ. 121).

Το «Εθνικό Κουκλοθέατρο Σόφιας», παίζει με τις σκιές που δημιουργούν οι τρισδιάστατοι όγκοι των χεριών και δημιουργεί ένα θέαμα με τον τίτλο *Τι γίνεται όταν χορεύουν οι σκιές*, βασισμένο στο κλασικό έργο *Το καρναβάλι των ζώων*. Οι σκιές δημιουργούν είδωλα ζώων, με τη συνοδεία της μουσικής, μέσα από έναν συνδυασμό της γλώσσας του σώματος με το φως και τη σκιά (εικ.122).

122. Σκιές «Κουκλοθεάτρου Σόφιας», 2003.

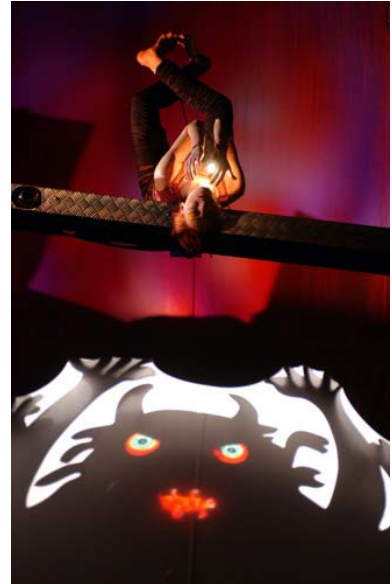
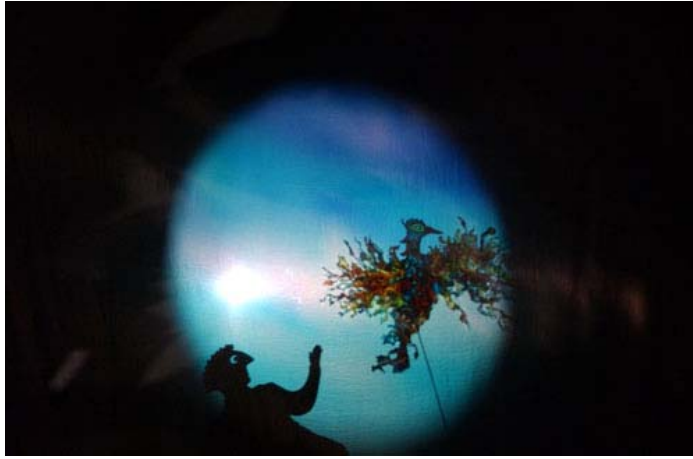
Άλλες δύο παραστάσεις αξίζει να αναφερθούν, λόγω της έντονης θεατρικότητας και της πρωτοτυπίας που τις χαρακτήριζε. Οι «Gioco Vita» από την Ιταλία, το 2005, παρουσίασαν το *Πουλί της φωτιάς*, με έναν συνδυασμό σύγχρονου χορού και θεάτρου σκιών.

Διάφορες φωτιστικές πηγές, τεντωμένα υφάσματα, φιγούρες δισδιάστατες και άλλα εφέ, αποτελούσαν τα εργαλεία για τη δημιουργία ενός θεαματικού, τουλάχιστον, σκηνογραφικού χώρου

(εικ. 123-126).

123, 124, 125, 126. Οι Gioco Vita και το *Πουλί της Φωτιάς*, 2005.

Το «Εθνικό Κουκλοθέατρο Σόφιας» παρουσίασε αντιστοίχως ένα ενδιαφέρον θέαμα σκιών, με τίτλο *Μόνοι στο σπίτι*. Πολύχρωμα υφάσματα και τερατόμορφες ή ζωόμορφες σκιές σηματοδοτούν τον κόσμο της φαντασίας σε αντιπαράθεση με τον δίχρωμο κόσμο των σκιών της πραγματικότητας .

127, 128.
«Εθνικό
Θέατρο
Σόφιας»,
2004.

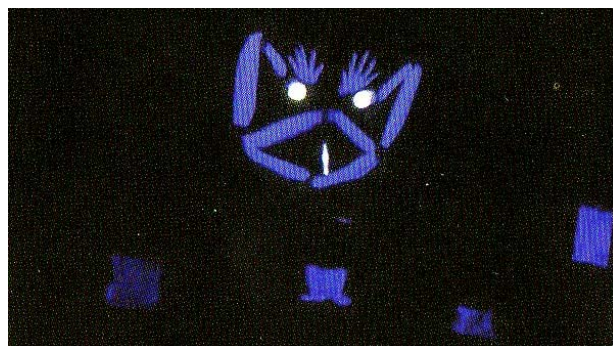
Όσον αφορά το μαύρο θέατρο, όπου μέσα στο απόλυτο σκοτάδι φαίνονται, με την βοήθεια του black light, μόνον οι φωσφορίζουσες ανοιχτόχρωμες επιφάνειες, δύο θίασοι, φαίνεται στις φωτογραφίες πως

129. Οι «Hocus Pocus» με το έργο, *Ο πρίγκιπας βάτραχος*, 2001.

το χρησιμοποίησαν.

Οι «Hocus Pocus» (εικ.129), από την Θεσσαλονίκη, οι οποίοι και ασχολούνται μόνον με αυτό το είδος θεάτρου και το «Κουκλοθέατρο Stara Zagora» από τη Βουλγαρία που το χρησιμοποίησε σε συνδυασμό και με άλλες τεχνικές (εικ.130).

130. « Οι Stara Zagora» με το έργο *Γάτες σε μια παλιά στέγη κεραμιδιών*, 2008.

Κλόουν-Παντομίμα

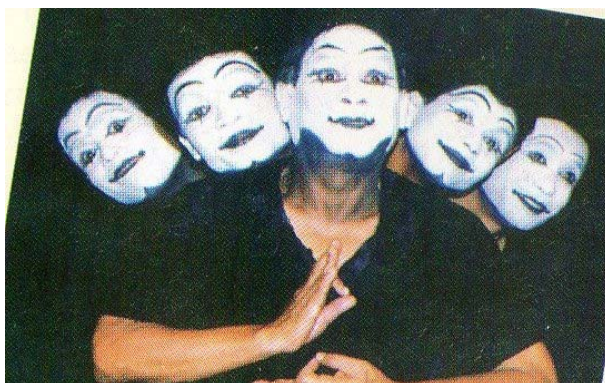
Όπως αρχικά αναφέρθηκε, το φεστιβάλ είναι μεν κουκλοθεάτρου αλλά είναι και παντομίμας. Συγκρίνοντας αυτά τα δύο είδη, βλέπουμε πως οι τεχνικές της μιμικής και του κλόουνινγκ, δίνουν ένα οπτικό θέαμα χωρίς λόγια, που ακολουθείται από μουσική, ρυθμό και συγκεκριμένες τεχνικές. Το ίδιο συμβαίνει ως επί το πλείστον και στο κουκλοθέατρο. Πολλές φορές μάλιστα βλέπουμε την παντομίμα και το κλοουνίστικο στοιχείο, σε διάφορες εκφάνσεις, να συνδυάζεται με το κουκλοθέατρο.

131. Ο Θίασος «Bushido», 2005.

Κάθε χρόνο υπήρχαν συμμετοχές θιάσων που χρησιμοποιούσαν στις παραστάσεις τους στοιχεία παντομίμας και κλόουν ή που ήτανε εξολοκλήρου παντομίμας ή κλόουν. Κάποιοι θιάσοι, παρουσίασαν τη παντομίμα με την παραδοσιακή της μορφή, όπως ο «Hiroyasu Sasaki Bushido», από την Ιαπωνία, το 2005 και η «Ακαδημία Παντομίμας Jogesh», από την Ινδία, το 2007.

Ενώ ο «Wolfe Bowart», από τις Η.Π.Α, το 2008 και η «Nola Rae», από το Ηνωμένο Βασίλειο, το 2001, παρουσίασαν ο καθένας με τον τρόπο του ένα πιο σύγχρονο στυλ. Ο θιάσος του «Bushido» παρουσιάζει ένα θέαμα μιμικής που, όμως, ενσωματώνει και στοιχεία παραδοσιακών μορφών. Ο τίτλος είναι *Ο ταξιδευτής του χρόνου* (εικ. 131).

132. Ο θιάσος του «Jogesh Dutta», 2007.

Ο Jogesh Dutta θεωρείται καινοτόμος στην τέχνη της παντομίμας. Η παντομίμα του είναι κωμική και απεικονίζει τη ζωή και τους ανθρώπους, συναισθήματα και συγκινήσεις (εικ. 132). Ο θιάσος παρουσίασε εννέα μικρά σκετς.

Ο Wolfe Bowart, παρουσίασε το έργο *Lalaluna*, συνδυάζοντας στοιχεία θεάτρου, κινηματογράφου και τσίρκου. Όπως

133, 134. Ο W.Bowart επί το έργο, 2008.

φαίνεται και από τις φωτογραφίες (εικ.133, 134), με σύγχρονο τρόπο, μέσα από μια ευαίσθητη οπτική κινείται ανάμεσα στον χώρο του ονειρικού και του όμορφου που

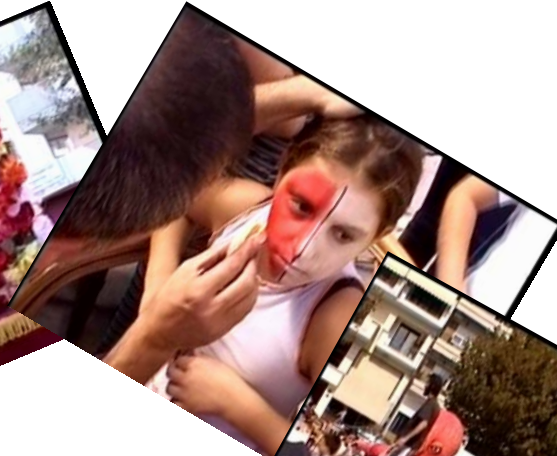
μπορεί να προβάλλει ξαφνικά μέσα στην καθημερινότητα μας.

Η Nola Rae , εμφανίστηκε το 2001 και το 2006. Το 2006 παρουσιάζεται επί σκηνής ως κλόουν και μίμος, όμως στις παραστάσεις της αναμετριέται με το κάθετι δίχως λόγια. Το 2006, παρουσιάζει *Μότσαρτ εκ των πρωτέρων και υστέρων*. Η ίδια ως κλόουν- Μότσαρτ επί σκηνής πειραματίζεται, αυτοσχεδιάζει συνεχώς και με κούκλες (εικ. 135, 136). Παντομίμα, χορός και

κουκλοθέατρο είναι τα επίπεδα στα οποία συνεχώς εναλλάσσει την ενέργεια της η Nola Rae.

135, 136. Η Nola Rae επί το έργον, 2006.

Εργαστήρια-Σεμινάρια-Εκθέσεις

Στο Κιλκίς οι διάφορες εκδηλώσεις ξεκινούσαν πριν από την επίσημη έναρξη του φεστιβάλ, με στόχο να ετοιμάσουν κατά κάποιον τρόπο την πόλη και τους κατοίκους της. Τα μαγαζιά στολίζονταν με κούκλες και στους δρόμους τοποθετούνταν διάφορα παρεμφερή προαναγγελτικά στοιχεία. Με αυτό το διοργανωτικό μοτίβο, στο οποίο εμπεριέχονταν παραστάσεις, ημερίδες και συζητήσεις στα σχολεία και σε άλλους χώρους από τους διοργανωτές προφεστιβαλικά ξεκινούσαν κατά κάποιον τρόπο οι κινητοποιήσεις.

Το φεστιβάλ από τους πρώτους προγραμματισμούς διοργάνωσης του όπως και προηγουμένως ανέφερα εμπεριείχε στα πλαίσια του προγράμματος του κύκλους εργαστηρίων γύρω από τη θεματική της κούκλας και της παντομίμα.

Μελετώντας παράλληλα με τις παραστάσεις και τα εργαστήρια που κάθε φορά

διοργανώνονταν κατέληξα στο συμπέρασμα ότι η θεματολογία των εργαστηρίων ήταν άμεσα συνδεδεμένη με τη θεματική κάποιων παραστάσεων. Κάποιοι από τους θιάσους που έρχονταν για να παρουσιάσουν κάποια παράσταση, διοργάνωναν και κάποιο εργαστήριο.

Μια αναδρομή στους καταλόγους, μας δείχνει, πως πραγματοποιήθηκαν έτσι, στην πορεία των δέκα αυτών χρόνων, μαθήματα με γνωστικό αντικείμενο την κατασκευή και εμπύχωση μαριονετών, εργαστήρια θεάτρου σκιών, εργαστήρια ακροβατών, ζογκλέρ και παντομίμας καθώς και εκθέσεις φωτογραφιών, μαριονετών διαφόρων θιάσων ή κατασκευών που προέκυψαν στην εξέλιξη των σεμιναρίων..

Τα πρώτα εργαστήρια ήταν μέσα από το χώρο του ελληνικού θεάτρου σκιών από τον Ευγένιο Σπαθάρη και στη συνέχεια από τον Χρήστο Στανίση, επίσης καραγκιοζοπαίκτη.

Στην πορεία του φεστιβάλ όμως, στον χώρο του θεάτρου σκιών

πραγματοποιήθηκαν

και μαθήματα από
θιάσους με

135. Φωτογραφία από το Εργαστήριο Θεάτρου Σκιών Puppet Lab, 2002.

διαφορετική αντίληψη, τεχνοτροπία και αισθητική. Οι θιάσοι Puppet Lab(Σκωτία) (εικ.135), Motus (Καναδά) και Gioco Vita (Ιταλία) διοργάνωσαν εργαστήρια όπου δείξαν τις μεθόδους και τον τρόπο με τον οποίο δουλεύουν, τα υλικά που χρησιμοποιούν, τις κούκλες και την τεχνοτροπία τους όσον αφορά την κατασκευή αλλά και το μέρος της εμπύχωσης ή παράστασης.

Η κούκλα με την τρισδιάστατη μορφή της ως θεματική, ήταν κάτι που απασχόλησε και τα

σχολεία ως εργαστήριο. Αρχίζει λοιπόν το φεστιβάλ με το πέρασμα των χρόνων να έχει κάποια μόνιμα εκπαιδευτικά θέματα στα σχολεία με τη μορφή δώρων μαθημάτων κατασκευής κούκλας από παιδιά δημοτικού (εικ. 136). Παράλληλα οι θίασοι και διάφοροι επίτιμοι καλεσμένοι από το εξωτερικό με χρόνια έρευνα και ενασχόληση στο χώρο του

136. Εργαστήριο κατασκευής κούκλας στα δημοτικά του Κιλκίς.

κουκλοθεάτρου προσέφεραν τις γνώσεις και τις εμπειρίες τους, όπως η Penny Francis από τη Μ.Βρετανία, η Marianna Di Leoni από την Ιταλία.¹⁴

137. Τα παιδιά κατασκευάζουν ψάρια στα σχολεία.

Επίσης, καταξιωμένοι κουκλοπαίχτες παρέδωσαν μαθήματα τα οποία είχαν σαν αποτέλεσμα την δημιουργία γιγάντιων κούκλων - ψαριών όπως η ομάδα της Σκωτίας, Edinburgh Puppet Company οι οποίες και παρέλασαν στην τελετή λήξης του φεστιβάλ του 2001 (εικ. 138).

138. Εικόνα από την παρέλαση του Κιλκίς, «Τα φανταστικά ψάρια».

¹⁴ Η Penny Francis, είναι συνιδρυτής του Puppet Center Trust (Λονδίνο), μια αντιπροσωπεία προώθησης και ανάπτυξης του Κουκλοθεάτρου, πρώτη συντάκτης του περ. Animations, διοργανωτής ενός εθνικού και δύο διεθνούς φεστ. Κουκλοθεάτρου. δασκάλα, ομιλήτρια κουκλοθεάτρου, κριτικός και συντάκτης., (προγ. 9^{ου} Δ.Φεστιβάλ, Κιλκίς, 2007)

Η Marianna Di Leoni, είναι καθηγήτρια σκηνογραφίας στην Ακαδ. Καλ. Τεχνών Carrara στη Ρώμη. Ειδικός στη θεατρική γλώσσα και κώδικα επικοινωνίας, γράφει για ειδικευμένα περιοδικά και κάνει έρευνα για τη γλώσσα των αντικειμένων,..... (προγρ. Του 3^{ου} Δ.Φεστιβάλ, Κιλκίς, 2001)

Ήταν ένα εργαστήριο το οποίο διήρκησε πέντε μέρες και συμμετείχαν σχολεία αλλά και διάφοροι άλλοι που παρευρέθησαν στο φεστιβάλ.

Ο Fransisco Brito, ο Στάθης Μαρκόπουλος, η Rene Baker, ο Bence Sarkadi, η Laura Kibel & η Veronica Gonzalez ανέπτυξαν μαθήματα πάνω στις δικές τους ιδιαιτερότητες και προβληματισμούς γύρω από την τέχνη του κουκλοθεάτρου. Ο F.Brito του θιάσου Baruti, κάνει εργαστήριο κατασκευής κούκλας μέσα από την γιαπωνέζικη τεχνική bunraku, ρίχνοντας κυρίως το βάρος στην αρχή της εμφύχωσης όπως μεταδίδεται από τον κουκλοπαίχτη στην κούκλα.

Ο Στάθης Μαρκόπουλος είχε τους δικούς του τρόπους διερεύνησης και πειραματισμού πάνω στην αρχή της μεταδιδόμενης κίνησης, την μεταφορά και την ανατροπή της με χρήση απλών μηχανισμών. Ο Bence Sarkadi στο εργαστήριο του δίδαξε στους συμμετέχοντες σχεδόν όλες τις μορφές κούκλας επιδιώκοντας την εξοικείωση τους με την κίνηση και τον χειρισμό (δάχτυλο, χέρι, γάντι, μαριονέτες ράβδων, μαριονέτες με νήμα, εμφύχωση αντικειμένου, bunraku), έτσι ώστε ο καθένας να διαλέξει και να κατασκευάσει τη δική του κούκλα.

Η Rene Baker, από την Αγγλία, ειδική στο θέατρο μαριονετών και αντικειμένων, σε ένα τριήμερο εργαστήριο ανέδειξε μια άλλη διάσταση του κουκλοθεάτρου. Οι θεατρικές δυνατότητες των καθημερινών αντικειμένων μέσω της χρήσης κάποιων νόμων της φύσης έτσι ώστε να προσδοθεί σε αυτά ομοιότητα με την πραγματική ζωή ήταν το θέμα του σεμιναρίου.

139. Από το σεμινάριο- εργαστήριο της L.Kibel και V.Gonzalez.

Αντίστοιχα η L.Kibel και η V.Gonzalez με το θέατρο ποδιών, έκαναν ένα εργαστήριο εφαρμόζοντας τις τεχνικές τους γύρω από το σωματικό θέατρο, με έμφαση στην χρήση των ποδιών τους ως κούκλες (εικ. 139).

Στο χώρο της παντομίμα και των κλόουν διοργανώθηκαν κάποια εργαστήρια κυρίως από τον Koldobika Vio από την Ισπανία, τον Luca Regina αλλά και κάποιους άλλους θιάσους τα οποία αποσκοπούσαν στην εξερεύνηση της κλασσικής μορφής κλόουν και η ανακάλυψη του κωμικού στοιχείου από κάθε πλευρά.

Το σημείο που αξίζει επίσης να αναφερθούμε είναι η διημερίδα που έλαβε χώρα στο 10^ο Φεστιβάλ και είχε ως τους γιατρούς-κλόουν, γνωστοποιώντας κατά κάποιο τρόπο και στη χώρα μας, μια άλλη πλευρά του θεάτρου.

140, 141. Φωτογραφίες από τους γιατρούς-κλόουν, από την εφημερίδα *Ελεύθερο Βήμα*, Σερρών, 9 Οκτ.2008.

«Τα τελευταία χρόνια στην Ιταλία είναι αρκετά δημοφιλής ο ρόλος των κλόουν στα παιδιατρικά νοσοκομεία με στόχο την επίτευξη της ταχύτερης ανάρρωσης και επαναφοράς των παιδιών. Η διημερίδα που διοργανώθηκε είχε και ομιλίες και εργαστήρια. Η διημερίδα του Διεθνούς Φεστιβάλ Κουκλοθεάτρου και Παντομίμας και συγκεκριμένα οι

διοργανωτές, οι ομιλητές και οι συνεργάτες της διημερίδας, με τη συνεργασία του Παραρτήματος Θεσσαλονίκης της Ελληνικής Εταιρίας Κοινωνικής Παιδιατρικής και Προαγωγής Υγείας, επισκέφτηκαν το νοσοκομείο ΑΧΕΠΑ (εικ. 140, 141), το ογκολογικό τμήμα της Β παιδιατρικής κλινικής του νοσοκομείου, όπου μίλησαν με τους γιατρούς και το νοσηλευτικό προσωπικό ενώ η Dott.ssa Paola Pecco μίλησε και στους ειδικευόμενους γιατρούς της παιδιατρικής κλινικής για την δράση και το ρόλο των γιατρών-κλόουν.

Ήταν μια σημαντική διημερίδα, η πρώτη με τέτοιο θέμα που πραγματοποιήθηκε στην Ελλάδα την οποία παρακολούθησαν ηθοποιοί, εμψυχωτές, γιατροί και νοσηλευτές.

Για το Διεθνές Φεστιβάλ Κουκλοθεάτρου και Παντομίμας Κυκλός η διημερίδα θα έχει

εξέλιξη και στη συνέχεια καθώς στο πλαίσιο του Φεστιβάλ υπάρχει η πρόθεση και θα γίνει κάθε δυνατή προσπάθεια μέσα από συγκεκριμένες δράσεις και συνεργασίες ώστε αυτή η σημαντική δραστηριότητα των γιατρών κλόουν να μεταφερθεί και στον ελληνικό χώρο και με την πρωτοβουλία και τη στήριξη του Φεστιβάλ να δημιουργηθούν ανάλογες ομάδες στη χώρα μας»

(απόσπ. άρθρου. *Ελεύθερο Βήμα Σερρών*, 9 Οκτ.2008)

Λίγα λόγια για τον κουκλοπαίχτη..

Ένας κουκλοπαίχτης διαφέρει από τους άλλους καλλιτέχνες σε πολλούς τομείς. Είναι ένας ανεξάρτητος καλλιτέχνης που δουλεύει ως τεχνίτης, γλύπτης, εικαστικός, λαμβάνει υπόψη του θέματα φυσικής και χημείας, σκέφτεται σαν θεωρητικός φιλόσοφος και σκηνοθέτης, έχει γνώσεις μουσικής και χορού και αναπαράγει έργο που μιμείται στιγμές ζωής.

Η ιστορία του κουκλοθεάτρου απέδειξε πως οι κουκλοπαίχτες ήταν άνθρωποι που πέραν της αγάπης τους για την τέχνη τους είχαν και το χάρισμα της σκληρής δουλειάς και την ανάγκη του οράματος. Κατασκευή, τεχνοτροπία, διακόσμηση, τεχνικές εμφύχωσης, σκηνοθεσία και επικοινωνία είναι κάποια πράγματα δεδομένα που ένας κουκλοποιός και κουκλοπαίχτης θα πρέπει πάντα να λάβει υπόψη του σε κάθε παράσταση του. Η λογική και η ευαισθησία ενός κουκλοπαίχτη πρέπει πάντα να συμβαδίζουν. Ένας κουκλοπαίχτης γνωρίζει τα υλικά, τη χρήση τους και τις αντιδράσεις τους, παρατηρεί και καταγράφει το αποτέλεσμα τους και όταν φτάσει η ώρα να δημιουργήσει ξέρει τι πρέπει να κάνει.

Ο κουκλοπαίχτης όπως προείπαμε έχει όλα τα χαρακτηριστικά του Homo Ludens (παίζων άνθρωπος) και έτσι ίσως καταφέρνει και φέρνει εις πέρας όλα τα παραπάνω ζητούμενα. Υπάρχουν κουκλοπαίχτες που μπορούν να δημιουργήσουν ζωή από το τίποτα και άλλοι που δημιουργούν ζωή με ημερομηνία λήξης. Αυτό βέβαια συμβαίνει σε όλους τους τομείς της ζωής, είτε είναι επαγγελματικοί είτε ανήκουν σε άλλη κατηγορία, απλώς στο χώρο του θεάματος φαίνονται πιο ξεκάθαρα. Δεν γνωρίζω τι πραγματικά κάνει έναν κουκλοπαίχτη καλό, φαντάζομαι όμως ότι σε αυτό το θέμα υπερισχύει η ευαισθησία του ως καλλιτέχνη και η στάση ζωής του ως άνθρωπος.

Σίγουρα η ανάγκη του για γνώση, πειραματισμό και η συνεχής δουλειά είναι στοιχεία εξέλιξης. Πάνω απ'όλα όμως πιστεύω ότι η ανάγκη της εφεύρεσης και πραγμάτωσης ενός οράματος είναι αυτό που οδηγεί κάποιους ανθρώπους στο κουκλοθέατρο, ενός οράματος για μια ουτοπία που πέρα από τα λόγια μπορεί να γίνει πραγματικότητα.

Επίλογος

Διερευνώντας την πορεία του κουκλοθεάτρου στην Ελλάδα και βλέποντας την κατάσταση που επικρατεί γενικότερα στον χώρο έβγαλα κάποια συμπεράσματα που αφορούν το ελληνικό κουκλοθέατρο.

Σε μια χώρα που δεν υπάρχει εκπαιδευτική υποδομή για την τέχνη αυτή οι επιρροές από το εξωτερικό είναι ένα γεγονός που ανοίγει ορίζοντες και μπορεί αν υπάρξει γόνιμο έδαφος να δημιουργηθούν κάποιες νέες συνθήκες.

Το Φεστιβάλ του Κιλκίς δημιούργησε σταδιακά κάποιες υποδομές στις εγκαταστάσεις με την ενίσχυση του Δήμου του, έτσι ώστε να μπορεί να λειτουργήσει ο χώρος του Δημαρχείου ως χώρος φιλοξενίας για τις εκδηλώσεις του Φεστιβάλ. Αρχικά το κράτος έδειξε διάθεση στήριξης και ενίσχυσης του γεγονότος αυτού, όμως στην συνέχεια το κουκλοθέατρο όπως δείχνει και η ιστορία του αντιμετώπισε πάλι δυσκολίες οικονομικής φύσεως.

Το κουκλοθέατρο μέσω του φεστιβάλ, μπήκε στην εκπαίδευση, συνεργάστηκε με παιδιά του δημοτικού, ζωντάνεψε την μικρή πόλη του Κιλκίς, έφερε διακεκριμένους θιάσους και διοργάνωσε σεμινάρια που προσέφεραν γνώσεις και δημιούργησαν σχέσεις .

Γύρω στους 95 ξένους θιάσους φιλοξένησε το Κιλκίς αυτά τα δέκα χρόνια ενώ διοργανώθηκαν 36 εργαστήρια από τους ενίοτε προσκεκλημένους ανθρώπους του Κουκλοθεάτρου.

Βλέποντας τους θιάσους που συμμετείχαν στο φεστιβάλ συμπεραίνουμε ότι 28 ελληνικοί θιάσοι συμμετείχαν συνολικά έστω από μια φορά. Πολλοί από αυτούς που παίζανε, δεν συνέχισαν κάποια σταθερή πορεία στο χώρο του κουκλοθεάτρου και τελικά είναι λίγοι οι επαγγελματίες Έλληνες κουκλοπαίχτες. Οι ελληνικοί θιάσοι, από το 1992 έχουν ενωθεί μέσω της παγκόσμιας Κουκλοθεατρικής Ένωσης UNIMA Hellas και δεν είναι παραπάνω από 10 οι θιάσοι που λειτουργούν σε συνεχή βάση επαγγελματικά στην Αθήνα.

Εγώ κατάλαβα ότι η κούκλα δεν είναι κάτι το απλό, το εύκολο, το αφελές και αν της φερθείς έτσι, με τον ίδιο τρόπο θα σου φερθεί και αυτή....Τα παιδιά διαθέτουν το χάρισμα να χαίρονται και με ενθουσιασμό να δέχονται τη ζωή μέσα στο κουκλοθέατρο. Όσο μπορούμε να γίνουμε παιδιά άλλο τόσο μπορούμε να κρίνουμε και να διακρίνουμε το καλό κουκλοθέατρο.

Το Φεστιβάλ του Κιλκίς συνεχίζει, με προγραμματισμό και κάθε χρόνο προσπαθεί να επιτυγχάνει τους στόχους του με σεβασμό και ενθουσιασμό για την κούκλα και το κοινό της. Αν έχει καταφέρει ήδη να δημιουργήσει νέα δεδομένα στο χώρο του ελληνικού κουκλοθεάτρου ή όχι, θα φανεί στα επόμενα χρόνια που θα έρθουν. Το μόνο σίγουρο είναι ότι υπάρχει.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΘΙΑΣΩΝ - ΠΑΡΑΣΤΑΣΕΩΝ

**1^ο Διεθνές Φεστιβάλ Κουκλοθεάτρου και Παντομίμας Δήμου Κιλκίς
(11-18 Δεκεμβρίου 1999)**

Διάρκεια Φεστιβάλ: 8 ημέρες

Σύνολο παραστάσεων: 15 παραστάσεις

Σύνολο θιάσων: 8

Ελληνικές συμμετοχές: 2

Ημερομηνία	Θιάσος	Χώρα	Τίτλος έργου	Αρ.παραστάσεων	Είδος
11 Δεκ.	«El Picaporte»	Αργεντινή (Μπουένος Άιρες)	<i>Ιστορίες σε πακέτο</i>	2	Κουκλοθέατρο
12 Δεκ.	«Σουσάμι Άνοιξε»	Ελλάδα (Βόλος)	<i>Επτά μύθοι...,επτά αλήθειες από τον Αίσωπο</i>	2	Κουκλοθέατρο
13 Δεκ.	«Teatro dei piedi» (Laura Kibel)	Ιταλία (Ρώμη)	<i>Να πάς όπου σε πάνε τα πόδια σου</i>	2	Θέατρο με τα πόδια
14 Δεκ.	Pozoriste Lutaka "Pinokio"	Γιουγκοσλαβία (Βελιγράδι)	<i>Παραμύθια της παιδικής μου ηλικίας</i>	2	Κουκλοθέατρο
15 Δεκ.	"Sivina Group"	Βουλγαρία (Σόφια)	<i>Μεταμορφώσεις</i>	2	Παντομίμα-κούκλες
16 Δεκ.	"Tandarica"	Ρουμανία (Βουκουρέστι)	<i>Παπουτσωμένο ρ Γάτος</i>	2	Ζωντανό πάξιμο, κουκλα, μάσκα
17 Δεκ.	"Antzer Kisuna"	Ισπανία (Μπιλμπάο)	<i>Ο Josetxu και το μυστηριώδες ταξίδι του στη χώρα των χρωμάτων.</i>	2	Κουκλοθέατρο
18 Δεκ.	«Θέατρο Σκιών, Ευγένιου Σπαθάρη»	Ελλάδα (Αθήνα)	<i>Ο Μέγας Αλέξανδρος και το καταραμένο φίδι</i>	1	Θέατρο Σκιών

**2^ο Διεθνές Φεστιβάλ Κουκλοθεάτρου και Παντομίμας Δήμου Κιλκίς.
(30 Σεπτέμβρη-8 Οκτώβρη 2000)**

Διάρκεια Φεστιβάλ: 9 ημέρες
Σύνολο παραστάσεων: 18 παραστάσεις
Σύνολο Θιάσων: 9
Ελληνικές συμμετοχές: 2

Ημερομηνία	Θιάσος	Χώρα	Τίτλος	Αρ.παρ.	Είδος
30 Σεπ..	«Porte Girevoli»	Ιταλία	Καρδιοχτύπι, 80΄	2	Κουκλοθέατρο
1 Οκτ.	«Wierszalin»	Πολωνία	Δόκτωρ Φήλιξ	2	Ηθοποιοί & μαριονέτες
2 Οκτ.	«Dog and String»	Ιρλανδία	Αυτός που ξέφυγε, 50΄	2	Μεικτό είδος
3 Οκτ.	Δημοτικός Κουκλοθιάσος «Τιριτόμπα»	Ελλάδα (Λάρισα)	Ο λύκος και τα τρία γουρουνάκια	2	Κουκλοθέατρο
4 Οκτ.	«Antidoto Lento»	Αργεντινή	Αργό αντίδοτο	2	Κουκλοθέατρο
5 Οκτ.	«Los Titiriteros de Binefar»	Ισπανία	Ο μύθος της αλεπούς, 55΄	2	Κουκλοθέατρο
6 Οκτ.	«Κρατικό Θέατρο Δήμου Πλοβντίβ»	Βουλγαρία	Γειά σου Πινόκιο, 40΄	2	Κούκλες και ηθοποιοί
7 Οκτ.	«Les Contes de la Chaise a Porteures»	Γαλλία	Το σκουλήκι, 45΄ & Η καρέκλα με τις ρόδες, 50΄	2	Κούκλες και ηθοποιοί
8 Οκτ.	«Πολιτιστική Εταιρία Εκπαιδευτικών Ν. Κιλκίς»	Ελλάδα (Κιλκίς)	Μέσα στο νερό δασκάλα	2	Κουκλοθέατρο, με μαύρο θέατρο

**3^ο Διεθνές Φεστιβάλ κουκλοθεάτρου και Παντομίμας του Δήμου Κιλκίς.
(29 Σεπ.-7 Οκτώβρη 2001)**

Διάρκεια Φεστιβάλ: 9 ημέρες

Σύνολο παραστάσεων: 18 παραστάσεις

Σύνολο θιάσων: 9 θιάσοι

Ελληνικές συμμετοχές: 4

Ημερομηνία	Θιάσος	Χώρα	Τίτλος	Αρ.Παρ.	Είδος
29 Σεπ.	«Pinokio»	Γιουγκοσλαβία	<i>Το αγόρι των άστρων</i>	2	Κούκλες και ηθοποιοί
30 Σεπ.	«Εθνικό Θέατρο Παλαιστίνης»	Παλαιστίνη	<i>Το φτέρνισμα του Μάγου, 40΄</i>	2	Κουκλοθέατρο
1 Οκτ.	Θιάσος "Jordi Bertran"	Ισπανία	<i>Οπτικά Ποιήματα, 60΄</i>	2	Μουσική -κίνηση,...
2 Οκτ.	«Καλλιτεχν. Ομάδα, εκπ/κων πρωτοβάθμιας Φλώρινας»	Ελλάδα (Φλώρινα)	<i>Ανέβα στη στέγη να φάμε το σύννεφο, 60΄</i>	2	Κούκλες και ηθοποιοί
3 Οκτ.	«Hocus Pocus»	Ελλάδα (Θεσσαλονίκη)	<i>Το ασχημόπαπο, 45΄ & Ο πρίγκηπας βάτραχος, 45΄</i>	3	Μαύρο θέατρο
4 Οκτ.	«Πράσσειν άλογα»	Ελλάδα	<i>Τα πέντε δάχτυλα και το κεφάλι, 60΄</i>	2	Θέατρο κούκλας
5 Οκτ.	«Teatrombria»	Ιταλία,(Έμπολι Φλωρεντίας)	<i>Όνειρα καθ'οδόν, 35΄</i>	3	Θέατρο σκιών-φιγούρας
6 Οκτ.	«Nola Rae»	Ηνωμένο Βασίλειο	<i>Ανώτερα Χτυπήματα</i>	1	Παντομίμα-κλόουν
7 Οκτ.	«Ελληνικό Θέατρο Σκιών του Μ.Χατζάκη»	Ελλάδα	<i>Ο Καραγκιόζης και το στοιχειό του πύργου</i>	1	Θέατρο σκιών

**4^ο Διεθνές Φεστιβάλ Κουκλοθεάτρου και Παντομίμας του Δήμου Κιλκίς.
(2-11 Νοεμβρίου 2002)**

Διάρκεια φεστιβάλ: 10 ημέρες

Σύνολο παραστάσεων: 20 παραστάσεις

Σύνολο θιάσων: 10

Ελληνικές Συμμετοχές: 3

Ημερομηνία	Θίασος	Χώρα	Τίτλος έργου	Αρ.παρ.	Είδος
2 Νοεμ.	«Αθηναϊκές Μαριονέτες»	Ελλάδα	<i>Κοππέλια, 50'</i>	2	Θέατρο με μαριονέτες
3 Νοεμ.	«Θέατρο Σκιών Χρήστου Στανίση»	Ελλάδα	<i>Το στοιχειωμένο δέντρο, 45'</i> & <i>Ο γάμος του Μπαρμπα- Γιώργου, 45'</i>	2	Θέατρο σκιών
4 Νοεμ.	«Εθνική Ακαδημία Θεάτρου & Κινηματογράφου Βουλγαρίας»	Βουλγαρία	<i>Βουλγαρική Παραδοσιακή ή Ιστορία, 45'</i>	2	Κουκλοθέατρο (με διάφορες τεχνικές)
5 Νοεμ.	«Ciroka»	Ουγγαρία	<i>Το πρώτο βιβλίο του Leporello, 45'</i>	2	Κουκλοθέατρο
6 Νοεμ.	«Libertablas»	Αργεντινή	<i>Η διαθήκη του Σαίξπηρ, 60'</i>	2	Μάσκες και ηθοποιοί μεταμορφω- μένοι σε κούκλες
7 Νοεμ.	«Adalett & οι Κουβανέζικες κούκλες»	Κούβα	<i>Το ψάρι από ασήμι, 55'</i>	2	Κουκλοθέατρο
8 Νοεμ.	«Puppet Lab»	Σκωτία	<i>Tam O'Shanter, 50'</i>	2	Κουκλοθέατρο με μεικτές τεχνικές
9 Νοεμ.	«Il Dottor Bostik»	Ιταλία, (Τορίνο)	<i>Νερό, 50'</i>	2	Θέατρο φιγούρας με κούκλες και αντικείμενα
10 Νοεμ.	«Monicreques de Kukas»	Ισπανία (περιφέρει α Γαλικίας)	<i>Χαν Trapallas, 50'</i>	2	Παντομίμα, κλούν, κούκλες
11 Νοεμ.	«Θίασος	Ελλάδα,	<i>Γκιούλιβερ,</i>	2	Ηθοποιοί,

	Κουκλοθεάτρου Δήμου Κιλκίς»	(Κιλκίς)	50΄		χορός, κούκλες, σκιές
--	--------------------------------	----------	-----	--	-----------------------------

**5ο Διεθνές Φεστιβάλ Κουκλοθεάτρου και Παντομίμας του Δήμου Κιλκίς.
(4-12 Οκτωβρίου 2003)**

Διάρκεια φεστιβάλ: 9 ημέρες

Σύνολο παραστάσεων: 23 παραστάσεις

Σύνολο Θιάσων: 11

Ελληνικές συμμετοχές: 4

Ημερομηνία Θιάσος Χώρα Τίτλος έργου Αρ.παρ. Είδος

4 Οκτ.	«Bobita Bazbinaz»	Ουγγαρία	<i>Ο καρυοθραύστης, 45΄</i>	2	Κουκλοθέατρο
5 Οκτ.	«Pentaclo wn»	Ιταλία	<i>Τα ζώα του τσίρκου, 60΄</i>	2	Παντομίμα-κλόουν
6 Οκτ.	«Laura Kibel»	Ιταλία	<i>Όπου σε πάνε τα πόδια, 50΄</i>	3	Θέατρο με τα πόδια
7 Οκτ.	«Εθνικό Κουκλοθέατρο Σόφιας»	Βουλγαρία (Σόφια)	<i>Τί γίνεται όταν χορεύουν οι σκιές, 60΄</i>	3	Θέατρο με σκιές
8 Οκτ.	«Bambalina Titelles»	Ισπανία	<i>Δον Κιχώτης, 60΄</i>	2	Κουκλοθέατρο
9 Οκτ.	«Ακαδημία Κούκλας, Bialystok»	Πολωνία	<i>Άσπρο – Μαύρο, 50΄</i>	3	Μαριονέττα και κουκλοπαίχτης
10 Οκτ.	«Κουκλοθέατρο Αγιούσαγια»	Ελλάδα	<i>Φασουλής, 45΄</i>	3	Κουκλοθέατρο
	«Της Χείρας Τα Καμώματα»	Ελλάδα	<i>Μικρές ερωτικές ιστορίες με δάχτυλα, 60΄</i>	1	Κουκλοθέατρο με δάχτυλα
11 Οκτ.	«Baruti Στην Άκρη της Κλωστής»	Ελλάδα	<i>Το μυστήριο της Ανατολής, 60΄</i>	1	Μαριονέττες
	«Microband»	Ιταλία	<i>Woom, woom, woom, 60΄</i>	1	Παντομίμα
12 Οκτ.	«Χρ.Στανίσης & Ross Daly»	Ελλάδα	<i>Ερωτόκριτος, 60΄</i>	2	Θέατρο σκιών

**6^ο Διεθνές Φεστιβάλ Παντομίμας και Κουκλοθεάτρου του Δήμου Κιλκίς.
(2-10 Οκτωβρίου 2004)**

Διάρκεια Φεστιβάλ: 9 ημέρες

Σύνολο παραστάσεων: 16 παραστάσεις

Σύνολο θιάσων: 13 θίασοι

Ελληνικές Συμμετοχές: 5

Ημερομηνία	Θίασος	Χώρα	Τίτλος έργου	Αρ.παρ.	Είδος
2 Οκτ.	«Youkiza»	Ιαπωνία	Ψαρεύοντας σύζυγο, (<i>Tsuri Onna</i>), 60'	1	Μαριονέτες με νήμα
3 Οκτ.	«Youkiza»	Ιαπωνία	Το χαρούμενο λιοντάρι, (<i>Sambaso</i>), 60'	1	Μαριονέτες με νήμα, (Χορό ς Οκίνα, θεάτ. Noh)
	«Coatimundi Marionettes»	Γαλλία	Ο αρχάγγελος και ο θηριοδαμαστής, 60'	1	Θέατρο με αντικείμενα και κούκλες.
4 Οκτ.	«Tanxarina»	Ισπανία	<i>Titiricircus</i> , 60'	2	Μαριονέτες με νήμα και ηθοποιοί
	«Πάυλος Καββαδίας»	Ελλάδα, (Αθήνα)	Τα ποντικογατοκουνήμ ατα, 35'	1	Θέατρο Δρόμου με χερόκουκλε ς
5 Οκτ.	«Εθνικό Θέατρο Αλβανίας για παιδιά»	Αλβανία	Το κορίτσι και τα κόκκινα τριαντάφυλλα, 45'	2	Παντομίμα με κλοουνίστικ α στοιχεία
6 Οκτ.	«Pavel Company»	Τσεχία	Οι μαριονέτες που χορεύουν, 50'	2	Μαριονέτες με νήμα
7 Οκτ.	«Ομάδα Κουκλοθεάτρ ου Ψ.Ν.Θ (Ψυχιατρικό Νοσοκομείο Θεσ/νίκης)»	Ελλάδα (Θεσσαλονίκ η)	Η Δόνα Τερηδόνα και το Μυστικό της Γαμήλιας Τούρτας, 80'	2	Κουκλοθέατ ρο με video art
	«Lucchettino»	Ιταλία	Οι τρέλες των <i>Lucchettino</i> , 70'	1	Παντομίμα- κλόουν
8 Οκτ.	«Teatro Alegre»	Ιταλία	Μαριονέτες που αναζητούν ένα χέρι οδηγό, 60'	2	Κουκλοθέατ ρο με επιρροές απο bunraku

	«Παύλος Καββαδίας»	Ελλάδα	<i>Τα ποντικογατοκουνήματα, 35΄</i>	1	Θέατρο δρόμου με χερόκουκλες
	«Χρήστος Στανίσης»	Ελλάδα	<i>Της Νύχτας τα καμώματα, 35΄</i>	1	Θέατρο σκιών
9 Οκτ.	«Αντάμα Πανταχού»	Ελλάδα (Βασιλικά, Β.Εύβοια)	<i>Ακροθασίες, 60΄</i>	2	Μαριονέτες με νήμα
	«Κουκλοθέατρο Αγιούσαγια»	Ελλάδα	<i>Circo Mechanico, 60΄</i>	1	Μαριονέτες
	«Χρήστος Στανίσης»	Ελλάδα	<i>Δουλειές του ποδαριού, 35΄</i>	1	Θέατρο Σκιών (Καραγκιόζης)
10 Οκτ.	«Εθνικό Θέατρο Σόφιας»	Βουλγαρία (Σόφια)	<i>Μόνοι στο σπίτι, 60΄</i>	2	Θέατρο με σκιές

**7^ο Διεθνές Φεστιβάλ Κουκλοθεάτρου & Παντομίμας του Δήμου Κιλκίς.
(1-10 Οκτωβρίου 2005)**

Διάρκεια φεστιβάλ: 10 ημέρες

Σύνολο παραστάσεων: 24 παραστάσεις

Σύνολο θιάσων: 10 θιάσοι

Ελληνικές συμμετοχές: 4

Ημερομηνία	Θιάσος	Χώρα	Τίτλος	Αρ.παρ.	Είδος
1 Οκτ.	«Titiritrán»	Ισπανία	<i>Barbacana, 60'</i>	1	Θέατρο αντικειμένων
2 Οκτ.	«Titiritrán»	Ισπανία	<i>Barbacana, 60'</i>	1	Θέατρο αντικειμένων
	«La Case»	Ιταλία	<i>Το τραγούδι των νεροκολοκυθών, 60'</i>	1	Κουκλοθέατρο, με αφρικάνικες κούκλες
3 Οκτ.	«La Case»	Ιταλία	<i>Το τραγούδι των νεροκολοκυθών, 60'</i>	2	Κουκλοθέατρο, με αφρικάνικες κούκλες
	«Θ.Σκιών, Χρ.Στανίση»	Ελλάδα	<i>Ιφιγένεια εν Αυλίδα, 60'</i>	1	Θέατρο Σκιών
4 Οκτ.	«Εργαστήρ.Baruti »*	Ελλάδα	<i>Μικρές ιστορίες, μεγάλα όνειρα, 50'</i>	3	Κουκλοθέατρο
5 Οκτ.	«Mime Crime»	Γερμανία	<i>Ολυμπιακοί αγώνες και μουσικά charts, 70'</i>	2	Παντομίμα
6 Οκτ.	«Χαρχούτ»	Ελλάδα	<i>Κούκλες, πρόβες, κατσαρόλες και λουλούδια, 50'</i>	3	Κουκλοθέατρο
7 Οκτ.	«Gioco Vita»	Ιταλία	<i>Το πουλί της φωτιάς, 60'</i>	2	Θέατρο σκιών, με σύγχρονο χορό
8 Οκτ.	«Το θέατρο της Κούκλας «	Ελλάδα	<i>Μα...είμαι μια αρκούδα, 50'</i>	1	Κουκλοθέατρο
9 Οκτ.	«Hiroyasu Sasaki Bushido»	Ιαπωνία	<i>Ο ταξιδευτής του χρόνου, 75'</i>	2	Κλασική Παντομίμα
10 Οκτ.	«Θέατρο Σοφούλη»	Ελλάδα	<i>Τα γαϊδουρινά αυτιά, 50'</i>	2	Κουκλοθέατρο, με συμμετοχή ηθοποιών

*Το εργαστήρι «Baruti», έδωσε και τρείς ακόμη παραστάσεις στα πλαίσια του Φεστιβάλ , σε Κέντρα Αναψυχής του Κυκλίου (Ζώγια, Arabesque, Αναψυκτήριο Λόφος).

8^ο Διεθνές Φεστιβάλ Κουκλοθεάτρου και Παντομίμας του δήμου Κιλκίς.**(29 Σεπτ.- 8 Οκτώβρη 2006)**

Διάρκεια Φεστιβάλ: 13 ημέρες

Σύνολο θιάσων: 14 θίασοι

Σύνολο παραστάσεων: 38

Ελληνικές συμμετοχές: 5

Ημερομηνία	Θίασος	Χώρα	Τίτλος έργου	Αρ.παρ.	Είδος
28 Σεπτ./1 Οκτ.	«Κρατικό Κουκλοθέατρο Βάρνας»	Βουλγαρία (Βάρνα)	Λαογραφικές φαντασίες, 60΄	4	Κουκλοθέατρο με αντικείμενα
29 /30 Σεπτ.	«Εθνικό Κουκλοθέατρο Κίνας»	Κίνα	Ο μεγάλος σοφός προκάλεσε φασαρίες στον παραδεισο, 70΄	3	Κλασσικό Κουκλοθέατρο
30 Σεπτ.	«Ανταμα Πανταχού»	Ελλάδα (Βασιλικά Β.Εύβοιας)	Η μουσική των κλωστών, 120΄	1	Κουκλοθέατρο δρόμου
2/3 Οκτ.	«Figuren Theatre Tübingen»	Γερμανία	Κούκλες απο δεύτερο χέρι, 60΄	5	Κουκλοθέατρο
2 Οκτ.	«Ανεμόπτερο»	Ελλάδα	Η χώρα της Καπελαδούρας	2	Γαντόκουκλες για παιδιά
3 /4 Οκτ.	«Tabola Rassa»	Γαλλία	«Ο φιλάργυρος» του Μολιέρου, 60΄	2	Κουκλοθέατρο με αντικείμενα
4 Οκτ.	«Τικ-Νικ»	Ελλάδα	Κλασσικές ιστορίες & παραμύθια	2	Mappets
3 /4 Οκτ.	«Nola Rae»	Μ.Βρετανία	Μότσαρτ, εκ των πρωτέρων και υστέρων, 70΄	2	Παντομίμα και κούκλες
5 Οκτ.	«Ιωάννα Μαμακούκα»	Ελλάδα	Παράσταση αφήγησης με κούκλες	2	Κουκλοθέατρο για παιδιά
5/6 Οκτ.	«Girovago & Rondella Family Thratre»	Ιταλία	Μακρόκοσμος «Το Ποιητικό Τσίρκο», Μικρόκοσμος, «Το ζωντανό χέρι», 70΄	5	Θέατρο del arte και δαχτυλόκουκλες

6 Οκτ.	«Spasmo Teatro»	Ισπανία	<i>Sketching, 60'</i>	2	Παντομίμα
7 /8 Οκτ.	«Veronica Gonzalez»	Αργεντινή	<i>Μικρό θέατρο ποδιών</i>	2	Θέατρο με πόδια
7 Οκτ.	«Baruti-Στην άκρη της κλωστής»	Ελλάδα	<i>Τα τρελά μαγειρέματα, 70'</i>	1	Κουκλοθέατρο
8/9 /10 Οκτ.	«Θέατρο Kolibri «	Ουγγαρία	<i>Απόδραση απο το Σαράι, 75'</i>	5	Όπερα με μαριονέτες

**9^ο Διεθνές Φεστιβάλ Κουκλοθεάτρου και Παντομίμας του Δήμου Κιλκίς
(25 Σεπτεμβρίου- 10 Οκτωβρίου 2007)**

Διάρκεια Φεστιβάλ: 16 ημέρες

Σύνολο παραστάσεων: 60 παραστάσεις

Σύνολο Θιάσων: 14 θίασοι

Ελληνικές συμμετοχές: 8

Ημερομηνία Θίασος Χώρα Τίτλος έργου Αρ.παρ Είδος

25 /27 Σεπτ.	«Εθνικό Κουκλοθέα- τρο Συρίας»	Συρία	<i>Η αλεπού (Abo Taleb), 60΄</i>	2	Κουκλοθέατρο με γαντόκουκλες
26 Σεπτ.	Θεατρο «Σκάλα»	Ελλάδα	<i>Η Πριγκίπισσα των Σελίδων και ο Πρίγκιπας των Χρωμάτων ή Πώς ένα παιδί μαθαίνει να ζωγραφίζει, 60΄</i>	3	Κουκλοθέατρο
27/29 Σεπτ.	Βαριετέ "Amarcord"	Πολυεθνι κό	Συμμετοχή καλλιτεχνών:Lu ca Regin, Mario Raso, OliviaFerraris, Milo Scotton, Adrian Bandirali, Federico Siriani, 60΄	3	Κουκλοθέατρο, Σκιές, Τσίρκο, Παντομίμα, κλόουν
26/28/ 30 Σεπτ.	«Titiriteros de Binefar»	Ισπανία	<i>Ο άνθρωπος πελαργός, 60΄</i>	5	Κουκλοθέατρο και αντικείμενα
28/ 29 Σεπτ.	«Ακαδημία Παντομίμας Jogesh»	Ινδία	<i>Όχι άλλο αίμα, Ο κλέφτης, Sita & Hanuman, Tsunami, Απο τη γέννηση ως το θάνατο, Ρομπότ, Λαστιχένια Κούκλα, Αφήστε με να ζήσω, V.I.P., 85΄</i>	2	Παντομίμα
28 Σεπτ./5/ 6 Οκτ.	«Ανθή & Πάνος»	Ελλάδα	Για μικρούς:Δράκισ σες θα φανούν	3	Αφήγηση παραμυθιών με μουσική

			παραμύθι να υφάνουν, 60' Για μεγάλους: Για τον καημό του έρωτα, 60'		
28 Σεπτ.	«Νέοι Καλλιτέχνες Κουκλοθεάτρου»	Ελλάδα (Ομάδα απο Χ.Α.Ν.Θ Θεσσαλο νίκης)	Ο ποντικός και η θυγατέρα του , 40'	2	Κουκλοθέατρο
29 Σεπτ./6 Οκτ.	«Paramana»	Ελλάδα	Για μεγάλους: «02-02» Για μικρούς: «Φασουλής», 40'	2	Κουκλοθέατρο
1 Οκτ.	«Κουκλοθέατρο Ciroka»	Ουγγαρία	Η ιστορία του κοριτσιού με τα μπλέ, 55'	3	Κουκλοθέατρο με τη συμμετοχή ηθοποιών
1 / 2 Οκτ.	«Γιάννα Μαμακούκα»	Ελλάδα	Έρωτας- Έρωτας, Εμείς θα κάνουμε το γύρο του κόσμου, 60'	4	Κουκλοθέατρο
2/ 3 Οκτ.	«Θέατρο Handgemenge»	Γερμανία	Το ταξίδι του Βασιλιά, 70'	3	Θέατρο Σκιών
3 Οκτ.	«Κουκλοθέατρο Alakay»	Καζακστά ν(Akto be)	Ποιός πλέκει τη χαίτη του αλόγου; 60'	3	Κουκλοθέατρο
3/4 Οκτ.	«Αναστασία Αστερίου»	Ελλάδα (Θεσσαλ ονίκη)	Μαριονέτες περπατούν είς το δάσος, 60'	4	Κουκλοθέατρο με μαριονέτες
4 Οκτ.	«Laura Kibel & Veronica Gonzalez»	Ιταλία & Αργεντιν ή	Η σονάτα των τεσσάρων ποδιών, 60'	3	Θέατρο με πόδια
5 Οκτ.	Θέατρο «Motus»	Καναδάς	Ο Αφαλός, 60'	3	Κουκλοθέατρο, χωρίς λόγια
5 Οκτ.	«Bence Sarkadi»	Ουγγαρία	Η από Μηχανής Φιγούρα, 60'	1	Διάφορα στυλ Κουκλοθεάτρου
6/9 Οκτ.	«Θέατρο Παντομίμας Kanglei»	Ινδία	Cheitheng, 60'	3	Παντομίμα
7 Οκτ.	«La Comedia Infinita»	Γαλλία	“STRAMONIUM 9 C” ή Τα	2	Παντομίμα και Κούκλες

			<i>όνειρα απο την ανάποδη, 55'</i>		
8 Οκτ.	«Teatro de la Plaza»	Βραζιλία	<i>Ιστορίες με σκουπίδια, 60'</i>	3	Κουκλοθέατρο χωρίς λόγια
8/9 Οκτ.	«Κουκλοθέατρο Χ.Α.Ν.Θ»	Ελλάδα (Θεσσαλονίκη)	<i>Το ασχημόπαπο, 60'</i>	4	Κουκλοθέατρο
10 Οκτ.	Εταιρεία Θεάτρου «ΧΩΡΟΣ»	Ελλάδα (Θεσσαλονίκη)	<i>GOΛΦΩ 2.3 Beta, 90'</i>	2	Θέατρο με μάσκες, βίντεο και σκιές

**10^ο Διεθνές Φεστιβάλ Κουκλοθεάτρου και Παντομίμας του Δήμου Κιλκίς
(1-14 Οκτωβρίου 2008)**

Διάρκεια Φεστιβάλ: 14 ημέρες

Σύνολο παραστάσεων: 50

Σύνολο συμμετεχόντων: 16 θίασοι

Ελληνικές Συμμετοχές: 6

Ημερομ.	Θίασος	Χώρα	Τίτλος έργου	Αρ.παρ.	Είδος
1/5 Οκτ.	Trukitrek	Ισπανία-Βραζιλία	Ξενοδοχείο Ο κάθουρας, 60΄	4	Κουκλοθέατρο με συμμετοχή ηθοποιών
1/2/3 Οκτ.	El Picaporte	Αργεντινή (Ουρουγουάη)	Ιστορίες σε πακέτο, 45΄	4	Κουκλοθέατρο, χωρίς λόγια
3 /4 Οκτ.	Wolfe Bowart	Η.Π.Α	Lalaluna, 70΄	3	Παντομίμα
4 Οκτ.	Pinokio	Σερβία	Max Metalik, 45΄	2	Κουκλοθέατρο δρόμου
6 Οκτ.	Βαριετέ "Amaekord"	Πολυεθνικό	Με την συμμετοχή: Luca Regina, Jessica Arpin, Adrian Bandiralli, Federico Sirianni's Band	3	Κουκλοθέατρο, τσίρκο, Παντομίμα, μουσική
6 Οκτ.	Ομάδα Angelus Novus	Ελλάδα	Ούτε εγώ ήμουν εκεί, ούτε εσείς να το πιστέψετε, 60΄	2	Κουκλοθέατρο με μάσκα και αντικείμενα
7 Οκτ.	Pendel Marionetten	Γερμανία	Ιστορίες χωρίς λόγια, 50΄	3	Κουκλοθέατρο χωρίς λόγια
7/ 8 Οκτ.	Nevma Theater & Teatro Osservatorio	Ελλάδα & Ιταλία	Το αηδόني και το τριαντάφυλλο, 45΄	4	Κουκλοθέατρο και Θέατρο, στα ελληνικά
8 Οκτ.	Teatro Necessario	Ιταλία	Ελεύθεροι Κλόουν, 60΄	3	Κλόουν
9 Οκτ.	Sogo Visual Theatre	Ν.Αφρική	«Καρύδα», 45΄	3	Θέατρο σκιών, χωρίς λόγια
9 /11 Οκτ.	Κουκλοθίασος ΝΙΣΤΑ	Ελλάδα	Σονάτα για ένα βοσκό, ένα σκύλο, τρία πρόβατα και μια γκάιντα, 60΄	4	Κουκλοθέατρο & ζωντανή μουσική
10 Οκτ.	Αντάμα Πανταχού	Ελλάδα (Βασιλικά,	Ο Γαργαληστής, 60΄	3	Κουκλοθέατρο με μαριονέτες

		Β.Εύβοιας)			
11/ 14 Οκτ.	Κουκλοθέατρο Stara Zagora	Βουλγαρία	<i>Γάτες σε μια παλιά στέγη κεραμιδιών, 50΄</i>	3	Κουκλοθέατρο χωρίς λόγια
12/13 Οκτ.	Puppet Ajem	Ινδονησία	<i>Η ιστορία του Wayang, 45΄</i>	4	Θέατρο σκιών, στα αγγλικά
13 /14 Οκτ.	Χριστίνα και Λίτσα Μπήτιου	Ελλάδα	<i>Η αλεπού, ο Λύκος και ο Γάιδαρος, 45΄</i>	4	Κουκλοθέατρο
14 Οκτ.	Πολιτιστική Εταιρία Εκπαιδευτικών Κιλκίς	Ελλάδα	<i>Πινόκιο, 60΄</i>	1	Κουκλοθέατρο και Θέατρο στα ελληνικά

ΠΙΝΑΚΑΣ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΩΝ - ΕΚΘΕΣΕΩΝ

Στο 1^ο Διεθνές Φεστιβάλ Κουκλοθεάτρου και Παντομίμας, 1999

Σεμιναρίων: 2

Αριθμός εκθέσεων: 1

Ημερομηνία	Τίτλος	Διοργανωτής-ιδιότητα	Χώρα	Είδος
16-18 Δεκεμ.	«Η γλώσσα του θεάτρου Σκιών»	Κόντσια Δε Λα Κάσα (Διευθύντρια του Κέντρου Τεκμηρίωσης Κουκλοθεάτρου του Μπιλμπάο)	Ισπανία	Εργαστήριο
18 Δεκεμ.	«Κατασκευή φιγούρας Καραγκιόζη»	Ευγένιος Σπαθάρης (καραγκιοζοπαίχτης)	Ελλάδα	Εργαστήριο
16-18	«Έκθεση κούκλας κουκλοθεάτρου»	Άννα Σπέγκου, Αντώνης Παπαδόπουλος, ομάδα αποφοίτων Σχολής Καλών Τεχνών Θεσ/νίκης	Ελλάδα	Έκθεση

Στο 2^ο Διεθνές Φεστιβάλ Κουκλοθεάτρου και Παντομίμας, 2000

Αριθμός σεμιναρίων: 1

Αριθμός εκθέσεων: 1

Παράλληλες εκδηλώσεις: 1

Προφεστιβαλικές εκδηλώσεις: 2 εργαστήρια

Ημερομηνία	Τίτλος	Διοργανωτής-ιδιότητα	Χώρα	Είδος
5,6,7,8 Οκτ.	«Τεχνικές κατασκευής κούκλας»	Trinidad Rubens Ruiz, (Δημοσιογραφία & Επικοινωνία), κουκλοποιός και σκηνογράφος	Ισπανία	Εργαστήριο σχεδιασμού, κατασκευής, μηχανισμών κούκλας
Προφεστιβαλική	«Ο μαγικός κόσμος του Καραγκιόζη» (η ιστορία και η τέχνη του Θ.Σκιών)	Χρήστος Στανίσης (Καραγκιοζοπαίχτης)	Ελλάδα	Σεμινάριο-εργαστήριο σε Δημοτικά σχολεία(μαθητές και δασκάλους)
Προφεστιβαλική	«Εργαστήρια κατασκευών κούκλας»	Φοιτητές της Σχολής Καλών Τεχνών, Α.Π.Θ, μέλη του θιάσου Hocus Pocus & άλλες ομάδες νέων	Ελλάδα	Εργ.κατασκευής κούκλων από άχρηστα υλικά, έκθεση σε δρόμο
30-8 Οκτ.	«Κρεμασμένοι από το νήμα της μαριονέτας»	Jesus Martinz Atienza (φωτογράφος, ειδικευμένος στο θέατρο ηθοποιού και κούκλας)	Ισπανία	Έκθεση φωτογραφίας

29-8 Οκτ.	«Οι νέοι δημιουργούν για τον πολιτισμό της ειρήνης»	Διεθνής Πολυμερής Συνάντηση Νέων	Από πολλές χώρες	Δρώμενα, σε δρόμους και πλατείες
-----------	---	----------------------------------	------------------	----------------------------------

Στο 3^ο Διεθνές Φεστιβάλ κουκλοθεάτρου & Παντομίμας, 2001

Αριθμός σεμιναρίων: 4

Αριθμός εκθέσεων: 2

Προφεστιβαλικές εκδηλώσεις: 1

Ημερομηνία	Τίτλος	Διοργανωτής-ιδιότητα	Χώρα	Είδος
1-6 Οκτ.	«Τα φανταστικά ψάρια»	Θίασος Edinburg Puppet Company, (Symon Macintyre, Mad Rudkin)	Σκωτία	Εργαστήριο κατασκευής κούκλας, που θα καταλήξει σε παρέλαση
1-2 Οκτ.	Εργαστήριο	Ομάδα Ιταλών & Ισπανών καλλιτεχνών	Ισπανία και Ιταλία	Εργαστήριο ξυλοπόδαρων, κλόουν, ακροβατικών, ζογκλερικών.
3-4 Οκτ.	«Το σώμα και το αντικείμενο: Μια πιθανή ανταλλαγή»	Marianna Di Leoni (καθηγήτρια Σκηνογραφίας)	Ιταλία	Σεμινάριο physical theatre\$
5-6 Οκτ.	«Εισαγωγή στο Εκπαιδευτικό δράμα»	Εργαστήρι Εφαρμοσμένου δράματος	Ελλάδα	Εργαστήριο με θεωρητικό και βιωματικό μέρος.

Προφεστιβαλικά	—	Συμμετοχή θιάσου Hocus Pocus	Ελλάδα	Κατασκευή κουκλών για έκθεση σε πλατείες
29-7 Οκτ.	«Έκθεση Αφίσας Κουκλοθεάτρου»	Σε συνεργασία με το Φεστιβάλ του Μπιλμπάο	Ισπανία	Έκθεση αφίσας
29-7 Οκτ.	«Έκθεση ζωγραφικής και αγιογραφίας»	Σύλλογος Επαγγελματιών καλλιτεχνών Θεσσαλονίκης και Β. Ελλάδας	Ελλάδα	Έκθεση

Στο 4^ο Διεθνές Φεστιβάλ Κουκλοθεάτρου και Παντομίμας, 2002

Σύνολο εργαστηρίων:3

Σύνολο εκθέσεων: 2

Παραστάσεις δρόμου: 2

Ημερομηνία	Τίτλος	Διοργάνωση-ιδιότητα	Χώρα	Είδος
5-6 Νοέμ.	«Θέατρο Σκιών για παιδιά»	Θίασος Puppet Lab	Σκωτία	Εργαστήριο που καταλήγει σε μικρή παράσταση
4-8 Νοεμ.	«Δίωρο εργ. κατασκευής κούκλας»	Scuola Delle Guaratelle Teatro	Ιταλία	Εργαστήριο σε δημοτικά σχολεία
4-9 Νοεμ.	«Σεμινάριο δημιουργίας μαριονέτας και σύντομης δραματουργίας»	Γιώργος και Κλαίρ Καρατζά	Ελλάδα	Εργαστήριο
2-10 Νοεμ.	«17 χρόνια Διεθνές Φεστιβάλ Μαριονέτας Ύδρας»	Αντιγόνη Παρούση	Ελλάδα	Έκθεση-Αφιέρωμα
3-10 Νοέμ.	«Έκθεση κούκλας-αφίσας και σκηνικών του θιάσου Ciroca»	Ciroca	Ουγγαρία	Έκθεση

4-9 Νοεμ.	Παραστάσεις δρόμου	Libertablas, Adalett, Nuovo Circo, Scuola Delle Guaratelle Teatro	Αργεντινή, Κούβα, Ιταλία	Παράσταση δρόμου
4-9 Νοέμ.	«Parata»	KINEMA	Ιταλία	Παράσταση δρόμου

Στο 5^ο Φεστιβάλ Διεθνές Φεστιβάλ Κουκλοθεάτρου και Παντομίμας, 2003

Σύνολο εργαστηρίων : 3

Σύνολο εκθέσεων: 1

Ημερομηνία	Τίτλος	Διοργάνωση-Ιδιότητα	Χώρα	Είδος
7,8,9 Οκτ.	«Όπου με πάνε τα πόδια»	Laura Kibel & Veronica Gonzalez (κουκλοπαίχτριες)	Ιταλία & Αργεντινή	Εργαστήριο πάνω στο σωματικό θέατρο κούκλας
8,9 Οκτ.	«Το κουκλοθέατρο στη σχολική τάξη»	Στάθης Μαρκόπουλος (κουκλοπαίχτης)	Ελλάδα	Εργαστήριο (ενάντια σε συνήθη λάθη και προβλήματα πάνω στην εφαρμογή του κουκλοθεάτρου)
10, 11 Οκτ.	«Το κουκλοθέατρο ως δυναμικό, παιδαγωγικό εργαλείο»	Αντιγόνη Παρούση (κουκλοπαίχτριά, παιδαγωγός, κ.α)	Ελλάδα	Εργαστήριο για το κουκλοθέατρο στην παιδαγωγική διαδικασία
5-12 Οκτ.	«Δύο αιώνες παιχνίδι. Από το πρώτο βιοτεχνικό, μέχρι σήμερα»	Σε συνεργασία με το κατάστημα «Οι δρόμοι της Τέχνης»	Ελλάδα	Έκθεση

Στο 6^ο Διεθνές Φεστιβάλ Κουκλοθεάτρου και Παντομίμας, 2004

Σύνολο εργαστηρίων: 3

Σύνολο εκθέσεων: 2

Ημερομηνία	Τίτλος	Διοργάνωση-ιδιότητα	Χώρα	Είδος
6,7,8,9, 10 Οκτ.	« Η Σκηνική παρουσία και η ανακάλυψη της Προσωπικής Κινητικής Γλώσσας»	Εύη Χατζημητάκου(κουκλοπαίχτρια, με χρήση τεχνικού σωματικού λόγου και αφήγησης)	Ελλάδα	Εργαστήριο- Σεμινάριο
4-8 Οκτ.	«Κατασκευή κούκλας «	Παρέσα Πολυχρονίδου	Ελλάδα	Δίωρα Εργαστήρια σε δημοτικά σχολεία
22,24,29 Σεπτ., 1,4,6,8 Οκτ.	«Εργαστήρι θεάτρου δρόμου»	Koldobika Vio (καθηγητής θεάτρου δρόμου ,κ.α)	Ισπανία	Θέατρο δρόμου
Καθ'όλη τη διάρκεια	«Έκθεση σκηνικών και κούκλας απο Κέντρο Ημέρας, Ψ.Ν.Θ»	Κέντρο Ημέρας,Ψ.Ν.Θ	Ελλάδα	Έκθεση
Καθ'όλη τη διάρκεια	«Έκθεση παλαιότερων στιγμιότυπων του φεστιβάλ»	Sonia Winter (Φωτογράφος)	Γαλλία	Έκθεση

Στο 7^ο Διεθνές Φεστιβάλ Κουκλοθεάτρου και Παντομίμας, 2005

Σύνολο εργαστηρίων:3

Σύνολο εκθέσεων:1

Ημερομηνία	Τίτλος	Διοργάνωση-ιδιότητα	Χώρα	Είδος
3,4,5 Οκτ.	«Εργαστήριο θεατρικής μαριονέτας»	Αγιούσαγια, (Στ.Μαρκόπουλος), Κουκλοπαίχτης	Ελλάδα	Εργαστήριο για τις βασικές αρχές κατασκευής και χειρισμού κούκλας
7,8,9 Οκτ.	«Εργαστήρι στο Σύγχρονο Κουκλοθέατρο»	Baruti, (Fransisco Brito), κουκλοπαίχτης-ηθοποιός, σκηνοθέτης	Ελλάδα	Εργαστήρι, με τεχνικές bunraku
2-9 Οκτ.	«Έκθεση κούκλας»	Δημοτικό Κουκλοθέατρο Σόφιας (Dimitar Dimitrov ,Dimitsa Argyropoulou), σκηνογράφοι, σχεδιαστές κούκλας	Σόφια-Βουλγαρία	Έκθεση, ξενάγηση + Εργαστήρια σε δημοτικά εισαγωγής των παιδιών στον κόσμο της κούκλας

Στο 8^ο Διεθνές Φεστιβάλ Κουκλοθεάτρου και Παντομίμας, 2006

Σύνολο εργαστηρίων: 5

Σύνολο Εκθέσεων: 2

Ημερομηνία	Τίτλος	Διοργάνωση-ιδιότητα	Χώρα	Είδος
1,2,3 Οκτ.	«Πέρα από την οθόνη»	Teatro Gioco Vita	Ιταλία	Εργαστήριο εισαγωγής στη σκιά και στο σύγχρονο θέατρο σκιών
2,3 Οκτ.	«Τεχνικές γνώσεις πάνω στην τέχνη του κουκλοθεάτρου και ειδικότερα στη μαριονέτα»	Ο Θιάσος Αντάμα Πανταχού	Ελλάδα	Σεμινάριο-Εργαστήριο
26,27, 28 Σεπτ	«Η τέχνη του κλόουν για όλους»	Koldo Vio	Ισπανία	Εργαστήρι
2-6 Οκτ	«Εργαστήρια Κουκλοθεάτρου στα δημοτικά σχολεία»	Μαρία Μανάση, Εύη Καβουκάκη (αποφ. Του Τμήματος Θεάτρου Α.Π.Θ) & νέες κουκλοπαίχτριες	Ελλάδα	Εργαστήρια σε δημοτικά σχολεία
-	«Η Τέχνη του κλόουν»	Luca Regina, κλόουν	Ιταλία	Εργαστήριο με τεχνικές και μεθόδους κλόουν

28-10 Οκτ.	Έκθεση διακοσμητικής κούκλας από το «Μαγαζάκι της Τέχνης»	Οικοτροφείο ΑΜΑΛΘΕΙΑ, Ψ.Ν.Θ	Ελλάδα	Έκθεση
28-10 Οκτ.	«Έκθεση μαριονετών»	Μαρία Ελένη Παυλίδου και Αναστασία Αστερίου	Ελλάδα	Έκθεση

Στο 9^ο Διεθνές Φεστιβάλ Κουκλοθεάτρου και Παντομίμας, 2007

Σύνολο εργαστηρίων: 5

Σύνολο εκθέσεων: 1

Ημερομηνία	Τίτλος	Διοργάνωση-Ιδιότητα	Χώρα	Είδος
1-4 Οκτ.	«Κατασκευή κούκλας και χειρισμός»	Bence Sarkadi, κουκλοπαίχτης	Ουγγαρία	Εργαστήριο κατασκευής μαριονέτας
5,6, 7 Οκτ.	«Η τέχνη του κλόουν για όλους»	Koldo Vio	Ισπανία	Εργαστήριο-σεμινάριο κλόουν
3,4,6 Οκτ.	«Δημιουργία για τα παιδιά μέσα από τη διαδικασία του θεάτρου, εργασία με το θέατρο Σκιών, Παιδιά και μαριονέτες.»	Θέατρο Motus	Καναδάς	Εργαστήριο
8.9.10 Οκτ.	«Η τέχνη του Κουκλοθέατρου στο σύγχρονο Θέατρο: παράσταση, σχέδιο, δραματουργία»	Penny Francis (Συντάκτης, διοργανώτρια, δασκάλα και ομιλήτρια κουκλοθεάτρου)	Μ.Βρετανία	Σεμινάριο
25-28 & 1-8 Οκτ.	«Εργαστήρια στα σχολεία»	Δήμητρα Παντελάκου	Ελλάδα	Εργαστήρια
25-10 Οκτ.	«Έκθεση μαριονέτας»	Καλλιτεχνικό εργαστήριο «Ηλιάτορας Art»	Ελλάδα	Έκθεση

Στο 10^ο Διεθνές Φεστιβάλ Παντομίμας και Κουκλοθεάτρου, 2008

Σύνολο εργαστηρίων-σεμιναρίων: 5

Σύνολο εκθέσεων: 1

Διημερίδα:1

Ημερομηνία	Τίτλος	Διοργάνωση-Ιδιότητα	Χώρα	Είδος
3,4,5 Οκτ.	«Κλασσικά νούμερα με τα μάτια του σύγχρονου κλόουν»	Koldo Vio(εκπαιδευτικός, παιδαγωγός έκφρασης δάσκαλος θ.δρόμου)	Ισπανία	Σεμινάριο
6,7,8 Οκτ.	«Δίνοντας ζωή σε μαριονέτες, αντικείμενα και υλικά»	Rene Baker (ειδική στο Θέατρο μαριονετών και αντικειμένων)	Αγγλία	Σεμινάριο
10,11,12,13 Οκτ.	«Σύγχρονες αφρικάνικες σκιές και μάσκες»	Janni Younge (σχεδιάστρια μαριονετών,ι δρύτρια του Sogo Theatre στην Αφρική, πρόεδρος της Unima στην Αφρική,κ.α)	Ν.Αφρική	Εργαστήριο
10 Οκτ.	«Οι νόμοι της Φυσικής στο Κουκλοθέατρο»	Στάθης Μαρκόπουλος (κουκλοπαίχτης, πρόεδρος της Ελληνικής Unima)	Ελλάδα	Σεμινάριο
1-14 Οκτ.(εργάσιμες μέρες)	«Εργαστήρια στα σχολεία»	Δήμητρα Παντελάκου	Ελλάδα	Εργαστήρια
5-12 Οκτ.	«Το παράξενο μουσείο	Miquel Angel Juan	Ισπανία	Έκθεση παιχνιδιών

	Λιονοβού»			που στο παρελθόν έχουν σπάσει ή χαλάσει
6, 7 Οκτ.	«Οι κλόουν-γιατροί»	Pasquale Ippolito (απο τους Pentac clown), Dot. Roberto Flangini (ψυχολόγος και κλόουν γιατρός)- πρόεδρος Γιατρών κλοούν	Ιταλία	Διημερίδα για τον ρόλο των κλόουν στα παιδιατρικά νοσοκομεία

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνική βιβλιογραφία:

Άλκηστις, *Κουκλο-θέατρο σκιών*, Ελληνικά Γράμματα, ΑΘΗΝΑ.

Δαράκη Πέπη, *ΚΟΥΚΛΟΘΕΑΤΡΟ*, Gutenberg, ΑΘΗΝΑ, 1977.

Θεοχάρη Περάκη Ελένη, *Κουκλοθέατρο, τέχνη & τεχνική*, Εστία, 1988.

Κιουρτσάκης Γιάννης, *Καρναβάλι και Καραγκιόζης, Οι ρίζες και οι μεταμορφώσεις του λαϊκού γέλιου*, Κέδρος, 1985.

Περιοδικό για το κουκλοθέατρο, *Νήμα*, τεύχος 30, Μάιος 2000.

Περιοδικό για το κουκλοθέατρο, *Νήμα*, τεύχος 31, Σεπτέμβριος 2000.

Περιοδικό για το κουκλοθέατρο, *Νήμα*, τεύχος 37-38, Οκτώβριος, 2005.

Πρόγραμμα 1^{ου} Δ. Φεστιβάλ Παντομίμας και Κουκλοθεάτρου, Κιλκίς, 1999.

Πρόγραμμα 2^{ου} Δ. Φεστιβάλ Παντομίμας και Κουκλοθεάτρου, Κιλκίς, 2000.

Πρόγραμμα 3^{ου} Δ. Φεστιβάλ Παντομίμας και Κουκλοθεάτρου, Κιλκίς, 2001.

Πρόγραμμα 4^{ου} Δ. Φεστιβάλ Παντομίμας και Κουκλοθεάτρου, Κιλκίς, 2002.

Πρόγραμμα 5^{ου} Δ. Φεστιβάλ Παντομίμας και Κουκλοθεάτρου, Κιλκίς, 2003.

Πρόγραμμα 6^{ου} Δ. Φεστιβάλ Παντομίμας και Κουκλοθεάτρου, Κιλκίς, 2004.

Πρόγραμμα 7^{ου} Δ. Φεστιβάλ Παντομίμας και Κουκλοθεάτρου, Κιλκίς, 2005.

Πρόγραμμα 8^{ου} Δ. Φεστιβάλ Παντομίμας και Κουκλοθεάτρου, Κιλκίς, 2006.

Πρόγραμμα 9^{ου} Δ. Φεστιβάλ Παντομίμας και Κουκλοθεάτρου, Κιλκίς, 2007.

Πρόγραμμα 10^{ου} Δ. Φεστιβάλ Παντομίμας και Κουκλοθεάτρου, Κιλκίς, 2008.

Ξένη βιβλιογραφία:

Currell David, *Les Grand livre des Marionnettes*, Casterman, 1994.

Currell David, *The Complete Book of Puppet Theatre*, A & C Black London, GREAT BRITAIN, Bath Press, AVON, 1974, 1985.

Fouriez Paul, direction & Vitez Antoine preface, *Les Marionnettes*, Bordas, PARIS 1982.

Huizinga Johan, *Ο άνθρωπος και το παιχνίδι*, Γνώση, ΑΘΗΝΑ, 1989.

Meschke Michael, *Το Θέατρο στ' ακροδάχτυλα*, Τυποθύτω, Μάρτιος 2004.

Von Kleist Heinrich, *Οι μαριονέτες*, Άγρα, ΑΘΗΝΑ, 1982.

Waszkiel Marek (Επιμέλεια και Συλλογή Κειμένων), *Σύγχρονες Τάσεις στην Έρευνα του Παγκόσμιου Κουκλοθεάτρου*, Κουκλοθέατρο Αγιούσαγια!, ΑΘΗΝΑ, Μάιος, 1998.

[www.kilkis-](http://www.kilkis-festival.gr) festival.gr
